

తెలుగు బాటు - 6

ఆరవ తరగతి (ప్రథమ భాష)

పార్శ్వపుస్తక అభివృద్ధి, ప్రచురణ సమితి

కె. వెంకినేని ఐ.ఎ.ఎస్

ప్రత్యేక అధికారిణి
పారశాల విద్య
ఆంధ్రప్రదేశ్

డా. బి. ప్రతాపరెడ్డి

సంచాలకులు
రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధనా శిక్షణ సంస్థ
ఆంధ్రప్రదేశ్

డి. మధుసూదన రావు

సంచాలకులు
ప్రభుత్వ పార్శ్వపుస్తక ముద్రణాలయం
ఆంధ్రప్రదేశ్

సంపాదకులు

డా॥ డి. చంద్రశేఖర రెడ్డి

విత్రాంత ప్రధానాచార్యులు, ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ప్రాచ్యకళాశాల, హైదరాబాద్

అచార్య రాచవాణిం చంద్రశేఖర రెడ్డి

విత్రాంత అచార్యులు, శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం; అనంతపురం

అచార్య గుజ్జరమూడి కృపాచారి

మాజీ శాఖాధిపతి, అచార్య నాగార్జునవిశ్వవిద్యాలయం; గుంటూరు

డా॥ కడిమిళ్ళ వరపుసాద్

గురుసహస్రావధాని, నరసాపురం

సలహోదారులు

డా॥ ఎమ్. స్వర్ణలత MA., M.Phil., Ph.D.,

ప్రధానాచార్యులు, క్రిస్తియన్ మహిళా కళాశాల, గుంటూరు.

డా॥ కె. వెంకటేశ్వరరావు MA., M.Ed., M.Phil., Ph.D.,

విత్రాంత అచార్యులు, అత్యస్త విద్యా శిక్షణ సంస్థ, రాజమహేంద్రవరం.

గంట్యాడ గౌరు నాయుడు MA., B.Ed.

విత్రాంత ఉపాధ్యాయుడు, పార్షవీతీపురం, విజయనగరం జిల్లా.

© Government of Andhra Pradesh, Amaravati

First Published 2020

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Commissioner of School Education, Amaravati, Andhra Pradesh.

This book has been printed on 70 G.S.M. SS Maplitho

Title Page 200 G.S.M. White Art Card

సమగ్ర శిక్షా, పారంపాల విద్యార్థాలు,

అండ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వాలిచే ఉచిత పంపిణీ

Printed in India
at the A.P. Govt. Text Book Press
Amaravati
Andhra Pradesh

ముందుమాట

ప్రాథమికోన్స్కుల స్థాయిలో విద్యార్థులను తీర్చిదిద్దడంలో భాష నిర్వహించే పాత్ర ఎంతో కీలకమైనది. విమర్శనాత్మక ఆలోచనా ధోరణి, సృజనాత్మకత, శాస్త్రియ దృక్పథం, సమర్థమైన భావ వ్యక్తీకరణ వంటి నైపుణ్యాలను సాధించడానికి భాష ఒక ప్రధాన సాధనం.

జాతీయ విద్యా ప్రణాళికా 2019 (NEP - 2019) నిర్వంధ ఉచిత విద్యాపాక్కు చట్టం - 2009ని అనుసరించి పార్యపుస్తకం విద్యార్థిలో ఆలోచనలు రేకెటించాలి. అనేవఱకు అవకాశం ఇవ్వాలి. విశ్లేషణ ధోరణిని పెంచేదిగా ఉండాలి. విద్యార్థి స్థిరమూలాంకనానికి, నేర్చుకున్న అంశాలను ఏ మేరకు ఉపయోగించ గలుగుతున్నారో తెలుసుకోవడానికి వీలుకల్పించాలి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యాప్రణాళిక పరిధిపత్రం - 2011 అనుసరించి భాష అంబో కేవలం భావవినిమయ సాధనం మాత్రమే కాదు, సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు, ఆచార వ్యవహరాలను కాపాడే సాధనం. పిల్లల పరిసరాల్లోని భాషలు, కళలు, ఉత్సవాలు భాషా బోధనకు ఆధారం కావాలి.

పై నెర్చిష్ట సూత్రాలను అనుసరించి మానవత్వము విలువలు పెంపాందించడం, పిల్లల భాషకు ప్రాథాన్యం ఇవ్వడం, స్థానిక సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు సముచిత స్థానం ఇవ్వడం వంటివి మాలిక అంశాలుగా చేసుకొని ఈ కొత్త పార్యపుస్తకాన్ని తయారు చేశారు. ఈ లక్ష్మీలు చేరుకోవడానికి అనువైన అభ్యాసాలు రూపొందించారు.

ఈ పార్యపుస్తకంలో దేశభక్తి, సమయస్ఫూర్ఖి, నెత్తిక విలువలు, భాషాభిమానం, సహస్రభూతి, సంప్రదాయాల పట్ల గౌరవం, సృజనాత్మకత తదితర అంశాలు ఆధారంగా పాఠాలు రూపొందించడం జరిగింది.

“తక్కువ పార్యాంశాలు, లోతైన అవగాహన సరళమైన భాష” అన్న శ్యేయ వాక్యంతో పార్యపుస్తక రూపకల్పన జరిగింది. మొదటి రెండు సంస్కృతా పాఠాలను మినహాయిస్తే వాచకంలో పది పాఠాలు మాత్రమే ఉన్నాయి. గతంలో లాగే వాచకనిర్మాణంలో పద్య గద్య ఉపవాచక పాఠాలు నెలల వారి వరుస క్రమంలో ఇవ్వబడ్డాయి. దీని వల్ల విద్యార్థులు ఏమి నేర్చుకోవాలనే విషయం పట్ల ఉపాధ్యాయునికి, విద్యార్థులకు స్పష్టమైన అవగాహన కలుగుతుంది. ‘చదువు - ఆనందించు’ పేరుతో ఇచ్చిన కథలు, శమత్వార పద్యాలు విద్యార్థి భాషాభిరుచిని పెంచడంతో పాటు వ్యక్తిత్వ వికాసానికి కూడా దోషద పదతాయి. రెండు సంస్కృత పాఠాలు విద్యార్థి పూర్వ వైపుణ్యాలను పరిశీలించడంతో పాటు కిందటి తరగతికి, ప్రస్తుత తరగతికి వారధిగా ఉపయోగపడతాయి. ఈ వాచకాన్ని సమర్థ సాధనంగా వాడుకొని ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థికి కొత్త ప్రపంచాన్ని పరిచయం చేయవచ్చు.

మునుపెన్నదు లేని విధంగా విద్యలో వినూత్తు మార్పులు తీసుకురావడానికి, సూతన పార్యపుస్తకాలను ప్రతిష్టాత్మకంగా రూపొందించడానికి స్పూయంగా హానుకుని మార్గదర్శనం చేసిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి గౌరవనీయులైన శ్రీ వై.ఎన్. జగన్ మోహన్ రెడ్డి గారికి ధన్యవాదాలు. పార్యపుస్తక రూపకల్పనలో ప్రత్యక్షంగా సూచనలు చేసి, సమీక్షలు నిర్వహించి, అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో నాణ్యత గల పార్యపుస్తకాల తయారీకి దిశానీర్దేశం చేసిన పారశాల విద్యాశామాత్ములు గౌరవనీయులైన డా॥ ఆదిమూలపు సురేష్ గారికి ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పార్యపుస్తక రూపకల్పనలో దిశా నీర్దేశం చేసిన పారశాల విద్య ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ బుడితి రాజశేఖర్, ఐఎఎస్ గారికి, సలహాలు, సూచనలు ఇచ్చిన పారశాల విద్య కమీషనరు శ్రీ వాద్రేవు చినపీరభద్రుడు, ఐఎఎస్ గారికి, పార్యపుస్తకాల ప్రత్యేక అధికారిణి కె. వెట్రీసెల్చ్యు, ఐఎఎస్ గారికి, అకడమిక్ అడ్యోజరి బోర్డు సభ్యులకు, సంపాదక బృందానికి, సలహాదారులకు, విషయ నిపుణులకు, పార్యపుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులకు, లే అవ్యాధిజీవినింగ్ చేసిన వారికి, చిత్రకారులకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పార్యపుస్తకం పిల్లల భవిష్యత్తుకు అవసరమైన భాషా పాటవాన్ని, సామర్థ్యాన్ని పెంపాందించడానికి తోడ్పడుతుందని ఆశిస్తున్నాం. ఈ పార్యపుస్తకంపై సూచనలను, సలహాలను ఆహ్వానిస్తున్నాం.

దా. బి. ప్రతాప్ రెడ్డి

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణ సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

వందే మాతరం

- బంకించండ్ర ఘట్లీ

వందే మాతరం వందే మాతరం
సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలాం
సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరం
శుభ్రజ్యోత్స్నాపులకిత యామినీం
పుల్లకుసుమిత ద్రుమదళ శోభినీం
సుహసినీం సుమధుర భాషిణీం
సుఖదాం వరదాం మాతరం వందే మాతరం.

మా తెలుగు తల్లి

- వంకరంబాడి సుందరాచారి

మా తెలుగు తల్లికి మత్తెప్పాదండ
మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు
కడపులో బంగారు కనుచూపులో కరుణ
చిరునప్పులో సిరులు దొరలించు మా తల్లి
గలగలా గోదారి కదలిపోతుంటేను
బిరబిరా కృష్ణమ్మ పరుగులిడుతుంటేను
బంగారు పంటలే పండుతాయి
మురిపాల ముత్యాలు దొరలుతాయి
అమరావతీ నగర అపురూప శిల్పాలు
త్యాగయ్య గొంతులో తారాదు నాదాలు
తిక్కయ్య కలములో తియ్యందనాలు
నిత్యమై, నిఖిలమై నిలిచియుండేదాక
రుద్రమ్మ భుజశక్తి, మల్లమ్మ పతిభక్తి
తిమ్మరుసు ధీయుక్తి, కృష్ణరాయల కీర్తి
మా చెపుల రింగుమని మారుప్రోగేదాక
నీ ఆటలే ఆడుతాం - నీ పాటలే పాడుతాం
జై తెలుగు తల్లి ! జై తెలుగు తల్లి! జై తెలుగు తల్లి!

జాతీయ గీతం

- రఘీంద్రనాథ్ రాగుార్

జనగణమన అధినాయక జయహే!
భారత భాగ్యవిధాతా!
పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాతా,
ద్రావిడ, ఉత్కృష్ట, వంగా!
వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా!
ఉచ్చల జలధి తరంగా!
తవ శుభనామే జాగే!
తవ శుభ ఆశిష మాంగే
గాహే తవ జయగాధా!
జనగణ మంగళదాయక జయహే!
భారత భాగ్య విధాతా!
జయహే! జయహే! జయహే!
జయ జయ జయ జయహే!!

ప్రతిజ్ఞ

- బైదీమల్లి వెంకటసుబ్బరావు

భారతదేశం నా మాతృభూమి. భారతీయులందరూ నా సహోదరులు.

నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. సుసంపన్మామైన, బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వం సంపద నాకు గర్వకారణం. దీనికి అర్పిత పొందడానికి సర్వదా నేను కృషి చేస్తాను.

నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందర్ని గౌరవిస్తాను. ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడుచుకొంటాను. జంతువులపట్ల దయతో ఉంటాను.

నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల సేవానిరతితో ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.

వారి శ్రేయోభిష్టులే నా ఆనందానికి మూలం.

పార్యపుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్నవారు

ముఖ్య రాంబాబు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
సీతానగరం, విశాఖపట్నం

డా॥ దోసేపూడి నరేశబాబు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల
పేరుసోముల, కర్నాలు

కట్టు శ్రీనివాసరావు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల (బాలురు),
జంగారెడ్డి గూడెం, వశ్ిమగోదావరి

యేలేశ్వరపు సురేణ్ కుమార్

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
గాంధీ మెమోరియల్ ప్రభుత్వ ఉన్నత పారశాల,
పెద్దపూడి, తూర్పుగోదావరి

బోడ్డుపల్లి శ్రీనివాసరావు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
నాదండ్ల, గుంటూరు

విషయనిపుణులు, సమన్వయకర్తలు

డా. టి.వి.ఎస్. రఘేణ్

పార్యపుస్తక లేఖనాయకులు. పార్యపుస్తక విభాగము,
రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధనా శిక్షణ సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

సాంకేతిక సహాయకులు, విషయ నిపుణులు

డా. వేంపల్లి గంగాధర్

జిల్లా పరిషత్ బాలుర ఉన్నత పారశాల,
ముద్దనూరు, వై.ఎస్.ఆర్. కడప

చిత్రకారులు

ఉత్తమ్

చెఱుకూరి వెంకట సూర్యనారాయణశర్మ

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
లూటుకుర్రు, తూర్పుగోదావరి.

కొంపల్లి శీలాకుమార్

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
శీరాజాజిల్లా పరిషత్ ఉన్నతపారశాల
లక్ష్మిపురం, వశ్ిమగోదావరి

జోస్యుల లక్ష్మీకాంతం

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
వెదురుపులూరు, కృష్ణా

చింతలచెరువు ఏడుకొండలు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
పుల్లలచెరువు, ప్రకాశం

డా॥ పాండంగి శారద

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
జాడుపల్లి, శీకాకుళం

కొంపల్లి శీలాకుమార్

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
శీరాజాజిల్లా పరిషత్ ఉన్నతపారశాల
లక్ష్మిపురం, వశ్ిమగోదావరి

వంగీపురం స్వర్ణలత

ఎస్.పి.పి.ఆర్.ఆర్. జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
తాళ్ళపూడి, వశ్ిమగోదావరి

లే అవుట్ డిజైనింగ్

స్టార్ మీడియా సర్వీసెస్, ప్రాదరాబాద్

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- ★ విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభంలోనే ప్రారంభ పరీక్ష నిర్వహించాలి. పిల్లల స్థాయిని అంచనా వెయ్యాలి.
- ★ ఈ పార్శ్వప్రశ్నకంలో కొత్తగా సంసీదధతా పారాలు చేరుబడ్డాయి. జూన్, జూలై మాసాలలో ఈ పారాల ఆధారంగా చదవడం, రాయడం విషయమై తగిన శిక్షణ ఇవ్వాలి.
- ★ పార్శ్వప్రశ్నకంలో రాయదానికి అవకాశం లేని అభ్యాసాలను నోటు పుస్తకాలలో రాయించాలి.
- ★ పదజాలం, వ్యాకరణాంశాల అభ్యాసాలు మాత్రం ఎక్కువగానే ఉన్నాయి. విద్యార్థికి భాషమీద పట్టురావాలంటే ఉపాధ్యాయులు ఆ అభ్యాసాలను, వ్యక్తిగత కృత్యాలు, జట్టు కృత్యాల ద్వారా శ్రద్ధతో చేయించాలి.
- ★ ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యాల నుండి పాత్యాంశాలను నేకరించారు. ఉపాధ్యాయులు పార్శ్వబోధనకు ముందే సంబంధిత పారాల మూలాలను, నేపథ్యాలను, పార్శ్వభాగ ఉద్దేశాలను ఆకళింపు చేసుకొని విద్యార్థులకు విపరించాలి.
- ★ పాత్యాంశాన్ని బోధిస్తున్నప్పుడు సందర్భానుసారంగా నైతిక విలువలు, మానవ విలువలు, కళలు, సంస్కృతి, జాతీయత, సమానత్వం, పర్యావరణ పరిరక్షణ వంటి అంశాలపై చర్చింప జేయాలి. పిల్లలలో మంచి పరివర్తనకోసం ప్రయత్నించాలి.
- ★ ప్రతి పారానికి ముందిచ్చిన ఉన్నట్టికరణ చిత్రాలను ఉపయోగించి పిలల ఆలోచనలకు, వివేచనకు, మాటల్డే సామర్థ్యానికి పదును పెట్టాలి.
- ★ పారాల స్వభావాన్ని బట్టి బోధనాప్యాహాలను ఎంపిక చేసుకోవాలి. పిలలకు ప్రశ్నించే అవకాశం కల్పించడం అందరినీ భాగస్వాములను చేయడం ప్రథానం.
- ★ ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయులు ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధించాలి. ప్రతి పారానికి కింది విధంగా పార్శ్వప్రణాళిక రాయాలి.
- ★ 1. పారం పేరు 2. అవసరమైన పీరియడ్ సంఖ్య 3. సాధించాలిన సామర్థ్యాలు 4. పీరియడ్ విభజన

పీరియడ్ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధనాప్యాహా	సామగ్రి / వివరాలు

- ★ పారంలోని విషయాన్ని ఆర్థి అయ్యేలా చెప్పడానికి 3 నుండి 4 పీరియడ్లు కేటాయించు కోవాలి. అభ్యాసాలు, ప్రశ్నల జవాబులు పిల్లలతో సాంతంగా రాయించడానికి ఎక్కువ పీరియడ్లు కేటాయించు కోవాలి.
- ★ తప్పనిసరిగా ప్రతిపారానికి ఉక్కలేఖనం నిర్వహించాలి. ఇవి చేయండి అభ్యాసాలను తరగతిలో చర్చించాలి. విద్యాప్రమాణాలు తగ్గించలేదు. 7 విద్యాప్రమాణాలను 3 విద్యాప్రమాణాలుగా మార్చడమైనది.

I. అవగాహన - త్రతిష్ఠందవ : (ఖనడం మాటలాడటం - ఒద్దవడం రాయడం)

- ★ ఈ అభ్యాసాలను, ప్రశ్నలను పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి.
- ★ జటలో చర్చింప జేసి తర్వాత వ్యక్తిగతంగా చేసేటట్లు చూడాలి.

II. వ్యక్తికరణ - స్థిరాన్తుకత : స్థిరుర్వవ - స్థిరాన్తుకత - త్రణంపు

- ★ ప్రశ్నలను తరగతి గదిలో చర్చింపజేసి, జవాబులను రాబట్టి, దోషసపరణ చేసి వ్యక్తిగతంగా రాసేటట్లు ప్రోత్సహించాలి.

III. భాషాంశాలు : (ప్రదశాలం - వ్యాకరణాంశాలు)

- ★ పదజాలం, వ్యాకరణాంశాల బోధనలో ఉపాధ్యాయులు పాత్ర ఎక్కువగా ఉండాలి. ప్రతి విషయాన్ని సోదావరణంగా విపరించి రాయించాలి.
- ★ ప్రాజెక్ట్ పని : విద్యార్థుల సౌలభ్యం దృష్ట్యా 4 నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనాలకు 4 ప్రాజెక్ట్లు మాత్రమే ఇవ్వడమైనది. ఈ ప్రాజెక్ట్ పనులను సులభమైలో జట్టు కృత్యాలుగా లేదా వ్యక్తిగత కృత్యాలుగా చేయించాలి.

విద్యార్థులకు సూచనలు

పిల్లలూ!

- ◆ మీరందరూ ధారాళంగా చదవగలగాలి. తెలిసినదానిని గురించి సాంతంగా రాయగలగాలి. ఒకవేళ మీరు చదవడం, రాయడం చేయలేకపోతే ఉపాధ్యాయుల సాయంతో చదవడం, రాయడం తప్పనిసరిగా నేర్చుకోవాలి.
- ◆ మీకోసం మీరు నేర్చుకోవలసిన అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని తెలుగు పుస్తకాన్ని రూపొందించారు. ఈ పుస్తకంలో మీరు సాధించాల్సిన అభ్యసన ఫలితాలు గురించి ఒక పేజీలో ఇచ్చారు. విద్యాసంవత్సరం పూర్తయ్యసరికి మీరు వీటిని చేయగలగాలి. వాటిని చదవండి.
- ◆ ప్రతి పారం ప్రారంభంలో చిత్రం ఉంటుంది. దానిని గురించి మాట్లాడండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పండి.
- ◆ మీ ఉపాధ్యాయుడు పారంలోని విషయం గురించి బోధించేటప్పుడు తప్పనిసరిగా మీకు తెలియని పదాలు, వాక్యాలు విషయాలను గురించి ప్రశ్నించండి, చర్చించి తెలుసుకోండి.
- ◆ తరగతిగదిలో చర్చలు జరుగుతున్నప్పుడు, జట్టువనులు నిర్వహిస్తున్నప్పుడు మీరు కూడా వొల్గొలి, మాట్లాడాలి, అవసరం అయితే ప్రశ్నించాలి.
- ◆ పారం తర్వాత ‘ఇవి చేయండి’ అనే పేరుతో అభ్యసాలు ఉన్నాయి. వాటిని మీరు సాంతంగా పూర్తి చేయాలి. ప్రశ్నలకు మీరే అలోచించి సాంతంగా జవాబులు రాయాలి. ఎలాంటి పరిస్థితుల్లో గైడ్, స్టడీ మెటీరియల్, ప్రశ్నల జవాబులు చూసి రాయగూడదు. ఒకవేళ అలా రాస్తే నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనంలో మీకు మార్కులు ఇప్పారు.
- ◆ పారంలోని ప్రాజెక్టువనులకు సంబంధించిన అభ్యసాలను మీరు మీ మిత్రుల సహాయంతో చేయవచ్చు. వీటిని ఎలా చేయాలో మీ ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి. వీటిని చేసిన తర్వాత మీరు ఎలా చేశారు? ఏం చేశారు? ఏం నేర్చుకున్నారు? మీరే సాంతంగా చెప్పాల్సి ఉంటుంది.
- ◆ స్వజనాత్మకతలోని అంశాలను ఎలా చేయాలో తరగతిగదిలో మీ ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి. మీరు తరగతిలో రాసి చూపాలి. దీనిపైన చర్చ జరిగిన తర్వాతే మీ నోటుపుస్తకాలలో రాయాలి.
- ◆ వ్యక్తికరణ స్వజనాత్మకత అభ్యసాలను మీరే సాంతంగా చేయండి. చేయలేని వాటిని గురించి మాత్రమే ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి.
- ◆ అభ్యసాలలో ఇచ్చిన భాషాంశాలు లోని వ్యాకరణాంశాలు మీకు అర్థంకావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు. వాటి ఆధారంగా మీకు అర్థమయ్యేలా సూత్రాన్ని ఇచ్చారు. కాబట్టి ఉదాహరణలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి వాటిని విశేషించి సూత్రాన్ని తెలుసుకోండి.
- ◆ ప్రతి పారంలో చివరకు ‘నేనివి చేయగలనా?’ అనే పట్టిక ఉంది. ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని చదవండి. చేయగలిగితే ‘ఔను’ వద్ద ✓ పెట్టండి. చేయలేకుంటే ‘కాదు’ వద్ద ✓ పెట్టండి. వీటిలో మీరు చేయలేనివాటిని మీ ఉపాధ్యాయుడి సహాయంతో పునర్జ్ఞం చేయండి.
- ◆ ఉపవాచకం పాతాలను మీరే సాంతంగా చదవండి. వాటిని గురించి మాట్లాడండి.
- ◆ పాతాలకు సంబంధించిన ఇతర పుస్తకాలను, గ్రంథాలను పారశాల గ్రంథాలయానికి వెళ్లి అడిగి తీసుకొని చదవండి.
- ◆ మీరు తప్పనిసరిగా వ్యాసాలు, లేఖలు, నినాదాలు, కరప్రతాలు, సంభాషణలు, పోస్టర్లు వంటివి రాయగలగాలి.
- ◆ కొన్ని పాతాలలో నాటకీకరణ చేయడం, ఏకప్రాతాభినయం చేయడం, గేయాలను రాగంతో పాడడం - అభినయంచేయడం, పద్యాలను కంఠస్థం చేసి రాగభావయుక్తంగా పాడడం వంటివి ఉన్నాయి. వీటిని మీరు తప్పనిసరిగా సాధనచేయండి.
- ◆ స్వజనాత్మకతలోని అంశాలను మీరు రాసిన తరవాత ఒక పుస్తక రూపంలో సంకలనంచేసి తరగతిలో ప్రదర్శించండి.

విషయసూచిక

క.సం.	పాఠం	ప్రక్రియ	ఇతివ్యతం	కవి / రచయిత	మాసం	పట
1.	ఆమృజడి	గేయం	తల్లిప్రేమ	బి.వి.నరసింహరావు	జూన్	1-8
2.	తృప్తి	కథానిక	మానవ విలువలు	సత్యం శంకరమంచి	జూలై	9-18
3.	మాకొద్దీ తెల్లదొరతనము	గేయం	దేశభక్తి	గరిమెళ్ల సత్యనారాయణ	ఆగస్టు	19-26
4.	సమయస్నాని	కథ	సమయస్నాని	కందుకూరి వీరేశలింగం	ఆగస్టు	27-36
5.	మన మహానీయులు (ఉపవాచకం)	వ్యాసం	దేశభక్తి	రచయితల బృందం	సెప్టెంబర్	37-42
6.	సుఖాధితాలు	శతక పద్యాలు	నైతికవిలువలు	శతక కపులు	సెప్టెంబర్	43-52
7.	మమకారం	కథ	భాషాభిరుచి	చిలుకూరి దేవపుత్ర	అక్టోబర్	53-62
8.	మేలుకొలుపు	పద్యం	సమానత్వం	కుసుమ ధర్మస్ను	నవంబర్	63-70
9.	ధర్మ నిర్ణయం	చారిత్రక కథ	స్థలవురాణం	సేకరణ	డిసెంబర్	71-78
10.	త్రిజట స్వప్నం	పద్యం	సహస్రభూతి	కవయిత్రి మొల్ల	డిసెంబర్	79-86
11.	దూడూ బసవన్సు	జీవత చిత్రం	సంస్కృతి	డా॥రావూరి భరద్వాజ	జనవరి	87-95
12.	ఎంత మంచివారమ్మ..! (ఉపవాచకం)	వ్యాసం	జీవన వైవిధ్యం	వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య	ఫిబ్రవరి	96-99
13.	పునశ్చరణ				మార్చి ఏప్రిల్	

పంచుక్కంటే జాంపోసిటోర్సుగా చచిలేశారు ఉపవాచకం ఖున్నటి ఆల్ఫి ప్రాతాంశాలను చేడవాలి.

ఈ పార్టు పుస్తకం ద్వారా విద్యార్థులు సాధించాలిన అభ్యసన ఫలితాలు

I. అవగాహన - తృతీపుస్తకం ఇన్డస్ట్రీల్ మాట్లాడటం - చదవడం, రాయడం)

- ★ విని చదివి తెలుసుకున్న రచనలు, సంఘటనల వంటి అంశాలపైన అవగాహనతో అభ్యసాయాలు వ్యక్తికరించడం.
- ★ ఉపన్యాసాలు, వార్తలు విని ఆర్థం చేసుకోవడం, ప్రతిపుండించడం.
- ★ విభిన్న భాషలు, కట్టుబాట్లు, ఆచారమ్యవహరాలకు సంబంధించిన వ్యాయాసాలను గురించి మాట్లాడగలగడం, ఆసక్తిని, అభిరుచిని పెంచుకోవడం.
- ★ పద్యం, వచనం, గేయం మొదలైన సాహితీప్రక్రియలను తైలీబీధంతో అవగాహనతో చదవడం
- ★ వ్యాసరూప అంశాలను, లేఖలను చదివి ఆర్థంచేసుకోవడం.
- ★ చదివిన అంశాల్లోని కీలకాంశాలు గుర్తించడం, రాయడం, శీర్షికలు సూచించడం, విశ్లేషించడం, అభ్యసాయాలు చెప్పడం.

II. వ్యక్తికరణ - స్టడినాట్స్ క్రతు స్ట్రోయర్ చన - స్టడినాట్స్ క్రతు - త్రశుటు

- ★ తాము అర్థం చేసుకున్న విషయాలను, తెలిసిన విషయాలను స్పష్టంగా లిభిత రూపంలో రాయగలుగుతారు.
- ★ పారాలనుండి సూచిత అంశాలకు సారాంశాలు, భావాలు రాయడం.
- ★ విరామచివ్వేలను పాటిస్తూ, సరైన పదజూలాన్ని ఉపయోగిస్తూ దోషరహితంగా రాయగలగడం.
- ★ తాను చదివిన, విన్న అనుభవంలో ఉన్న, చూసిన అంశాలను వర్ణించి చెప్పడం, బొమ్మలుగీయడం, నినాచాలు రాయడం.
- ★ వివిధ భాషా ప్రక్రియలను మార్చగలగడం, సంభాషణలు, నాటకీకరణం చేయడం.
- ★ ప్రకటనలు, ఆప్సైనమెటికలు, ఆత్మకథ, డైరీ వంటి వివిధ వ్యవహారాలూ రాయడం.
- ★ భాష ప్రయోగాలలోని నూక్కుంశాలను, భాషానిర్మాణాలను, తైలిని గమనిస్తూ వాటిని ప్రశంసించడం.
- ★ ఇతరభాషలు, మతాలు, సంస్కృతులను సవ్యంగా అర్థంచేసుకోవడం, మంచిని గ్రహించడం, గౌరవించడం.
- ★ తరగతిలోని బాలురు, బాలికలు, ప్రత్యేకావసరాల పిల్లలు అందరు సమానమని గుర్తించి, వారు చేసిన మంచి పనులను ప్రశంసించడం.

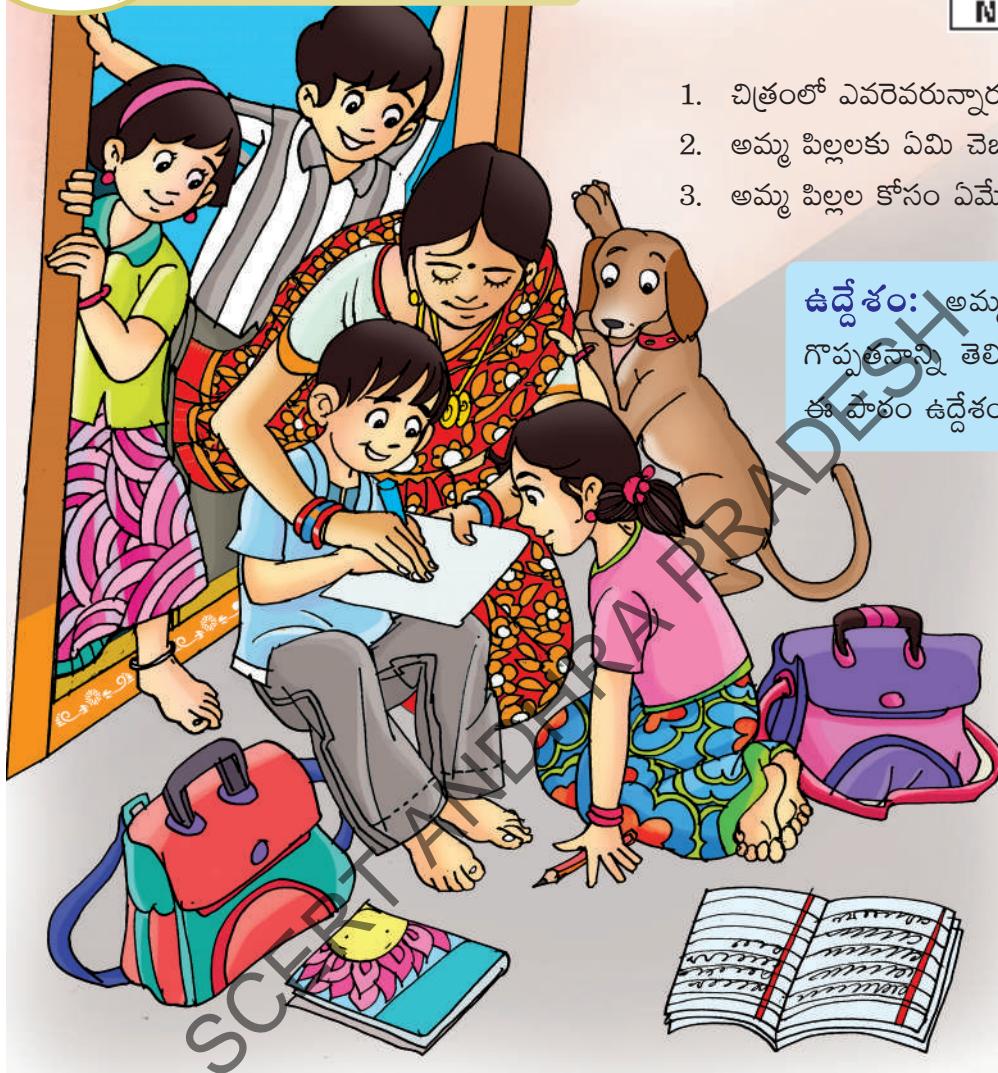
III. భాషాంశాలు (తుడిజాలం - వాయికరణాంశాలు)

- ★ నిఘంటువును ఉపయోగిస్తూ అర్థాలు, పర్యాయపదాలు వంటివి స్వీయ అధ్యయనం చేయడం
- ★ ప్రకృతి వికృతులు, జాతీయాలు, సామేతలు గుర్తించడం. అవగాహన చేసుకొని, కొత్త పదాలతో పాటు సాంతప్పక్కల్లో ఉపయోగించడం.
- ★ వ్యాకరణాంశాలపట్ల అవగాహన పెంచుకోవడం. (అక్షరమాల - విభాగాలు, భాషాభాగాలు, విభక్తులు, సంధులు, సమాసాలు, వాక్యభేదాలు)
- ★ వ్యాకరణ నియమాలను స్పష్టంగా గుర్తించగలగడం. సందర్భానుసారంగా వ్యాకరణ దోషాలు లేకుండా రాయడం.

1. అమృ ఒడి

విషదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

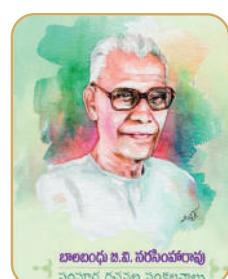

- చిత్రంలో ఎవరెవరున్నారు?
- అమృ పిల్లలకు ఏమి చెబుతూంది?
- అమృ పిల్లల కోసం ఏమేమి చేస్తుంది?

ఉద్దేశం: అమృ ప్రేమను, గొప్పతనాన్ని తెలియజేయడం ఈ పోఠం ఉద్దేశం.

బాడిగ వెంకట నరసింహరావు (15.8.1913 - 6.1.1994)

కవి పరిచయం

కృష్ణ జిల్లాలోని కొతరంలో జన్మించారు. ‘బాలరసాలు’, ‘పాలబడి పాటలు’, ‘ఆపు-హారిశ్వరంద్ర’, ‘బాలతనం’, ‘చిన్నారిలోకం’, ‘పూలబాలలు’ ‘బుతువాణి’ వంటి 17 పుస్తకాలు పిల్లల కోసం రాశారు. ‘బాలబంధు’గా ప్రసిద్ధులు. బాల సాహిత్యాన్ని ఉద్యమ స్వార్థితో వ్యాపి చేయడం తన జీవిత ధ్యేయంగా బి.వి.నరసింహరావు పెట్టుకున్నారు. వింజమూరి లక్ష్మీ నరసింహరావు రాసిన ‘అనార్ధలి’ నాటకంలో అనార్ధలి పాత్ర ధరించి, ‘అనార్ధలి నరసింహరావు’గా భ్రాతి గడించారు. ప్రస్తుత పార్యభాగం బాలబంధు బి.వి. నరసింహరావు సంపూర్ణ రచనలు రెండవ సంకలనం లోనిది.

అమ్మ ఒడి

అమ్మ ఒడి చదువుల బడి మా
యమ్మ ఒడి నా కొక గుడి
అమ్మ చూపును ఒరవడి, దై
వమ్మ కంటెను త్వరపడి
అమ్మ చెప్పిన సుద్ధలు, అని
శమ్మ ఒప్పిన బుద్ధలు
అమ్మ పెదవుల హసము ని
త్యమ్మ మాకు వికాసము
అమ్మ మంజుల భూషణం, బ్రా
వ్యమ్మ వీనుల భూషణం

అమ్మ హృది అనురాగము, ది
వ్యమ్మ భవ్యము యోగము

అమ్మ చల్లని కరములు దా
నమ్మనకు ఆకరములు

అమ్మ చరణ తలమ్మలు క్షే
మమ్మ పండు పొలమ్మలు

అమ్మ కన్నల కాంతులు లో
కమ్మనకు సుఖశాంతులు

అమ్మయే నా సర్వము దై
ర్యమ్మ బలమూ గర్వము

నారాంశం

మా అమ్మ తన ఒడిలోనే నాకు ఎన్నో సంగతులు నేర్చిన నా తొలిగురువు.
నన్ను ఎల్లప్పుడూ కాపాడుతూ బాగోగులు చూసే నా ప్రత్యుక్క దెవం.
అందుకే మా అమ్ముబడి నాకు బడి, గుడి.
దేవునికంటే ముందే త్వరపడుతూ నా భవితకు ఒరవడి చూపిస్తుంది.
అమ్మ చెప్పే మంచిమాటలు ఎల్లప్పుడూ ఉపకరించే తెలివితేటలు.
అమ్మ పెదవులపై చిరునవ్వ మాకు నిరంతరం తెలివినిస్తుంది.
అమ్మ అందమైన మాటలు వినడం మా చెవులకే అలంకారం.
అమ్మ ప్రేమ ఉత్తమమైనది, శుభకరమైనది, అన్నిటినీ సమకూర్చేది.
అమ్మ చల్లని (మేలైన) చేతులు దానధర్యాలకు నిలయాలు.
అమ్మ పాదాలు తాకిన నేల శుభాలు పండించే పొలం వంటిది.
అమ్మ కళ్ళలోని కాంతులు లోకానికి సుఖాన్ని, శాంతిని ఇస్తాయి. అమ్మ నా దైర్యం, బలం, గర్వం,
సర్వస్వం.

జీవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

చదువు, వికాసం, బాపుణం, సుఖశాంతులు, యోగం, అమ్మ,
బుద్ధులు, దైర్యం, గర్వం, కన్నులకాంతులు, అనురాగం, ఒరవడి.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. అమ్మ ఒడి గేయాన్ని భావంతో, రాగంతో పాడండి.
2. “అమ్మ ప్రేమ ఉత్తమమైనది”. దీనిని సమర్థిస్తా చర్చించండి.
3. పారం ఆధారంగా కింది వాక్యాలను జతపరచండి
 1. అమ్మ చెప్పే మంచిమాటలు () అ) నిరంతరం తెలివినిస్తుంది.
 2. అమ్మ పెదవులపై చిరునవ్వ () అ) అమ్మ చల్లని చేతులు
 3. దానధర్యాలకు నిలయాలు () ఇ) ఎల్లప్పుడూ ఉపకరించే తెలివితేటలు
4. కింది కవిత చదవండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

నాన్నంటే ?

సంద్రమంత గాంభీర్యం,

కొండంత దైర్యం,

నా పాలిట కల్పవృక్షం !

- (అ) కొండంత దైర్యం ఇచ్చేది ఎవరు ?
జ.
- (ఆ) నాన్న గాంభీర్యం ఎలాంటిది ?
జ.
- (ఇ) కల్పవృక్షంతో నాన్నను ఎందుకు పోల్చారు ?
జ.
- (ఈ) ఈ కవితకు తగిన ‘శీర్మిక్క’ రాయండి.
జ.

మృతీకరణ - సృజనాత్మకత

- అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.**
- ‘అమ్మ ఒడి’ గేయం కవి గురించి రాయండి
 - ‘అమ్మ ఒడి - చదువుల ఒడి’ అని కవి ఎదుకొన్నారు ?
 - అమ్మ మాటలు పిల్లలకు ఎలా ఉపకరిస్తాయి
- అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.**
- అమ్మ గొప్పతనాన్ని పారం ఆధారంగా సొంతమాటల్లో రాయండి.
 - అమ్మ ఒడి గేయం ద్వారా అమ్మ గొప్పతనం తెలుసుకొన్నారుకదా! నాన్న / సంరక్షకుని గొప్పతనం రాయండి.
 - మీ పారశాల గొప్పతనం తెలిసేలా కింది గేయాన్ని పొడిగించండి.
అందమైనది ఫూ ఒడి
తెలివీ వేసే మా గుడి
-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

భాషాంశాలు

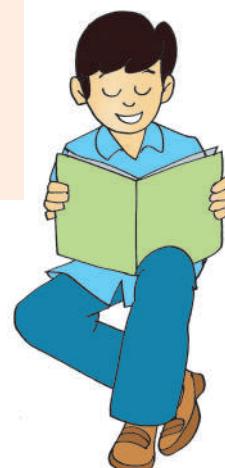
- గ) 1. కింది పదాలను చదవండి రాయండి. పదాలలోని అక్షరాలను వర్ణమాలలో ‘O’ చుట్టి గుర్తించండి.

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఔ బు బుం ఇ ఇం ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ ఔ : క ఖ గ ఘ జ చ చే ఛ జ జే రు ఇ ట ఱ డ ధ ణ త ధ ద ధ న ప ఫ బ భ మ య ర ల వ శ ష స హ త క్క ఱ	1. ఆశ 2. కళ 3. ఈక 4. ఓడ 5. ఔము 6. ఎర	7. ఐర 8. ఊయల 9. ఘనత 10. అచట 11. సహజ 12. జౌధం
---	---	---

2. కింది వానిలో సరైన అక్షరాలను భాషిలలో ఉంచి పదాలను రాయండి.

అ, బ, శ, ఘ, ఱ, భ, ధ, ఖ, థ, ఠ	
1. — లపం	6. ఇం — నం
2. కం —	7. — తకం
3. శ రక	8. స — లం
4. ఆ — రణం	9. శం — ఽ
5. ప — కం	10. — మరుకం

3. వర్ణమాలలోని అక్షరాలతో మరికొన్ని పదాలను రాయండి.
 ఉపాధ్యాయులు చెప్పిన పదాలను ఉక్కలేఖనం రాయండి.

అ) 1. కింది పదాలను చదవండి. తేదాను గమనించండి. సున్న (0) ఉపయోగించి మరికొన్ని పదాలు రాయండి. చదవండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

1. కల - కలం	4. జట - జంట	7. జగం - జంగం
2. పడగ - పండగ	5. కడ - కండ	8. గడ - గండం
3. జల - జలం	6. జయ - జయం	9. వందన - వందనం

2. కింది అక్షరాలకు అవసరమైన చోట 'ం' ను చేర్చి సరైన పదాలు రాయండి. చదవండి.

ఉదా: అద :అందం.....

1. దత :	6. జయ :
2. రగ :	7. ఆవద :
3. సగ :	8. ఇధన :
4. జగ :	9. ఆగవ :
5. అహ :	10. చచన :

3. కింది అక్షరాలలో 'ం' ను సరైనచోట ఉంచి పదాలు రాయండి. చదవండి.

ఉదా: వంర :వరం.....

1. దడం :	6. గంమన :
2. రంణ :	7. పంయన :
3. జంన :	8. మడంపం :

4. కింది పదాలలో అక్షరాలలోని తేదాను గమనించి చదవండి. రాయండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకోండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

1. కరం :	6. గజం :
ఖరం :	ఘనం :
2. చలం :	7. జనం :
ఛలం :	రుషం :
3. పతకం :	8. దంబం :
పథకం :	ధంక :
4. లత :	9. దళం :
కథ :	ధనం :
5. పరం :	10. బలపం :
ఫలం :	భరతం :

5. కింది అక్షరాలను క్రమపరచి సరైన పదాలుగా రాయండి. చదవండి.

ఉదా॥ రత్నక :	అరక	6. రంగత :
2. లబత :		7. ఆదంబం :
3. డవప :		8. కంతనం :
4. జనవ :		9. దరంకం :
5. రంగన :		10. పండమం :

6. కింది పట్టికలలోని పదాలను చదవండి. రెండేసి పదాలను కలిపి అర్థపంతమైన పదబంధం లేదా వాక్యంగా చదవండి. రాయండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

అమల	పంట	ఉదా॥ శంఖం ఊదగలం
శనగ	పలక
మర	గంప
శంఖం	పడవ
హంస	వంశం
పడవ	మండపం
దశరథ	ఊచగలం
శనగల	పయనం
ఘనతగల	నడక
మంగళకర	తనయ

నేనివి చేయగలనా?

- వర్షమాలను చదవగలను, రాయగలను.
- సరళపదాలు, వాక్యాలు చదవగలను, రాయగలను.
- అమృషది గేయం భావంతో, రాగంతో పాడగలను.
- అమృ, నాన్న / సంరక్షకుల సేవలను సాంతమాటల్లో చెప్పగలను,
రాయగలను.

బెను / కాదు

బెను / కాదు

బెను / కాదు

బెను / కాదు

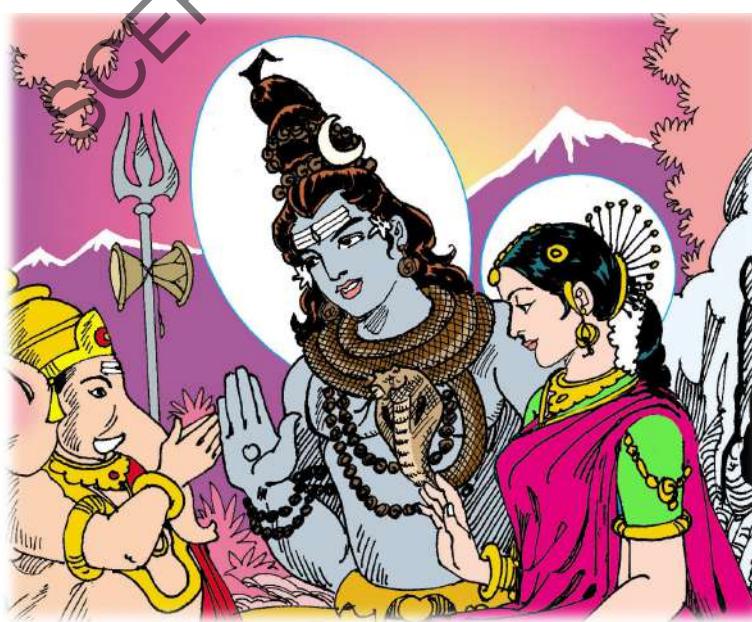

మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ

పిల్లలూ! 'మాతృదేవో భవ', 'పితృదేవో భవ' అంటారు - పెద్దలు. అంటే మొట్టమొదట పూజించదగినవాళ్లు తల్లిదండ్రులు. ఇందుకు సంబంధించిన చిన్నచిన్న కథలు పురాణాల్లో ఉన్నాయి. తల్లిదండ్రుల్ని పూజించడం ఎంతముఖ్యమో, దానిద్వారా ఎంతలీ ఫలితం కలుగుతుందో వివరిస్తాను - శ్రద్ధగా వినండి.

మనం ప్రతి సంవత్సరం వినాయకచవితిపూజ చేసుకుంటాం. ఆ సందర్భంగా వినాయకప్రత కథను వింటూఉంటాం. భూమండలాన్ని ముందుగా చుట్టివచ్చిన వాళ్లకు గణాధిపత్యం ఇస్తానని పరమశివుడు ప్రకటిస్తాడు. వెంటనే కుమారస్వామి నెమలివాహనంపై భూమండల ప్రదక్షిణానికి బయలుదేరుతాడు. వినాయకుడు పెద్దబొజ్జుగలవాడు కనుక అంత వేగంగా కదలలేదు. ఈ పరీక్షలో ఎలా నెగ్గాలా? అని ఆలోచిస్తూ కూర్చొని ఉన్నాడు. అంతలో అక్కడికి నారదుడు వచ్చి తల్లిదండ్రులకు ప్రదక్షిణం చేస్తే భూమండల యూత్ర చేసినట్లేనని చెపుతాడు. ఈ విషయం గ్రహించి, వినాయకుడు తల్లిదండ్రులైన పార్వతీపరమేశ్వరులకు ప్రదక్షిణాలు చేసి, నమస్కరించాడు. మాతాపితరులకు ప్రదక్షిణలు చేయడం అంటే భూమండలాన్ని చుట్టిరావడమే. తన కంటే వినాయకుడే ముందు భూప్రదక్షిణ పూర్తిచేసినట్లు గుర్తించి కుమారస్వామి తన ఓటమిని అంగీకరిస్తాడు. వినాయకుడికి గణాధిపత్యం దక్కుతుంది.

మాశారా పిల్లలూ! వినాయకుడి కథవల్ల మీరు తెలుసుకోవల్సిందేమిటంటే - తల్లిదండ్రుల్ని మించిన దైవం లేదు. ఈ కథను వినాయకచవితి పండుగ సందర్భంగా మనం ప్రతి సంవత్సరం చెప్పుకొంటున్నామంటే తల్లిదండ్రుల్ని సేవించడం వల్ల కలిగే పుణ్యాన్ని స్వరించుకొంటున్నామని గ్రహించాలి. అంతేగాక సోదరుల మధ్య కూడా ఎలాంటి విరోధభావాలు ఉండకూడదు - అనే విషయము, వినాయక కుమారస్వాముల సోదరత్వం ద్వారా గ్రహించాలి.

2. తృప్తి

విషయ - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరెవరు ఉన్నారు? ఏం చేస్తున్నారు?
2. పిల్లలు ఏం మాట్లాడుకుంటున్నారు?
3. మీకు ఎవ్వడమ్ముడు సంతోషం కలుగుతుంది?

ఉద్దేశం: సాటి మనుషుల తృప్తి, సంతోషం కోసం పనిచేయడంలోనే నిజమైన సంతోషం, తృప్తి ఉన్నాయని కథ ద్వారా తెలియజేయడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

సత్యం శంకరమంచి (3.3.1937 - 21.5.1987)

గుంటూరు జిల్లా అమరావతిలో జన్మించారు. ‘అమరావతి కథలు’, ‘కార్తీక దీపాలు’ కథా సంపుటాలు, ‘రేపటిదారి’, ‘సీత స్వగతాలు’, ‘ఆభిరి ప్రేమలేభి’, ‘ఎడారిలో కలువపూలు’ మొదలైన నవలలు, హరహరమహదేవ నాటకం, దిన, వార పత్రికలలో అనేక వ్యాసాలు రాశారు. 1979లో ‘అమరావతి కథలు’కు రాష్ట్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం అందుకున్నారు. ఈ పారం సత్యం శంకరమంచి రాసిన అమరావతి కథలు లోనిది.

కవి పరిచయం

తృప్తి

పూర్వయైని బావగాదంటారు అందరూ!

బావగాడు లేకపోతే సరదాలేదు, సంబరము లేదు. పెళ్ళిగాని, పేరంటంగాని వంట హంగంతా బావగాడే. వంటవాళ్ళని కూర్చోనిచేచేవాడు కాదు. నించోనిచేచేవాడు కాదు. పరుగులు పెట్టించేవాడు. ఇక తినేవాళ్ళకి భోజనం మీద తప్ప వేరే ధ్యాన రానిచేచేవాడు కాదు.

ఒకసారి వనసంతర్పణ పెట్టుకున్నారు. జనం అంతా మామిడి తోపులో చేరారు. చాపలు పరచి పిచ్చాపాటి మాటల్లాడుకునేవారు కొందరు. గాడిపొయ్య తవ్వించాడో లేదో బావగాడు జనం మధ్యకు పరుగెత్తుకొచ్చాడు. “అందరూ వినండ్రా” అని పెద్దగా గావుకేక పెట్టి మాటలు మానిపించాడు. “వంటకాలు ఇలా తయారు చేయస్తున్నాను” అంటూ లిస్టు చదివాడు.

“వంకాయ మెంతికారం పెట్టిన కూర
అరటికాయ నిమ్మకాయ పిండిన కూర
పెసరపపుతో చుక్కకూర
వాక్కాయ కొబ్బరి పచ్చడి
పొట్లకాయ పెరుగుపచ్చడి
అల్లం, ధనియాల చారు
మసాలా పప్పుచారు
జీడిపప్పు, పచ్చకర్పూరాలతో పాయసం
మామిడికోరుతో పులిహోర
గుమ్మడి వడియాలు, వూరమిరపకాయలు
అందరికీ సమ్మతమేనా” అని ఆరిచాడు.

సమ్మతమేమిటి నామ్మిహం - అప్పటికప్పుడు అందరి నోళ్ళలో నేరూరించి ఇంకా వంటలు కాకముందే భోజనం మీద అందరికీ మమకారం పెంచాడు. జిహ్వ గిలగిలలాడుతుండగా అందరి కదుపుల్లో ఆకలి అగ్నిలా లేచింది.

అంతటితో ఆగాడు కాదు బావగాడు. మరో అరగంటలో వంకాయలు కడిగించి బుట్టలో వేయించి అందరి దగ్గరకూ ప్రదర్శనకు పట్టుకొచ్చాడు. “చూశారా! లేత వంకాయలు... నవనవలాడుతున్నాయి... మెంతికారం పెట్టి కూర వండిస్తున్నాను... దగ్గరుండి కోయించుకువచ్చాను...” అని అందరికీ చూపించి వెళ్ళిపోయాడు. ఆతరువాత జనానికి వేరే ఆలోచనలు పోయేవికావు. వంకాయ గురించే చర్చలు. వంకాయ ఎన్ని రకాలుగా కూరలు చేయుచ్చు? కాయ కాయపళంగా వండితే రుచా? తరిగి వండితే రుచా? అసలు రుచి వంకాయలో వుండా? వంకాయ తొడిమలో వుండా? ఇలా చర్చలు సాగాయి.

మరో అరగంటకి...

నిగనిగలాడే వాక్కాయల బుట్టతో, లేతచుక్కకూర మోపుతో వచ్చి అందరీ పలకరించాడు. “వాక్కాయ దివ్యమైన పులుపు చూడండి” అని తలా ఓ కాయ పంచాడు. “చుక్కకూర కందిపపుతో కంటే పెసరపపుతో మహా చక్కగా మేళవిస్తుంది” అని అందరికీ మళ్ళీ జ్ఞాపకం చేశాడు. మళ్ళీ జనం అంతా వంట కబుర్లలో

పదేవారు. బావగాడు ఇలా ప్రదర్శనిస్తుంటే ఆకలి రెపరేప పెరుగుతోంది.

ఇక అక్కడ గాడిపొయ్యిదగ్గర వంటవాళ్ళని పరుగులు తీయిస్తున్నాడు. పాయసంలో ఎత్తు జీడిపప్పు వెయ్యమని పురమాయిస్తున్నాడు.

ఈ పక్క పులిహోర తిరగమోత వెయ్యగానే రయ్యన జనం దగ్గరకు పరుగెత్తుకు వొచ్చి “ఆ వాసన చూశారా పులిహోర తిరగమోత... సన్నబియ్యంతో చేయిస్తున్నాను” అని మళ్ళీ మాయమయ్యేవాడు.

మళ్ళీ జనానికి ఆకలి ఉచ్చేత్తున లేచింది. ఆకలి నిలువెత్తుయింది. తాటి ప్రమాణమైంది. శరీరం అంతా ఆకలే అయి కూర్చుంది. జనం అంతా ఎప్పుడు వడ్డిస్తారా అని ఆపురావురు మంటున్నారు. ఎట్టకేలకు గంట కొట్టాడు బావగాడు. “లేత అరిటాకులు శుభ్రంగా కడుక్కోండి” అని వరుసల మధ్యకొచ్చి పోచ్చరించాడు.

“సుబ్బయ్యన్నయ్యకు ఒక ఆకు వేస్తావేం? రెండు ఆకులు కలిపి వేయించు” అంటున్నాడు.

వడ్డనలు మొదలయ్యాయి. నేతి జారీ పుచ్చుకొని పేరు పేరునా అందర్నీ అడిగి వడ్డిస్తున్నాడు. “వంకాయ వదిలేయకూడదు. నిమ్మకాయ పిండిన అరటికాయ కూరలో కరివేపాకు రుచి తమకు తెలియనిది కాదు” అంటూ మళ్ళీ కూర వడ్డింపించి ఆకలి పెంచుతున్నాడు. జనం ఆబగా తింటున్నారు.

“చుక్కకూర పప్పులో వూరమిరపకాయలు మిళాయించండి.”

“పప్పుచారులో గుమ్మడి వడియాలు కలిపి చూడండి.”

“వాక్కాయ పచ్చడిలో పెరుగు పచ్చడి నంజుకోవచ్చ. తప్పులేదు.”

“ఇంకా విస్తర్లో మిగిల్చావేం. పూర్తిచేసి పాయసానికి భాళీగా వుంచుకో...”

“అప్పుడే మంచినీళ్ళు తాగెయ్యకు. మీగడ పెరుగుంది...”

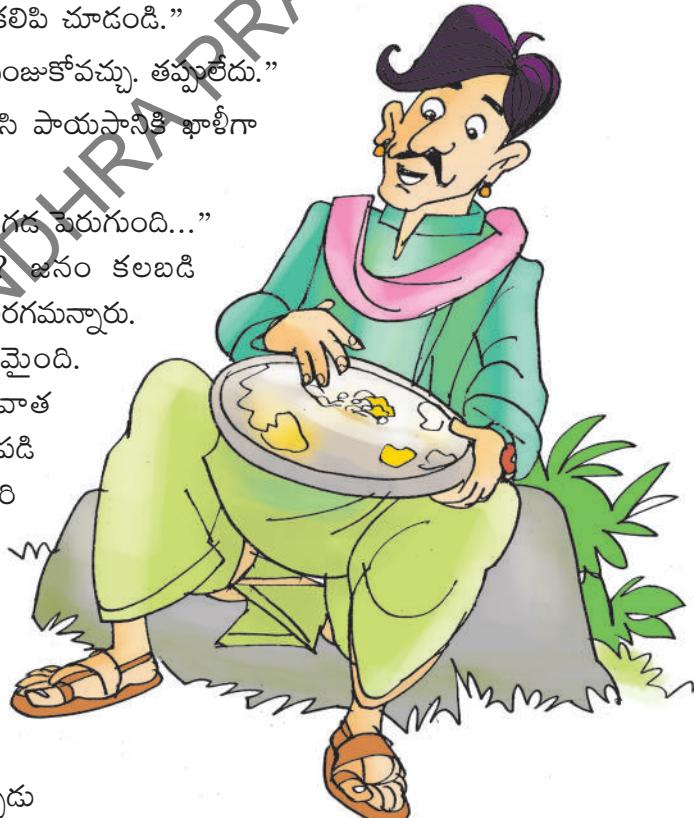
ఇలా ఎగసన తోస్తుంటే ఎవరాగగలరు? జనం కలబడి భోంచేశారు. జన్మలో ఇంత దివ్యమైన వంట ఎరగమన్నారు.

విస్తర్షముందునుంచి పైకి లేపడమే కష్టమైంది.

అందరికీ తాంబూలాలు ఇచ్చిన తరువాత వంటవాళ్ళని కూర్చీబెట్టాడు బావగాడు. “కష్టపడి వండారు తినకపోతే ఏలా?” అని కొసరి కొసరి వడ్డించాడు. వాళ్ళ భోజనాలు కూడా అయిన తరువాత అందరికంటే ఆఖరున గాడిపొయ్య పక్కన ఓ చిన్న ఆకు వేసుకుని తను కూర్చున్నాడు.

అప్పటికి కూరలు మిగల్లేదు.

ఈ గంటె పప్పు, కాస్తంత పచ్చడి, గుప్పెడు పులిహోర, మిగిలితే అవే వడ్డింపించుకుని వంటరుచిని మళ్ళీ మళ్ళీ మెచ్చుకుంటూ అందరి భోజనం తనే చేస్తున్నాను అన్నంత హాయిగా భోంచేశాడు. తనకేం మిగల్లేదనే బాధలేదు. నలుగురూ హాయిగా, తృప్తిగా, రువిగా తిన్నారనే సంతోషమే ఆ బావగాడి తాంబూలపు పెదాలమైని చిరునప్పు.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. ‘తృప్తి’ కథలో మీకు నచ్చిన అంశాల గురించి చెప్పండి.
 2. పూర్వాన్ని ప్రార్థించి ద్వారా నిజమైన తృప్తిని తెలియజేసిన రచయిత గురించి రాయండి.
 3. వనసంతర్పణలో జనాలకు ఆకలి ఎందుకు పెరిగిపోయింది ?
 4. కింది టీకెట్లులోని విషయాలను చదివి, కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

- అ) పై టీకెట్సు ఏ అటకు సంబంధించింది ? టీకెట్సు వెల ఎంత ?
జ.

అ) క్రికెట్ పోటీ ఎక్కడ జరుగుతుంది ?
జ.

ఇ) పై పోటీ ఎందుకు నిర్వహిస్తున్నారు ?
జ.

ఈ) పై టీకెట్సు అధారంగా ఒక ప్రశ్న రాయండి
జి

వ్యక్తిగతి - సుజనాతుకుతు

- ಅ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಲಕ್ಷ್ಯ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಾಲಲ್ಲೋ ಜವಾಬುಲು ರಾಯಂಡಿ.

1. వనసంతర్పణలో వంటల కోసం పూర్జ్య ఎటువంటి ఏర్పాట్లు చేసాడు ?
 2. వంకాయ గురించి జనాలు ఏమని చర్చించారు ?
 3. వనసంతర్పణలో పూర్జ్య తృప్తికి కారణం ఏమిటి ?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- ‘తృప్తి’ కథలో పూర్ణయ్య పొత్త ద్వారా మీరు తెలుసుకున్న విషయాలు ఏమిటి ?
- ఇతరుల మేలు కోసం మీరెప్పుడైనా ఏదైనా చేసి తృప్తిచెందిన సందర్భం చెప్పండి.
- పూర్ణయ్యలాంటి వ్యక్తులు మీకు తెలిసిన వారుంటే వారిని ప్రశంసిస్తూ రాయండి.

భాషాంశాలు

(అ) 1. కింది గుణింతాక్షరాలను చదపండి. ఇచ్చిన అక్షరాలకు గుణింతాలు రాయండి.

గుణింతాల పునర్వరణ

హల్లు	ఆ	ఏ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ	ఖు	ఖూ
	✓	—	ం	ం	ం	ం	లు	లూ
క్ర	క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కు	కూ
చ్ర	చ							
ట్ర	ట							
త్ర్ర	త							
ప్ర	ప							

2. కింది గుణింతాక్షరాలను చదపండి. ఇచ్చిన అక్షరాలకు గుణింతాలు రాయండి.

పొల్లు	అ	ఆ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ	ఖు	ఖూ
	✓	—	ం	ం	ం	ం	లు	లూ
చ్చ	చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చు	చూ
జ్ఞ	జ							
డ్చ	డ							
డ్ర్చ	డ							
బ్చ	బ							

3. కింది గుణింతాక్షరాలను చదవండి. మిగతా గుణింతాలను పూరించండి.

హల్లు	ఎ	ఏ	ఐ	ఒ	ఓ	ఔ	అం	అః
క	క	కే	కై	కో	కొ	కౌ	కం	కః
చ్చ	చె							
ట్ట			టై					
ణ్ణ					ణో			
ఏం		ఎం						
ండ				ంగో				
ణ్డ						ణో		
ండ	ండ						ండం	
బ్బ							బం	

4. గుణింతాక్షరాలలో తేడాను గమనిస్తూ కింది పదాలు చదపండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకోండి.

1. కలం	-	కాలం	9. తిను	-	తీరు
2. చలి	-	చావిడి	10. పిత	-	పీత
3. టముకు	-	టూమీ	11. కుదురు	-	కూతురు
4. తడి	-	తాడి	12. చురుకు	-	చూరు
5. పదం	-	పాదం	13. టుంగు	-	టూరు
6. కిట్టికి	-	కీటకం	14. తుల	-	తూము
7. చిరాకు	-	చీర	15. పురి	-	పూరీ
8. టింకు	-	టీకా			

5. కింది పదాలలో గుణింతాక్షరాలలో తేడాను గమనిస్తూ చదవండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకోండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

1. గది	-	గాది	6. గిరి	-	గీత	11. గుది	-	గూడు	గృహం
2. జలం	-	జాలం	7. జిలుగు	-	జీలుగు	12. జులుం	-	జూలు	విజృంభం
3. దబడబ	-	దాబా	8. దింకి	-	దీలా	13. బురుగు	-	గూడూరు	కృపాణం
4. దడి	-	దాడి	9. దిన	-	దీన	14. దుడుకు	-	దూకుడు	దృఢం
5. బడి	-	బాడి	10. బిరబిర	-	బీర	15. బురద	-	బూర	బృందం

6. కింది పదాలలో గుణింతాక్షరాలలో తేడాను గమనిస్తూ చదవండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుపుకోండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

స	చ	క్ష	శ	టీ	షా
కెరటం	కేతనం	క్షైక	కొడుకు	కోడలు	కౌలు
చెద	చేను	షైను	చౌరవ	చోటు	చౌక
టెంక	టేకు	క్షైరు	టొంకు	టోపి	టొను
తెర	తేరు	క్షైలం	తొన	తోట	తొడు
పెరుగు	పేరు	షైరు	పొర	పోటు	పోడరు
గెల	గేదె	క్షైడు	గొడవ	గోడ	గొను
జెముడు	జేబు	జ్యైలు	జొంపు	జోల	జోకు
డెండం	డేగ	డ్యైరీ	డొంక	డోలు	డొను
దెస	దేశం	డైవం	దొర	దోమ	దొడు
బెడద	బేరం	బైబిలు	బొరుసు	బోరు	బోలరు

ద్విత్యాక్షరాల పదాల పునర్శ్వరణ

- గ) 1. ఒక హల్లుకు ధాని ఒత్తు చేరితే దాన్ని ‘ద్విత్యాక్షరం’ అంటారు. కింది ద్విత్యాక్షరాలను పదాలను చదవండి. కొత్త పదాలు రాయండి.

హల్లు	బత్తు ద్విత్యాక్షరం	ద్విత్యాక్షర పదాలు	మీరో రెండు పదాలు సొంతంగా రాయండి
క	కై	క్కై	అక్క, లక్క
చ	చు	చ్చు	మచ్చ, లచ్చ
ట	టి	ట్టి	అట్ట, బుట్ట
త	తె	త్తె	అత్త, నత్త
ప	పు	ప్పు	కప్ప, గొప్ప

2. ఉపాధ్యాయుడు ఇచ్చిన అక్షరాలకు ఒత్తులు చేర్చి గుణింతాలు రాయండి. చెప్పిన పదాలను ఉక్కలేఖనం రాయండి.

3. కింది ద్విత్యాక్షరాలను, పదాలను చదపండి, కొత్త పదాలు రాయండి.

హల్లు	ఒత్తు	ద్విత్యాక్షరం	ద్విత్యాక్షర పదాలు	మరో రెండు పదాలు సాంతంగా రాయండి
గ	ం	గ	మెగ్, బుగ్	
జ	జ	జ్జ	బజ్, మజ్	
డ	డ	డ్డ	బిడ్, గడ్చం	
ద	ద	ద్ద	ముద్ద, అద్దం	
బ	బ	బ్బ	దెబ్బ, రెబ్బ	

4. కింది అక్షరాల ఒత్తులు గమనించండి, మరల రాయండి.

హల్లు	ఖ	చ	ర	థ	ఫ	ఘ	రు	శ	ధ	ఠ	భ
ఒత్తు	ఖ	చ	ం	థ	ఫ	ఘ	రు	శ	ధ	ఠ	భ

5. కింది వానిలో గీత గీసిన అక్షరాలకు ఒత్తులు చేర్చి ద్విత్యాక్షర పదాలతో వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా : కొయబోము నచింది = కొయ్యబోమ్ము నచ్చింది.

1. అవ బువ తింటునది = _____
2. అత సుదులు చెపింది = _____
3. అక సనగా నవింది = _____
4. బను మెలగా వచింది = _____
5. అమ అనం ముదలు పెట్టింది = _____

సంయుక్తాక్షరాల పదాల పునర్శ్వరణ

1. ఒక హల్లుకు వేరొక హల్లు ఒత్తు చేరితే దాన్ని సంయుక్తాక్షరం అంటారు. కింది పదాలను చదపండి.

సంయుక్తాక్షరాలను ‘○’ చూట్టి గుర్తించండి.

1. పగ్	2. పుణ్యము	3. అల్లం	4. చంద్రుడు	5. కీర్తి

2. కింద ఇప్పబడిన అక్షరాలను కలిపి సంయుక్తాక్షరంగా మార్చి పదాలను రాయండి.

- ఉదా॥ 1. వ జ్ + ర్ + అ ము= వజ్మము 4. కు ర్ + చ్ + ఇ = _____
2. ఉ ల్ + క్ + అ లు = _____ 5. బా ల్ + య్ + అ ము = _____
3. ఖ ర్ + చ్ + ఉ = _____ 6. చె ట్ + ల్ + ఉ = _____

3. కింది పదాలను చదవండి. ఒక హల్లుకు రెండు ఒత్తులున్న పదాలను ‘○’ చుట్టీ గుర్తించండి.
మొదట పలికే హల్లుకు మిగిలిన ఒత్తులు చేర్చి పలికే, రాసే క్రమాన్ని గమనించండి. ఉదాహరణ
చూసి ఇచ్చిన పదాలలోని అక్షరాలను విడివిడిగా రాయండి.

	రెండు ఒత్తుల పదం	రెండు ఒత్తుల అక్షర క్రమం	మొదట పలికే, రాసే అక్షరం మిగిలిన ఒత్తులు	రెండు ఒత్తులున్న అక్షరం
ఉదా॥	వత్రము	వ + త + ర + మ	వ + త + ర	త
	లక్ష్మీ	ల + క + ష + మ + ఈ	క + ష + ఈ	క్ష్మీ
	అగస్త్యుడు	అ + గ + స + త + య + ఉ		
	కక్ష్మి			
	రాత్రము			
	ప్రాశత్త్వం			

4. పాతంలోని కింది పదాలను చదవండి. కింది పట్టికను పూరించండి.
చాపలు కూర వంకాయ పెనరపప్పు అన్నం మెంతికారం పొట్లుకాయ గరిటె పులిహోర చారు
బుట్ట అరబీకాయ వడియాలు మసాలా పసుపు వాక్కాయ గంట విస్తరి పాయసం ధనియాలు
మామిడికాయ పొయ్యి మిరపకాయ పచ్చడి పచ్చకయారం జారీ జీడిపప్పు నిమ్మకాయ

వంటకాలు	కూరగాయలు	కిచిటా సరుకులు	వస్తువులు

ప్రాజెక్టుపని (మొదటి నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

ఇతరుల కోసం త్యాగం చేసిన మహాపురుషుల కథలు మూడింటిని గ్రంథాలయం నుంచి
సేకరించి ప్రదర్శించండి. (ఉదా॥ శిఖిచక్రవర్తి, రంతిదేవుడు మొంచి)

నేనిని చేయగలనా?

- ‘తృప్తి’ కథను సాంతమాటల్లో చెప్పగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
- గుణింతాక్షర పదాలు, వాక్యాలు చదవగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
- ద్విత్వాక్షర పదాలు చదవగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
- సంయుక్తాక్షర పదాలు చదవగలను, రాయగలను. జెను / కాదు

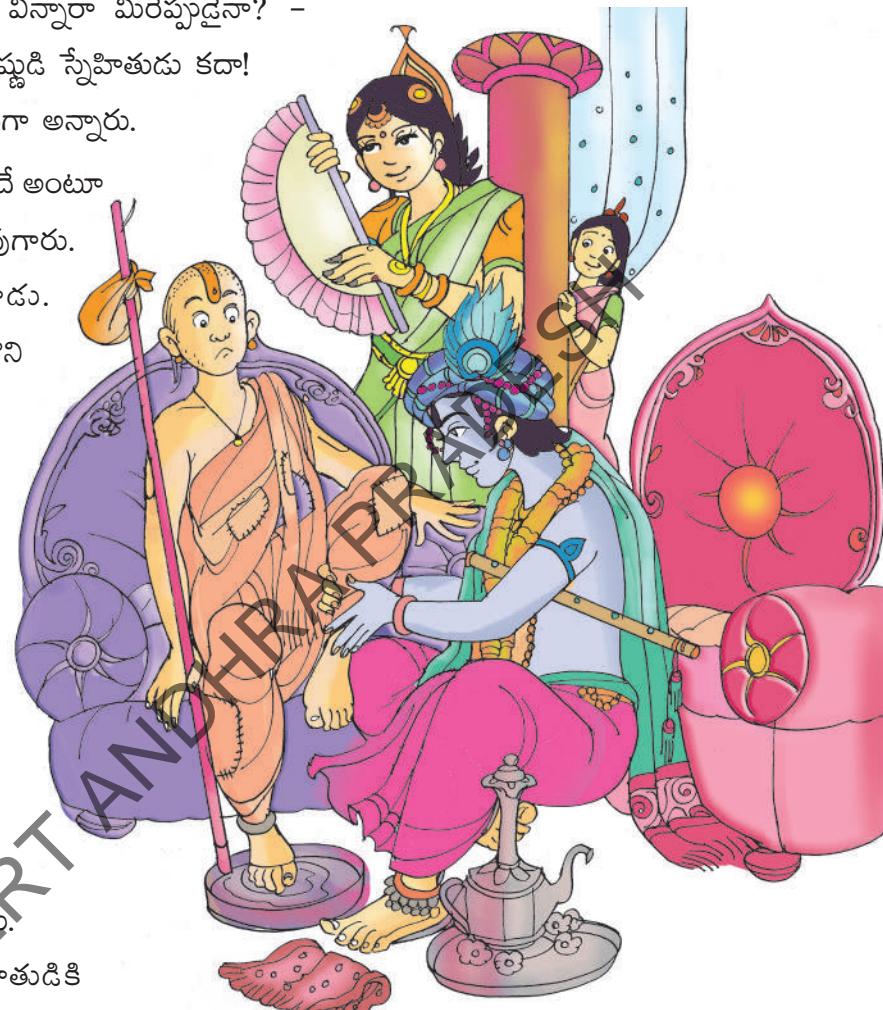
కుచేలోపాఖ్యానం

కుచేలుడు అనే పేరు విన్నారా మీరెప్పుడైనా? -
విన్నాం గురువుగారూ! శ్రీకృష్ణుడి స్నేహితుడు కదా!
అంటూ పిల్లలంతా ఉత్సాహంగా అన్నారు.

అందరికీ బాగా తెలిసిందే అంటూ
కథ ప్రారంభించారు గురువుగారు.
కుచేలుడు చాలా పేదవాడు.
చినిగిపోయిన వస్త్రాలు కట్టుకొని
తిరిగేవాడు. కుటుంబం
గదవటం కష్టంగా ఉందేది.
ఒకనాడు కుచేలుడితో
ఆయన భార్య “నాథా! ఇన్ని
కష్టాలు పడుతున్నాంకదా!
చిన్ననాటి మీ స్నేహితుడు
శ్రీకృష్ణుడున్నాడు గదా!
ఆయనను నవోయం
అడగండి” అని చెప్పింది.

సరే! అన్నాడు కుచేలుడు.
కుచేలుడు చిన్ననాటి స్నేహితుడికి
ఏదైనా తీసుకొని వెళ్లాలని అనుకొన్నాడు.
తీసుకొనిపోవడానికి ఇంట్లో ఏమీ లేవు. భార్య
తన పంచేకాంగున కట్టిన పిడికెడు అటుకులు తీసుకొని శ్రీకృష్ణుడి వద్దకు బయలుదేరాడు కుచేలుడు.

కుచేలుణ్ణి చూచి శ్రీకృష్ణుడు ఎంతో ఆనందపడ్డాడు, అక్కున చేర్చుకున్నాడు, సకలోపచారాలూ
చేశాడు. కుచేలుడు తెచ్చిన అటుకులు ఎంతో మక్కువతో ఆరగించాడు. రుక్మిణీ కృష్ణులు కుచేలునికి
పరిచర్యలు చేశారు. కుచేలుడు శ్రీకృష్ణుడిని ఏమీ అడగలేదు. కుచేలుడు ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి అతని
పాత కుటీరం స్థానంలో మహా భవనం వెలసింది. కుచేలుడు ఏమీ అడగక పోయినా శ్రీకృష్ణుడు అతన్ని
బశ్వర్యవంతుడిని చేశాడు. ఈ సన్నివేశం మిత్ర ప్రేమకు దృష్టాంతం.

3. మాకొద్దీ తెల్ల దూరతనము

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రం చూడండి. చిత్రం గురించి మాట్లాడడం.

ఉద్దేశం: అంగీలయుల పాలనలో భారతీయులు ఎన్నో కష్టాలను అనుభవించారు. స్వచ్ఛను, స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోయారు. స్వాతంత్ర్యంకోసం ఆనాటి ప్రజలు ఆంగీలయుల పాలనకు వ్యతిరేకంగా చేసిన ఉద్యమం ఈ గేయంలో ఉంది.

గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ (14.7.1893 -18.12.1952)

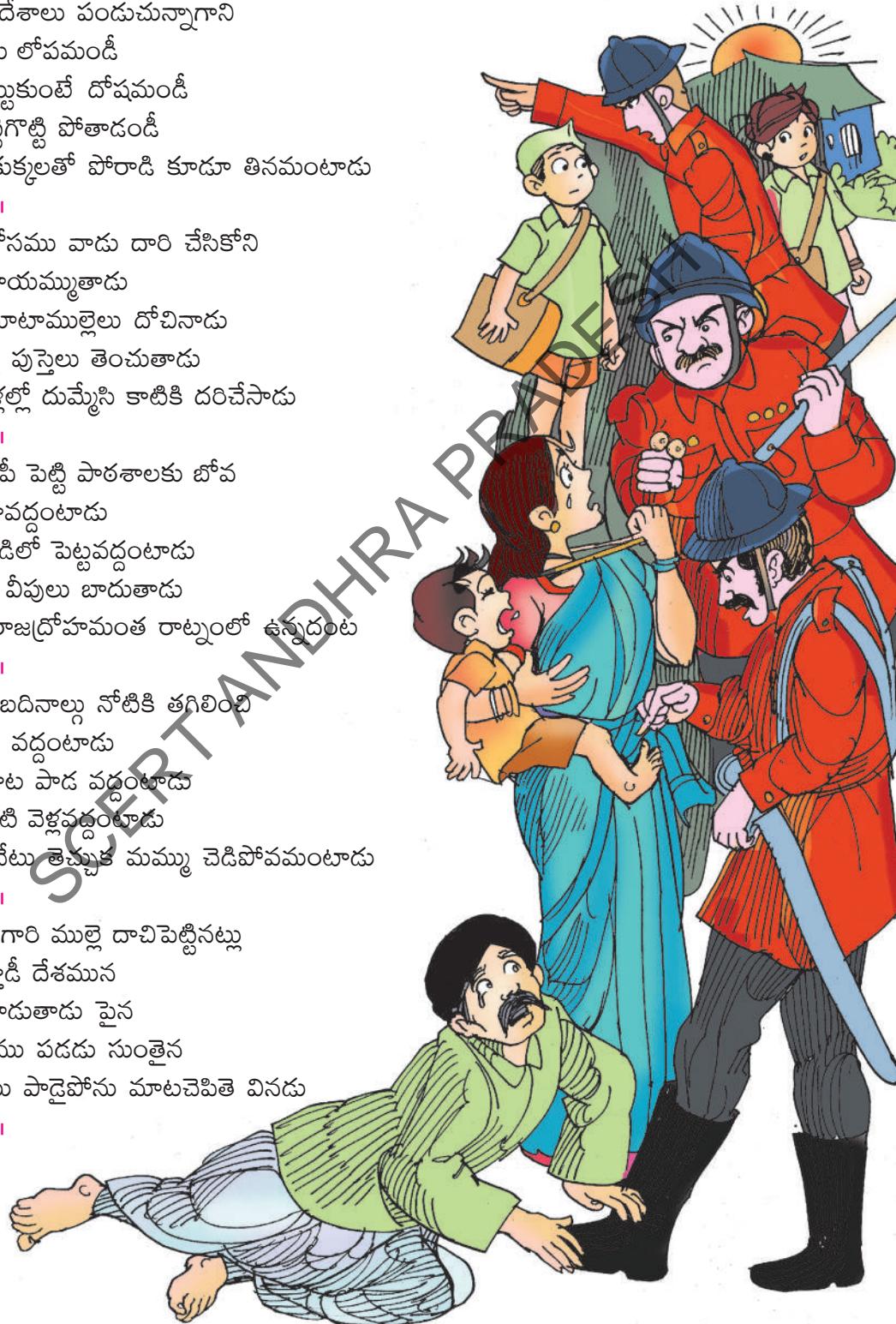
కవి పరిచయం

శ్రీకాకుళం జిల్లా నరసన్నపేట తాలూకా గోనెపాడులో జన్మించారు. స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు, కవి, రచయిత. 1921లో ‘స్వరాజ్య గీతములు’, 1923లో ‘హరిజనుల పాటలు’, 1926లో ఖండ కావ్యాలు, భక్తి గీతాలు, బాల గీతాలు రాశారు. ‘దండాలు దండాలు భారతమాత’, ‘మాకొద్దీ తెల్ల దూరతనము’ అనే గేయాలతో సామాన్య ప్రజల్లో సైతం స్వాతంత్ర్య ఉద్యమ ఉత్సాహాన్ని, చైతన్యాన్ని కలిగించిన జాతీయ కవి. దేశభక్తి కవితలు రాసి జైలు శిక్ష అనుభవించిన వారిలో మొదటివారు గరిమెళ్ల.

మాక్షాద్రీ తెల్ల దొరతనము

1. మాక్షాద్రీ తెల్ల దొరతనము, దేవ
మాక్షాద్రీ తెల్ల దొరతనము
మా ప్రాణాలపై పొంచి
మానాలు హరియించె
॥మాక్షాద్రీ॥
2. పన్నెండు దేశాలు పండుచున్నాగాని
పట్టెడన్నమె లోపమండీ
ఉప్పుముట్టుకుంటే దోషమండీ
నోట మట్టిగొట్టి పోతాడండీ
అయ్యా! కుక్కలతో పోరాడి కూడూ తినమంటాడు
॥మాక్షాద్రీ॥
3. ధనము కోసము వాడు దారి చేసికోని
కల్లు సారాయమ్ముతాడు
మాదు మూటాముల్లెలు దోచినాడు
ఆలి మెళ్లో పుస్తెలు తెంచుతాడు
మాదు కళల్లో దుమ్మేసి కాటికి దరిచేసాడు
॥మాక్షాద్రీ॥
4. గాంధి టోపి పెట్టి పారశాలకు బోవ
రావద్దు రావద్దంటాడు
రాట్టుం బడిలో పెట్టవద్దంటాడు
టోపి తీసి వీపులు బాదుతాడు
అయ్యా! రాజద్రోహమంత రాట్టుంలో ఉన్నదంట
॥మాక్షాద్రీ॥
5. నూటనలుబదినాల్లు నోటికి తగిలించి
మాటలాడ వద్దంటాడు
మమ్మ పాట పాడ వద్దంటాడు
తనను దాటి వెళ్లవద్దంటాడు
అయ్యా! చేటు తెచ్చుక మమ్మ చెడిపోవమంటాడు
॥మాక్షాద్రీ॥
6. వాడి తాతగారి ముల్లె దాచిపెట్టినట్లు
ధాటీ చేస్తాడీ దేశమున
పోరాటమాడుతాడు పైన
మోమాటము పడడు సుంతైన
వాడి పాటు పాడైపోను మాటచెపితె వినడు
॥మాక్షాద్రీ॥

సారాంశం

- ఓ దేవా! భారతీయులమైన మా మాన్ప్రాణాలను తీయడానికి అదనుకోసం చూసే తెల్లవారి (ఆంగ్లీయుల) పరిపాలన మాకు వద్దే వద్దు.
- పలు దేశాలలో పంటలు పండుతున్నాయి. కానీ పట్టెడన్నానికి నోచుకోలేకపోతున్నాం. ఉప్పును ముట్టుకుంటే పరిషోరం విధించి మా నోట్లో మట్టిగొడుతున్నారు. కుక్కలకు వేసే అన్నం కోసం వాటితో పోరాటి ఆకలి తీర్చుకోమంటున్నారు.
- ధన సంపాదన కోసం కల్పి, సారాయి అమ్ముతున్నారు. ఆ నెపంతో దాచుకున్న డబ్బును దోచుకుంటున్నారు. భార్యల మెడలలో తాళిబోట్లు ఉండనీయడం లేదు. మా కళ్లుగప్పి ప్రాణాలకే ముప్పు తెస్తున్నారు.
- గాంధీ టోపీ పెట్టుకొని పారశాలకు రావడ్డంటున్నారు. బడిలో రాట్లుం పెట్టివద్దంటున్నారు. తలమై టోపీ తీసివేసి ఏపులపై బాదుతున్నారు. రాట్లుం ఉపయోగించిన వారిని రాజుదోహలుగా జమకడుతున్నారు.
- మాట నలభై నాలుగవ సెక్కన్ చిట్టిని నోటికి తగిలించి మాట్లాడవద్డంటున్నారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమ గీతాలు పాడవద్డంటున్నారు. వారి అనుమతి లేకుండా మురదుకు వెళ్లవద్డంటున్నారు. భారతీయులను బానిసలుగానే బతకమంటున్నారు.
- వారి తాతలు సంపాదించిన ధనం మాట ఈ దేశరలో దాచిపెట్టినట్లు ఆంగ్లీయులు స్వదేశియులమైన మామీద దాడి చేస్తున్నారు. అనవసరమైన ఇగడాలు పెట్టుకుంటున్నారు. ఏమాత్రం జంకు లేకుండా ఉన్నారు. మా మాట వినకుండా ఏకవళ్లంగా పరిపాలించే వీరి అఫూయిత్యాలు ఆగిపోవాలి.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ప్రాణం, హరియించు, పట్టెడన్నం, మూటూముల్లే, పుస్తిలు, పారశాల, ద్రోహం, రాట్లుం, ధాటి, దేశం, పోరాటం, మోమాటం, సుంతైన.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- ఈ గేయాన్ని రాగయుక్తంగా పాడండి, అభినయించండి.
- కింది వాక్యాలను చదవండి. వీటికి సంబంధించిన పంక్తులు గేయంలో ఎక్కడ ఉన్నాయో గుర్తించండి, రాయండి.
 - మా ధనం మూటలు దోచుకున్నాడు.
 - కీడుతో మమ్మల్ని చెడిపోమంటున్నాడు.
 - ఈ దేశం మీద దాడి చేస్తున్నాడు.
 - ఉప్పు తాకితే తప్పంట.

3. కింది ఖాళీలను సరైన గేయ భాగంతో పూరించండి.

గాంధీ టోపీ పెట్టి
రావడ్డ
రాట్నం బడిలో
..... వీపులు బాధుతాడు.
అయ్యో! రాట్నంలో ఉన్నదంట.

4. ఈ కింది కవితను చదవండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

ఏమి మహిమంబు గలదో నీనామమందు
 ‘బాపు’ అనిపేరు వీనులబడిన యంత
 నిలువును నాదు మేనెల్ల పులకరించు
 జల్లుమని నాదు హృదయంబు జలదరించు
 సర్వసారస్వత ప్రపంచంబు నందు
 గాంధి యనియెడి వర్జుయంగంబు తోడ
 సాటి వచ్చేడు వేరొక్కమాట గలదె
 - నాళం కృష్ణారావు

- (అ) ఎవరి నామం వినడం వలన మేను పులకరిస్తుందని కవి అంటున్నారు?
- (అ) ఈ కవిత ఎవరిని గురించి తెలుపుతుంది?
- (ఇ) ఈ కవితలో “అక్షరాల జంట” అని అర్థం వచ్చే పదబంధం ఏది?
- (ఈ) పై కవిత ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.

పృత్తికరణ - స్వాజనాత్మకత

- అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.**
 1. భారతీయులు పట్టెడన్నం కోసం ఎటువంటి పాట్లు పడ్డారు ?
 2. ఆంగ్లీయులు భారతీయులపై దాడి చేయడం ఆమానుషుని ఎలా చెప్పగలరు ?
 3. బడిలో చదువుకున్న ఆనాటి పిల్లల పరిస్థితి ఎలా ఉండేది ? ఈనాటి పరిస్థితి ఎలా ఉంది? మీరు గమనించిన తేడాలు ఏమిటి ?
- అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 మండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.**
 1. ఆంగ్లీయుల పాలనను భారతీయులు వద్దనడానికి గల కారణాలను గేయం ఆధారంగా వివరించండి.
 2. బానిసతనం అంటే ఎవరూ ఇష్టపడరు. అందరూ స్వేచ్ఛనే కోరుకుంటారు. ఎందుకు?
 3. ఆంగ్లీయుల పాలనలో మగ్గిన సగటు భారతీయుని ఆవేదనను ఏకపాత్రగా రాయండి. ప్రదర్శించండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది వాక్యాల్లో గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ విదేశీయుల దొరతనం లో స్వేచ్ఛ ఉండదు.

దొరతనం = పాలన

లీరాముని పాలనలో అయ్యాధ్య ప్రజలు సుఖశాంతులతో వర్ధిల్లారు.

1. కూడు లేని పేదలను ఆదరించాలి.

.....

2. సాంత లాభం సుంతైన మానుకొని పొరుగువారికి తోడుపడాలి.

.....

3. ముల్లె సంపాదించినంత మాత్రాన గొప్పవాళ్లం కాము.

.....

అ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలు (పర్యాయపదాలు) గుర్తించి రాయండి.

1. చేటు కలిగించే పనులు చేయకూడదు. అవి జీవితానికి ఎంతో కీడు చేస్తాయి.

2. విజయనగర రాజు కృష్ణదేవరాయలు. ఆ ప్రభువు తెలుగుభాషను ఎంతగానో ఆదరించాడు.

3. అధికారం కోసం పోరాటం, ఆస్తుల కోసం యుద్ధం చేయడం మంచిది కాదు.

ఇ) కింది పదాలను సరైన వ్యతిరేకార్థక పదాలతో జతపరచండి.

1. కావాలి () అ) చెడు

2. మంచి () అ) వినడు

3. వింటాడు () ఇ) వద్దు

వ్యాకరణాంశాలు

అక్షర విభాగం

అ) తెలుగు భాషలో 56 అక్షరాలున్నాయి. ఇవి అచ్చులు, హల్లులు, ఉభయాక్షరాలని మూడు విధాలు.

అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఔ, ఒ, ఔ, ఏ, ఐ, ఐ, ఎ, ఐ, ఐ, ఐ, ఐ = (16) అచ్చులు.

క, ఖ, గ, ఘ, చ, జ, చే, చ్చ, జ, జే, రు, ఇ, ట, ర, డ, థ, ఓ, త, థ, ద, థ, న, ప, ఫ, బ, భ, మ, య, ర, ఱ, అ, ల, శ, వ, శ, ష, స, హ = (37) హల్లులు.

ం (సున్న), ఞ (అరసున్న), ః (విన్న) = (3) ఉభయాక్షరాలు

అ) అచ్చులు - విభాగం

1. ఒక మాత్ర కాలంలో ఉచ్చరించే ఆక్షరాలు - అ, ఇ, ఉ, ఊ, ఇ, ఎ, ఒ - ప్రాప్తాలు.
2. రెండు మాత్రల కాలంలో ఉచ్చరించే ఆక్షరాలు - ఆ, ఊ, ఉ, ఇ, ఏ, ఉ, ఔ - దీర్ఘాలు.

ఇ) హల్లులు - విభాగం

'క' నుండి 'మ' వరకు గల ఆక్షరాలను అయిదు వర్గాలుగా విభజించవచ్చు. అవి :

క - ఖ - గ - ఘ - జ	-	'క' వర్గం.
చ - ఛ - జ - రు - ఇ	-	'చ' వర్గం.
ట - ఱ - డ - ధ - ణ	-	'ట' వర్గం.
త - థ - ద - ధ - న	-	'త' వర్గం.
ప - ఫ - బ - భ - మ	-	'ప' వర్గం.

1. కరినంగా పలికే ఆక్షరాలు - క, చ, ట, త, ప - పరుషాలు.
2. తేలికగా పలికే ఆక్షరాలు - గ, జ, డ, ద, బ - సరళాలు.
3. వర్గములలో ఉండే ఒత్తు ఆక్షరాలు - ఖ, ఘ, ఛ, రు, ఱ, ధ, థ, ఫ, భ - వర్గయుక్కలు.
4. ముక్క సాయంతో పలికే ఆక్షరాలు - జు, ణ, ణ, న, మ - అనునాసికాలు.
5. అంగిలి సాయంతో పలికే ఆక్షరాలు - య, ర, ఱ, ల, ఇ, వ - అంతస్తాలు.
6. గాలిని బయటికి ఊదుతూ పలికే ఆక్షరాలు - శ, ష, స, హ - ఊషాలు.
7. పరుష, సరళాలు కాకుండా మిగిలిన హల్లులు - స్థిరాలు.
8. 'క' నుండి 'మ' వరకు గల హల్లులు - స్పృశ్యాలు.

ఈ) పరోత్పత్తి స్థానాలు

1. కంతం నుండి పుట్టే ఆక్షరాలు - అ, ఆ, క, ఖ, గ, ఘ, జ, పూ, ః - కంతాలు.
2. తాలువు (దౌడ) భాగంలో పుట్టే ఆక్షరాలు - ఇ, ఊ, చ, ఛ, జ, రు, ఇ, య, శ - తాలవ్యాలు.
3. నాలుకతో గల్లీగా అంగిలిని తాకుతూ పలికే ఆక్షరాలు - బ్యు, బ్యూ, టు, రు, డు, ధు, ణ, రు, షు - మూర్ధన్యాలు.
4. దంతాల సాయంతో పలికే ఆక్షరాలు - ఐ, ఊ, చు, జు, తు, ధు, దు, ధు, ను, లు, సు - దంతాలు.
5. పెదవి సాయంతో పలికే ఆక్షరాలు - ఉ, ఊ, పు, ఘు, బు, భు, ము - ఓష్టాలు.
6. ఎ, ఏ, ఐ - కంతతాలవ్యాలు ఒ, ఔ, ఔ - కంతోష్టాలు వ - దంతోష్టాలు

ఉ) కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. కింది పదాలలో ఒక వర్ధపు అక్షరాలు దాగిఉన్నాయి. వాటిని గుర్తించండి.
వింత, పథం, వందనం, విధం, మనం
2. కింది వాక్యంలో పరుషాలను గుర్తించండి.
కలిసి చరించనిట హితము తెలుప
3. కింది వాక్యంలో సరళాలను గుర్తించండి.
తగవు జరుగు నెడల నాదరి నిలబడరాదు
4. కింది పదాల్లో ఊష్ణాలు గుర్తించండి.
దేశం, రుషం, గ్రాసం, లోహం

ప్రాజెక్టుపని (ఇది రెండవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

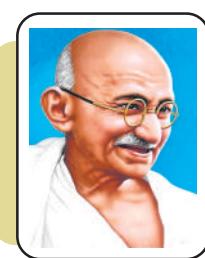
స్వాతంత్ర్యాద్యుమ గీతాలను సేకరించండి. వాటిని చార్పుమీద రాసి ప్రదర్శించండి.

కరయుగంబు గలదు చరణంబు ఈ లేవు
కడుపు, నడుము వీపు మెడయుగలవు
శిరము లేదుగాని నరులబట్టుక వ్యుంగి
సెగను గూర్చు దీని సెగను గనుడి

1. పారంలోని గేయాన్ని రాగయుక్తంగా, భావయుక్తంగా పాడగలను. ఔను / కాదు
2. గేయసాంశాన్ని సొంత మాటలలో చెప్పగలను, రాయగలను. ఔను / కాదు
3. పారంలోని పదాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. ఔను / కాదు
4. పారంలోని పదాలతో కొత్త గేయం రాయగలను. ఔను / కాదు

ఈ దేశం నాకేమిచ్చింది అని బాధపడడంకన్నా, దేశానికి నేనేమి చేయగలుగుతున్నాను అని ఆలోచించేవాడే నిజమైన దేశభక్తుడు.

- గాంధీ

సమయపాలన

- జీవనవిధ్య

సమావేశానికి గాంధీగారంతటి వ్యక్తి నిరాడంబరంగా, సరైన సమయానికి సైకిల్స్ మీద రావడం చూసిన అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. అయిన ఒక్క క్షణం కూడా అలస్యం కాకుండా సభాస్థలికి చేరుకున్నారు. గాంధీజీ విలువల్ని పాటించే వ్యక్తి. ప్రాణం పోయినా సమయ పాలనను విడిచిపెట్టేవారు కాదు. ఏ పన్నెనా అది ఏ సమయానికి జరగాలో ఆ సమయానికి అరు నూరైనా, నూరు ఆరైనా జరిపేవారు. ఆఖరుకి జైలులో ఉన్న సమయంలో కూడా కచ్చితమైన సమయపాలన చేసేవారు గాంధీజీ.

దక్కిణాప్రికాలో ఉన్నప్పుడు, ప్రతిరోజు ఉదయం పళ్ళు తోముకునే సమయాన్ని వృధా చేయకుండా ఉండేందుకు, అంతకు ముందురోజే కొన్ని భగవద్గీత శ్లోకాలను కాగితం మీద రాసి గోడమీద అతికించుకుని, పళ్ళు తోముకునే సమయంలో వాటిని బట్టిపెట్టేవారు. అవిధంగా భగవద్గీతలోని చాలా అధ్యాయాలను గాంధీగారు కంఠస్థం చేశారు. అంత చక్కగా సమయాన్ని వినియోగించుకునే వారు గాంధీజీ.

15A9Z2

విలువైన గడియారం ధరించి సమయపాలన చేయకపోవడం కంటే, సమయపాలన కోసం గడియారాన్ని మరిచిపోయినా ఘరవాలేదు కదా! అదే మనమైతే నిజంగా సమయం ఉన్న లేదని చెప్పి, టీవీ చూస్తానో, కబుర్లు చెబుతూనో కాలక్షేపం చేసి ఎంతో సమయాన్ని పాడుచేస్తూ వుంటాం. కానీ చేయాల్సిన వనిని మాత్రం సమయానికి పూర్తిచేయక, తర్వాత జరిగిన నష్టానికి మనమే బాధపడుతూ ఉంటాం.

అందుకే అందరూ బాల్యం నుండే సమయపాలన అలవాటు చేసుకోవాలి. ఎటువంటి వరిస్థితులలోనైనా సమయాన్ని తప్పకుండా, జాగ్రత్తగా ప్రణాళికాయుతంగా సద్గ్యానియోగం చేసుకోవాలి.

మరి అందరం అదే బాటలో పయనిధ్యామా!

4. సమయస్వార్థి (గద్యభాగం)

విషదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

- చిత్రాలు చూడండి. కథను ఊహించి చెప్పండి.
- కోతి లేకపోతే కోడి ఎలా తప్పించుకునేదో ఊహించి చెప్పండి.

ఉద్దేశం: ప్రపంచ ప్రసిద్ధిచెందిన కథలు పంచతంత్ర కథలు. మొదట సంస్కృతభాషలో విష్ణుశర్య అనే పండితుడు ఈ కథలను రచించారు. పరవస్తు చిన్నయుసూరి తెలుగులోకి పంచతంత్రాన్ని 'నీతిచంద్రిక' పేరుతో అనువదించారు. ఏకాలంలోనైనా మనుషులకు నీతిని ఉపదేశించే అద్భుత కథలిని. ఈ కథలను పరిచయం చేసి, వాటిలో విలువలను విద్యార్థులలో పెంపాందించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

కందుకూరి వీరేశలింగం

(16.4.1848 – 27.5.1919)

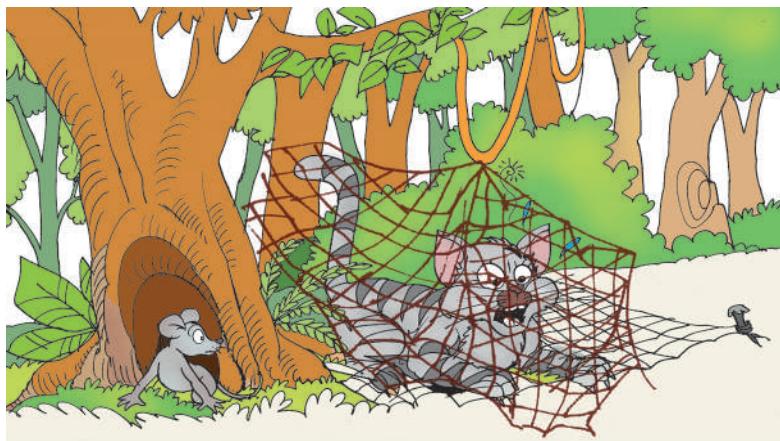
రాజమండ్రిలో జన్మించారు. ‘రాజశేఖర చరిత్రము’, ‘సత్యరాజు పూర్వదేశ యూతలు’, ‘పోస్య సంజీవని’, ‘సతీహిత బోధని’, ‘ఆంధ్రకవుల చరిత్ర’, మొదలైనవి వీరి రచనలు. వీరు సంఘునంస్తర్ల, నవయుగ వైతాళికులు, విద్యావేత్త, ‘గద్యతిక్షను’ అయన బిరుదు. ఈ పాఠానికి మూలం కందుకూరి వీరేశలింగం అనువదించిన పంచతంత్ర కథలలోని విగ్రహం అనే భాగంలోని కథ.

కవి పరిచయం

సమయస్నార్థి

పంచవటం (ఐదు చెట్ల సమాహం) అనే ప్రాంతంలోని ఒక మరిచెట్టు తొరలో “రోమశడు” అనే విల్లి నివసిస్తోంది. ఆ చెట్టు క్రిందికన్నంలో “పలితుడు” అనే

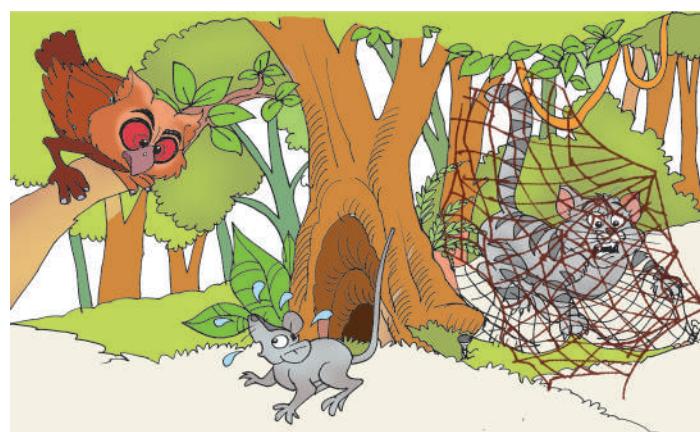

ఎలుక కాపురముంటోంది. ఒకనాటి రాత్రి వేటగాడు అక్కడికి వచ్చి, ఆ చెట్టు చుట్టూ వలపన్నాడు.

అది తెలియని రోమశడు తెల్లవారుతూనే మనక చీకటిలో ఆహారాన్యషణకు బయలుదేరి ఆ వలలో చిక్కుకున్నాడు. ఇది చూసిన పలితుడు “ఆహో! ఎంత అదృష్టము. నా శత్రువు వలలో చిక్కుకున్నాడు. ఈనాటితో వాడి హిడ...” అనుకున్నాడు.

ఇదే సమయంలో “చంద్రకుడు” అనే గుడ్గగూబ హాయిగా మిహరిస్తున్న ఎలుకను చూసి అక్కడకు వచ్చింది. చంద్రకుని చూసి పలితుని గుండె గుఢేలుమంది. అయిపోయింది నాపని అనుకున్నాడు. ప్రాణభీతితో గిజగిజలాడాడు. “ఏం చెయ్యునురా దేవుడా” అంటూ చెప్పుకోలేని దీనస్థితిలో మనసులో ఏడుస్తున్నాడు. అందుకనే కాబోలు “ఒకరి కష్టాన్ని చూసి సంతోషించి చంకలు కొట్టుకోరాదన్నది” అని మనసులో బాధపడ్డాడు. ‘ఐనా బుద్ధిమంతులు ప్రమాదం ఎదురైనప్పుడు దైర్యమొందుతారు కానీ అయ్యా నా ప్రాణం పోతుందని ఏడవరు’ అని దైర్యం తెచ్చుకున్నాడు. ఎంతయినా ఒకచోట బ్రతుకుతున్న వాళ్ళం కాబట్టి ఈ రోమశని అర్థించి ప్రాణాలు నిలబెట్టుకుంటాను అని అనుకొని నెమ్ముదిగా విల్లివైపు అడుగులు వేశాడు...

“మిత్రమా! నమస్కారం, జాతివైరమున్నా శత్రు మిత్రులము. చాలా సంవత్సరాల నుండి ఈ చెట్టు వద్దనే బ్రతుకుతున్నాము. ఒకరికొకరు అపకారం చేసుకోలేదు. ప్రస్తుతం కష్టకాలం వచ్చింది. కావున శత్రువులం అనుకోకుండా పరస్పరం సహకరించుకొని ఈ ఆపద నుండి బయటపడడాం. కానీ తీరా నీ వలతాళ్ళు కొరికి నిన్ను రక్కిస్తే గుటుక్కున్న మింగేస్తూవేమోనని భయంతో కానేపు వెనకడుగు వేసి అనవనర ఆలోచన చేశాను. కానీ తెలియనిదాని నోట్లోపడి దిక్కులేని చావు చచ్చేకన్నా నీకు ఉపకారం చేసి ఇద్దరమూ స్నేహంగా ఉండామని, కాదంటే నీకాహరం అయిపోదామని తెగించి వచ్చాను. ప్రాణభీతితో కాదు, ప్రాణ స్నేహం కోనం తపూతహలాడుతూ...”

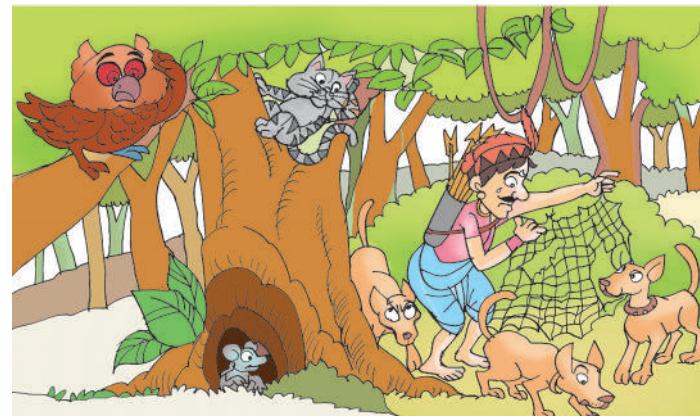
రక్షించదలచావు, నీకు కృతజ్ఞతలు. నేను కూడా చాలా రోజులనుండి నీతో స్నేహంగా ఉండాలనే అనుకుంటున్నాను. నీ సదాలోచన నాలోని అజ్ఞానాన్ని పటాపంచలు చేసింది. ఆ గుఢగూబి నిస్నేహి చేయలేదు. నీ ప్రాణాలకు నా ప్రాణం అడ్డువేస్తాను”.

వారిద్దరూ అలా సఖ్యంగా మాట్లాడుకోవడం చూసిన చంద్రకుడు వారి మైత్రికి భయపడి, తన పథకం పారదని నిరాశతో తన దారిన తాను పోయాడు. వేటగాడు వలలో చిక్కుకున్న పిల్లి కోసం వేటకుక్కలతో వస్తున్నాడు. అది చూసిన రోమశుడు “మిత్రమా! పలితుడా! ఆ కిరాతుడు కాలయమునిలా వస్తున్నాడు. నన్ను తొందరగా రక్షించు” అన్నాడు. పలితుడు తెలివిగా పల కౌరుకుతున్నట్లు నటిస్తూ, వేటగాడు దగ్గరికి వచ్చేసరికి పుటుక్కున పల కొరికి, రోమశుడు పోయే దారిచేసి తన కన్నుంలోకి చటుక్కున పరుగెత్తాడు. రోమశుడు “బ్రతుకుజీవుడా” – అంటూ పుటుక్కున చెట్టుక్కాడు. వేటగాడు పిల్లి చేజారిపోయిందని విచారిస్తూ వెనుదిరిగాడు.

కొంతసేపటికి రోమశుడు మెలుగా చెట్టుదిగాడు. స్వజాతిబుద్ధితో, కపటంతో పలితుని ఉద్దేశించి “మిత్రమా! బయటికిరా! మరో ఉద్దేశం లేదు. నన్ను నమ్మి, కలిసిమెలసి బతుకుదాం. ఆనందంగా ఉండాం” అని పిలిచాడు. తెలివైన పలితుడు కనిపించే కనిపించకుండా కన్నుంలోంచి తల బయటకు పెట్టాడు. తొందరపడి బయటకు రాకుండా ఇలా అన్నాడు. “మిత్రమా! చాలా సంతోషం. ఇందాకటి అవసరం ఇద్దరిదీ అయింది. ఆ ప్రాణభయం ఇద్దరిది. అందుచేత నిన్నాశ్రయించాను. ఇందులో మొసం, దగా, కుట్టా ఏదీ లేదు. అంతా సత్యమే. జరిగింది ఉభయులకూ లాభమే. ఎవరి ప్రాణాలు వారికి దక్కాయి. కాని నిజానికి జాతిలక్ష్మణం కాదనలేని వైరలక్ష్మణం. బయటకు వచ్చాననుకో నాకు ప్రాణగండం తప్పదని తెలుసు” అని పలికి కన్నుంలోకి దశారి మాయమాయ్యాడు. ఎలుక రాక పోయేనరికి రోమశుడు నిరాశపాలయ్యాడు.

కథ సుఖాంతమయ్యాంది.

అంతా విన్న రోమశుడు అనందపరవశుడయ్యాడు. అతనికి భయం లేకపోవడానికి, అతని ఆలోచనలకూ, సంతోషించాడు. ధర్మబుద్ధిని మెచ్చుకుంటూ ఇలా పలికాడు. “మిత్రమా! జీవితం చివరిదశలో ఉన్నాను. నీవు చెప్పినట్టే నడుచుకుందాము. నీవు త్యాగబుద్ధితో నన్ను

అవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ఆహారాన్వేషణ, అదృష్టం, చంద్రకుడు, విహారిస్తున్న, ప్రాణభీతి, దీనస్థితి, దైర్యము, బ్రతుకుతున్న, ప్రాణాలు, ప్రస్తుతం, శత్రువులు, పరస్పరం, గుటుకున్న, కృతజ్ఞతలు, అజ్ఞానం, ఆశ్రయించాను.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- ఈ కథను మీ సొంతమాటల్లో చెప్పండి.
- గుడ్లగూబను చూచి భయపడిన ఎలుక తన మనస్సులో ఏమనుకొంది ?
- ఎలుక, పిల్లినుండి ఎలా తప్పించుకుంది ?
- కింది పేరా చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

మనం మంచివారితో స్నేహం చేస్తే మంచి అలవాట్లు వస్తాయి. చెడ్డవారితో స్నేహం చేస్తే చెడు అలవాట్లు అబ్బుతాయి. అవి మన జీవితాన్ని మార్చేస్తాయి. అందుకనే స్నేహితులను ఎండు కునేటప్పుడు చాలా జాగ్రత్తగా ఆచిత్తాచి ఎంచుకోవాలి. బక్కగా చదువుకొని బుధిగా ఉండే పిల్లలతో స్నేహం చేయడం వలన వారుకూడా జీవితంలో మంచి స్థానం సంపాదించు కుంటారు. చదువుమీద ప్రద్రశేని, బాధ్యతలేని పిల్లలతో స్నేహం చేయడం వల్ల చదువు సంధ్యా లేకుండా సోమరుల్లా మిగిలిపోతూ ఉంటారు. మనం తిరిగే, మాటల్లుడే స్నేహితులవల్ల మన స్వభావం గుణగణాలు ఎదుటివారికి తెలుస్తాయి. కష్టసమయాల్లో మంచి స్నేహితులు మనకు తోడుగా ఉంటారు.

(అ) మనం ఎటువంటి వారితో స్నేహం చేయాలి ?

జ.

(అ) మంచి స్నేహితులను ఎలా ఎంచుకోవాలి ?

జ.

(ఇ) బాధ్యతలేని పిల్లలతో స్నేహం చేయడం వల్ల ఏం జరుగుతుంది ?

జ.

(ఈ) కష్ట సమయాల్లో మనకు తోడుగా వచ్చేవారు ఎవరు ?

జ.

(ఉ) పై పేరా దేనిగురించి చెప్పండి ?

జ.

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. పిల్లి స్వభావం ఎలాంటిది ?
2. ఆపద కలిగినపుడు మనం ఎలా ఆలోచించాలి ?
3. ఈ కథలో నీవు తెలుసుకున్న నీతి ఏమిటి?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. సమయస్థాయి కథను సొంత మాటలలో రాయండి.
2. ఎలుక తెలివితేటలను గురించి మీరేమనుకుంటున్నారో రాయండి.
3. ఎలుక - పిల్లి మాటలను సంభాషణ రూపంలో రాయండి. (సృజనాత్మక ప్రశ్న)

భాషాంశాలు

అ) గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి.

ఉదాహరణ : ఎలుక ఆహారం అన్యేషించడానికి బయలుదేరింది. = వెతకడానికి

1. చిలుక ప్రాణభీతితో గిజగిజలాడింది. =
2. చిరకాల వైరం మంచిది కాదు. =
3. మంచివారితో మైతి గొప్ప జీవితానికి మంచిమార్గం చూపుతుంది. =
4. సదాలోచనలు వేయాలి. =

ఆ) కింది పదాలకు వ్యుతిరేక పదాలు రాయండి.

1. అర్పణ	x	_____	4. అపకారం	x	_____
2. మంచి	x	_____	5. ధర్మం	x	_____
3. వెలుగు	x	_____	6. సత్యం	x	_____

సూచన : ప్రకృతి - వికృతి అంటే ఏమిటో ఉపాధ్యాయులు పిల్లలకు చెప్పండి.

ఇ) కింది ప్రకృతి విక్రుతులను జతచేయండి.

1. ఆహారము () (అ) పానం
2. ధర్మము () (అ) సంతసం
3. ప్రాణము () (ఇ) కత
4. కథ () (ఈ) దమ్మం
5. సంతోషము () (ఉ) ఓగిరం

వ్యాక్యంశాలు

పిల్లలందరూ మైదానంలో ఆడుతున్నారు.

పై వాక్యంలో పిల్లలందరూ అనే పదం పిల్లలు + అందరూ అనే రెండు పదాల కలయిక వల్ల ఏర్పడింది. దీనినే సంధి అంటారు.

పిల్లలు అన్న పదం చివర 'ఊ' ఉంది. అందరూ అన్న పదం మొదట 'అ' ఉంది. రెండు పదాలూ కలిసినపుడు ఉ + అ అన్న రెండు అచ్చులకుబధులు 'అ' ఒక్కటే వచ్చింది.

ఇటువంటి మార్పును సంధి అంటారు. సంధి జరిగే సమయంలో మొదటి పదం చివరి అచ్చు పోతుంది. రెండవ పదంలో మొదటి అచ్చు మొగులుతుంది.

రెండు తెలుగు పదాల మధ్య జరిగే ఈ సంధులను తెలుగు సంధులు అంటారు.

ఉదా : రాముడు + అతడు → రాముడతడు.

ఇందులో రాముడు మొదటి పదం. అతడు రెండవ పదం. మొదటి పదమైన రాముడు లోని చివరి ఉ కారం పోయి రెండవ పదంలోని అకారం మిగిలింది.

రాముడు + అతడు = రాముడతడు అనే రూపం ఏర్పడింది.

అ) కింది పదాలను విడదీయండి :

1. వాడెక్కడ _____
2. మనమందరం _____
3. ఎవరిక్కడ _____
4. వారందరూ _____
5. మహానీయులెందరో _____

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪದಾಲನು ಕಲಿಪಿ ರಾಯಂಡಿ. ಮಾರ್ಪಣ ಚರ್ಚಿಂಚಂಡಿ.

ಉದಾ : ಮುಸಲಿವಾಳ್ಳು + ಅಂದರು = (ಕ್ಷೀ+) ಉ + ಅ = ಕ್ಷ - ಮುಸಲಿವಾಳ್ಳಂದರು.

1. ವೀಳ್ಳು + ಅಂದರೂ
2. ಇಲ್ಲು + ಉಂದಿ
3. ಪ್ರಜಲು + ಅಂದರೂ
4. ದೊಕ್ಕಲು + ಎಂಡಿಪೋಯಿನ
5. ಮುಸಲಿವಾರು + ಅಂಟೇ
6. ಪಾತಾಲು + ಎನ್ನಿ

ಉಪಾಧ್ಯಾಯುಲಕು ಗಮನಿಕ : ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಂಗಾ ಉತ್ಪನ್ಸಂಧಿ ರಾನಿ ಸಂದರ್ಭಾಲು (ಪ್ರಥಮೇತರ ವಿಭಕ್ತಿ ಶತ್ರಂತಕ ಮಹಿಳೆಯಲಂದುನ್ನು ಉಕಾರಮುನುಕು ಸಂಧಿ ವೈಕಲ್ಯಿಕಮುಗಾ ಪನ್ನುಂದಿ) ಅಕ್ಷರದ್ವಾದ್ವಾ ಉಣಾಯಿಲು. ಇವಿಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷ್ಯಕು ಪರಿಮಿತಮೈನ ವಿಷಯಾಲು ಕಾಬಟ್ಟಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯುನಿಕಿ ಅವಗಾಹನ ಉಂಟೇ ಚಾಲು. ಹಿಂದುಸ್ತಾಯಿಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಾಯಿಲ್ಲೋ ವಿವರಿಂಚಾಲಿನ ಅವಸರಂ ಲೇದು.

★ ಈ ಪಾಠಂಲೋನಿ ಉತ್ಪನ್ಸಂಧಿಕಿ ಸಂಬಂಧಿಂಚಿನ ಸಂಧಿಪದಾಲನು ವೆತಿಕಿ ರಾಯಂಡಿ.

ಇ) ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಾಲ ಅಭ್ಯಾಸಾಲು :

ಅದುಗುಲೋ ಅದುಗು ವೇಶಾಮು.	-	ಆಟಲು ಪಾಟಲು ಪಾಡಾಮು.
ಇರುಗು ಪೊರುಗು ಕಲಿಶಾಮು.	-	ತುಳಲು ವೇಸ್ತೂ ಗೆಂತಾಮು.
ಉರುಕುಲು ಪರುಗುಲು ತೀಶಾಮು.	-	ಹೆರಿನಿ ಶುಭ್ರಂ ಚೇಶಾಮು.

ಪೈ ಗೇಯಂಲೋ ಅಮ್ಮಲ ಕಿಂದ ಗೀತ ಗೀಸಿ ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ. ಪ್ರಾಸ್ಯಾಚ್ಚುಲನು ದೀರ್ಘಾಚ್ಚುಲನು ವಿಡಿವಿಡಿಗಾ ರಾಯಂಡಿ.

ಪ್ರಾಸ್ಯಾಚ್ಚುಲು	ದೀರ್ಘಾಚ್ಚುಲು
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ಶಃ) ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಾಲಲೋ ಪರುಷಾಕ್ಷರಾಲನು ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ, ಗೀತ ಗೀಯಂಡಿ.

1. ಕನ್ನವಾರಿನಿ ಕೊಲುದ್ದಾಂ.
2. ಚದುವುಲು ಬಾಗಾ ಚದುವುದಾಂ.
3. ಚಿಟಪಟ ಚಿನುಕುಲು ಪಡ್ಡಾಯಿ.
4. ತಪೋಲವಾಡು ವಚ್ಚಾಡು, ತನತೋ ಜಾಬುಲು ತೆಚ್ಚಾಡು.
5. ಪರಿಮಳಮಂಟೇ ಮಾಕಿಷ್ಟಂ.

ಉ) ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಾಲಲೋ ಸರಳಾಕ್ಷರಾಲು ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ.

1. ಚಲಿಕಿ ಗಜಗಜ ವಣಿಕಾರು ವಾರು.
2. ಅ ಅಮ್ಮಾಯಿ ಜಡಕುಚ್ಚುಲು ಪೆಟ್ಟುಕುಂದಿ.
3. ಡಬ್ಬಿ ಪೊದುವು ಚೇಯಡಂ ಮಂಚಿದಿ.
4. ದಸರಾ ಪಂಡಗ ವಚ್ಚಿಂದಿ; ಸರದಾಲೆನ್ನೋ ತೆಚ್ಚಿಂದಿ.
5. ಪಲಕಾ ಬಲಪಂ ಮಾ ಅನ್ನಿ.

ఊ) కింది అక్షరాలు పరిశేలించండి. స్థిరాక్షరాల చుట్టూ ‘సున్న’ చుట్టుండి.

క	ఖ	గ	ఘ	జ		ప	ఫ	బ	భ	మ
చ	ఛ	జ	ర్ఘ	జ్ఞ		య	ర	ల	వ	
ట	ఠ	డ	ధ	ణ		శ	ష	న	హ	
త	థ	ద	ధ	న		ళ	క్ష	అ		

ఎ) కింది వాక్యాలలోని స్పృశ్యాక్షరాలకు ‘సున్న’ చుట్టుండి.

ఈ సంవత్సరం మీరు సెలవులకు ఎక్కుడికి వెళుతున్నారు ?

కిందటి సంవత్సరం సంపూర్ణ ప్రపంచయూత చేశాం.

ఈ ఏదాది ఇంకెటయినా వెళ్లాలి.

ఏ) కింది వాక్యాలు పరిశేలించండి. వర్గయుక్కలు గుర్తుపట్టండి.

ఆయనకు కరమునకు ఖరమునకు తేడా తేలీరుట.

ఘనతకు మూలం వినయం.

భయపడితే జీవితంలో ముందుకు పోలేం.

ఓ) కింది వాక్యంలో అనునాసికాక్షరాలు గుర్తించండి.

కరుణ నమస్కారం పెట్టింది.

ఒ) కింది మాటలలో అంతస్థాలను గుర్తించండి.

యమున, కారం, పాలు, వంకర, వేళ

ఓ) కింది వాక్యంలో ఊషాలను గుర్తించండి.

భాషను మాటల్లాడే పహజ శక్తి మనములందరికి ఉంటుంది.

బ) కింది వాక్యాలలో తాలవ్యాక్షరాలను గుర్తించండి.

ఈ ఇలలో చక్కొ చదువుకున్నపారే నుఖపడతారు.

అం) కింది గడిలో మూర్ఖాన్యాక్షరాలను గుర్తించండి.

★ తాతకు దగ్గలు నేర్చడం సతీష్కు సాధ్యమా.

ఈ వాక్యంలో ఉన్న దంత్యాక్షరాల కింద గీత గీయండి.

★ మహాత్మగాంధీ పోర్బందర్లో జన్మించాడు.

ఈ వాక్యంలో ఓష్ణ్యాక్షరాలు గుర్తించండి.

న	క	ల	ర	ణ
మ	ట	త	గ	ధ
ర	చ	బ	డ	క్ష

భాషాభాగాలు

కింది భాషాభాగాలను జతపరచండి.

1. విశేషం

()

1. చదివాను

2. నామవాచకం

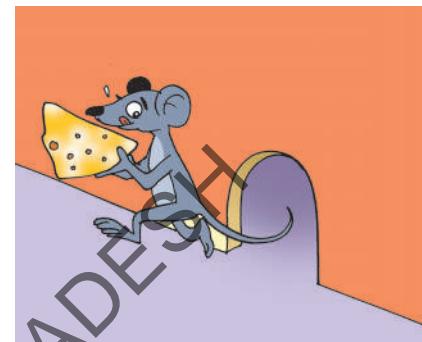
()

2. కాని

3. క్రియ	()	3. ఆమె
4. అవ్యాయం	()	4. ఎర్రని
5. సర్వనామం	()	5. వనజ

భాషీలను పూరించండి

1. నామవాచకానికి లేదా సర్వనామానికి ఉన్న గుణాన్ని తెలిపేది
2. పేరుకు బదులుగా వాడేది
3. పనిని తెలిపే మాట
4. లింగ వచన విభక్తులు లేనిది
5. పేరును తెలిపే పదం

చమత్కార పద్యం

“ఎలుకలు తమ కలుగులోనికి
ఏనుగునీడ్నేను” అని కవికి ఒక
సమస్యను ఇచ్చారు. కవి దానిని
ఎలా పూరించాడో చూడండి.

ఇలలో నిద్దరు రాజులు
మలయుచుఁ జదరంగమాడి మాపటివేళన్
బలమెత్తికట్టు మరచిన
సెలుకలు తమ కలుగులోనికేనుగునీడ్నేన్.

ఇలలో ఇద్దరు రాజులు పట్టుదలతో చదరంగమాడుతున్నారు. రాత్రి అయింది చదరంగం
మీద బలాన్ని (పాపులను) ఎలా ఉన్నవి అలానే వదిలేసి వెళ్లారు. రాత్రికి ఎలుకలు వచ్చి
ఏనుగు (పాపు) ను తమ రంధ్రంలోకి ఈడ్డుకొని పోయాయి.

1. పారాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను. ఔను / కాదు
2. పారంలోని మాండలిక పదాలను, పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. ఔను / కాదు
3. ఇటువంటి కథను మరాకటి చెప్పగలను. ఔను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను. ఔను / కాదు

విద్యాన్ సర్వత్త పూజ్యతే
(విద్యావంతుడు అన్నిచోట్ల పూజింపబడతాడు)

వదవండి - ఆనందించండి

స్వార్థి

చాలా కాలం క్రితం మగధను విక్రమసేనుడు అనే రాజు పరిపాలించేవాడు. ఎంతో దైర్య సాహసాలు కల విక్రమసేనుడు తన ప్రజలను కన్న బిడ్డల్లా చూసుకునేవాడు. ఆయన రాజ్యంలో ధర్మం నాలుగు పాదాల మీద నడవడమే కాకుండా రాజ్యంలో కన్నుల పండువుగా సంపద తులతూగుతూ ఉండేది.

మగధ ఐశ్వర్యం చూసి ఓర్చులేని పొరుగు దేశం రాజు పెద్ద సైన్యాన్ని వెంటబెట్టుకుని మగధపై దాడి చేసాడు. విక్రమసేనుడి పద్ధ ఎక్కువ మంది సైనికులు లేరు. యుద్ధంలో పరాజయం పొందిన విక్రమసేనుడు ప్రాణాలు రక్షించుకునేందుకు అడవిలోకి పారిపోయి ఒక కొండగుహలో దాక్కున్నాడు.

బంటరితనం, పరాజయం, బాధ, అలసట.. అన్నీ ఒక్కసారిగా విక్రమసేనుణ్ణి ఆవరించాయి.

“నా కన్న బిడ్డల్లాంటి ప్రజల్ని, రాజ్యాన్ని కోల్పోయిన నేను ఇక బ్రతకటం అనవసరం. నిస్సహియుడిగా ఎంత కాలమిలా దాక్కోవాలి?” అని ఆలోచించిన విక్రమసేనుడు చావే శరణ్యమని అనుకున్నాడు. ప్రాణాలు ఎలా తీసుకోవాలా అని ఆలోచిస్తున్న సమయంలో అతనికి ఒక దృశ్యం కంటపడింది.

ఒక చిన్న సాలీదు గుహ పైభాగంలో గూడు అల్లుకోవడానికి ప్రయత్నించేస్తోంది. సాలీదు పైకి పాకే కొద్ది దాని నుండి వచ్చే దారం తెగి అది క్రిందికి జారిపోతూ ఉంది. ఆయనా సాలీదు తన ప్రయత్నాన్ని కొనసాగిస్తునే ఉంది. ఎన్నోమార్లు ప్రయత్నించగా చివరికి సాలీదు విజయవంతంగా పైకి ఎగబాకి గూడును అల్లటం పూర్తి చేయగలిగింది.

అది చూసిన విక్రమసేనుడిలో ఒక కొత్త ఆలోచన కలిగింది. ‘ఒక చిన్న సాలీదు అపజయాన్ని అంగీకరింపక మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రయత్నించి అనుకున్న పని సాధించగలిగింది. నేను మాత్రం ఎందుకు ప్రయత్నించకూడదు? నేను మనిషిని, అవయవాలతో పాటు భగవంతుడు ఆలోచించడానికి, ఎత్తుకు పైఎత్తు వేయడానికి అదనంగా మెదడును కూడా ఇచ్చాడు. వైఫల్యం వస్తూ గెలవడానికి ఒక నిచ్చెనను మోసుకు వస్తుంది’. ఇలా ఆలోచించిన విక్రమసేనుడిలో నిరాశా, నిస్సఃహలు పట్టాపంచలై పోయాయి. కొత్త స్వార్థి కొండంత బలాన్ని చేకూర్చింది.

విక్రమసేనుడు ఆ అడవి నుండి బయటపడి, చెల్లా చెదురైన తన సైన్యాన్ని సమీకరించుకున్నాడు. అనేక పర్యాయాలు విడవకుడై శత్రువుపై దాడి చేసి చివరకు తన రాజ్యాన్ని పొందాడు.

5. మన మహానీయులు (ఉపవాచకం)

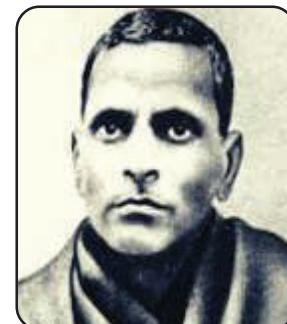
- రచయితల బృందం

తెలుగు ప్రజల హితం కోసం తపించి నిరంతరం శ్రమించిన “ఎందరో మహానుభావులు అందరికీ వందనములు”. ప్రాణత్యాగానికి వెనుదీయక తెలుగు జాతి ఆత్మాభిమానాన్ని నిలబెట్టినవారు, తమ ప్రతిభా పాటవాలతో భారత జాతీయ కీర్తిపతాకం ఎగురవేసినవారు, జాతీయ సమైక్యతక్క ప్రతినపూని, తమ పాండిత్యంతో తెలుగు భాషను, సంస్కృతిని గుఱాళింప జేసినవారు - ఇలా ఎందరో మహానీయులు మన తెలుగుజాతి ఆణిముత్యాలుగా ఉన్నారు.

ఆ మహానీయుల జీవితం భావితరాలకు స్వార్థిదాయకం. వారి త్యాగం అమూల్యం. వారి కృషి జాతికి పథనిర్దేశం. వారి ప్రతిభ జాతిగౌరవ పరిమళం. వారిని స్వరించుకోవడం మన బాధ్యత.

అమరజీవి పొట్టి శ్రీరాములు

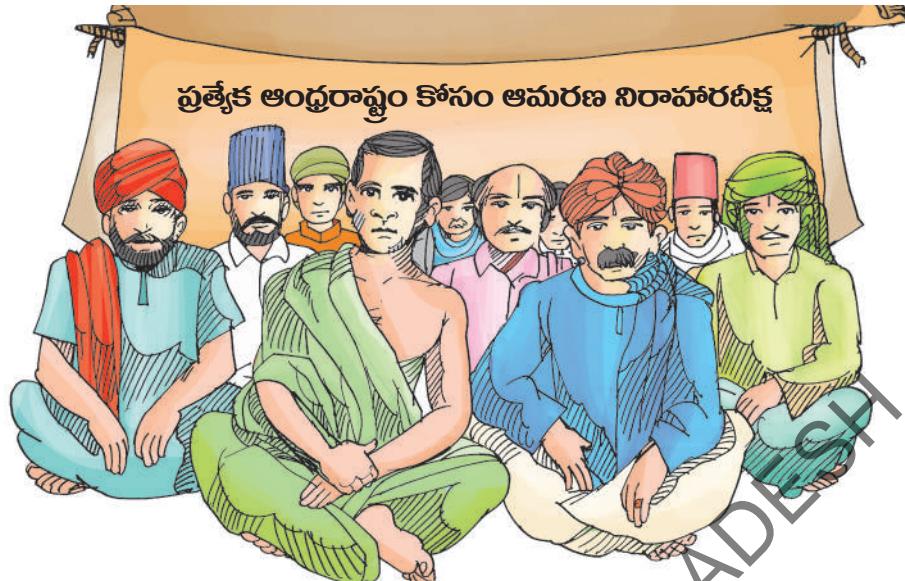
1952 డిసెంబరు 16 మంగళవారం. తూర్పున సూర్యుడు ఉచ్చయించే సరికి ఆకాశవాణి వార్త అశనిపాతంలా సలుదిశలా ధ్వనించింది. ఆ వార్తకు తెలుగు నేల ద్రవించింది. తెలుగు ప్రజలు గుండె కోతను తట్టుకోలేక విలవిల లాడిపోయారు. “గత రాత్రి గం|| 11.30 ని॥లకు పొట్టి శ్రీరాములు ప్రాణ వాయువులు అనంతాకాశంలో కలిసిపోయాయి” అన్నది ఆ వార్త. ఎవరా పొట్టి శ్రీరాములు? ఎందుకు ఆంధ్రుల ఆర్థనాదాలు?

పొట్టి శ్రీరాములు పూర్వీకులు ఒకప్పటి వెల్లలురు జిల్లా కనిగిరి (ప్రస్తుతం ప్రకాశంజిల్లా) ప్రాంతీయులు. వ్యాపారరిత్యా మద్రాసు (చెన్నె) లో స్థిరపడ్డారు. శ్రీరాములుగారు గురవయ్య, మహాలక్ష్మమ్మ దంపతులకు మద్రాసలో 16-3-1901 న జన్మించారు. మద్రాసు, బొంబాయి సగరాలలో విద్యాభ్యాసం చేసారు. తన మేనమామ కుమార్తె సీతమృసు వివాహం చేసుకొన్నారు. బొంబాయిలో ఆసిస్టింటు ప్లంబర్గా ఉద్యోగంలో చేరి అక్కడే నివాసం ఉన్నారు. విశాంతివేళల్లో అక్కడ పనిచేస్తున్న కార్యకుల యోగక్షేమాలు విచారించేవారు. పేదవారి కష్టాల్లో పాలుపంచుకొనేవారు. ఇతరుల కోసం ఏదోఒకటి చేయాలనీ తపించేవారు. గాంధీజీ బోధనలకు శ్రీరాములు ఆకర్షితుడయ్యారు. ఆ బోధనలే వీరిని భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంవైపు నడిపించాయి.

అయిన చేస్తున్న ఉద్యోగం వదలి సబర్కతీ ఆశ్రమంలో చేరారు. రాజీకోట్ సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని ఆరు నెలలు గాంధీతో పాటు జైలుశిక్ష అనుభవించారు. ఉద్యమంలో భాగంగా భాదీప్రచారం, మద్యపాన నిషేధ ప్రచారం, నిమ్మజూతులకు దేవాలయ ప్రవేశం వంటి సాంఘికసేవా కార్యక్రమాలను చేపట్టారు. ఆంధ్రులు, తమిళులకు కలిపి ఒకే రాష్ట్రం ఉండటం వల్ల తెలుగువారు అనేక ఇబ్బందులు పడటం వీరు గమనించారు. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రం కోసం 1911 నుండి ఎన్నో సభలూ, సమావేశాలూ, తీర్మానాలూ జరుగుతున్నాయి. కానీ ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరణకు ఒక అమూల్య త్యాగం ఆవసరమని దృఢంగా నిశ్చయించుకున్నారు. నెల్లలురులో ఆత్మీయులకు సూచనప్రాయంగా తన సంకల్పాన్ని చెప్పి మద్రాసు బయలుదేరారు.

“ఆంధ్రలకు ప్రత్యేక రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాటుచేస్తూ ప్రకటించేవరకూ నా దీక్ష ఆమరణాంతం కొనసాగిస్తాను” అని ప్రకటించి 19-10-1952 న ఆదివారం శ్రీరాములు ఆమరణ నిరాహారదీక్ష ప్రారంభించారు.

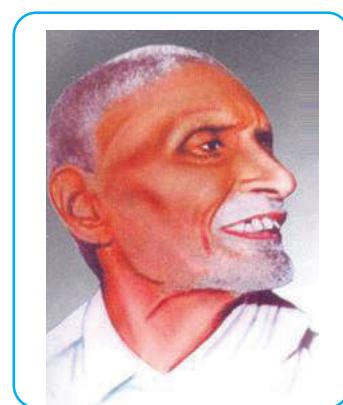
ఆంధ్ర ప్రాంతమంతా సభలూ, సమావేశాలు నిత్యం జయగుత్తునే ఉన్నాయి. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమం ఉపందుకుంది. రోజులు గడిచేకొద్దీ వారి ఆతోగ్య పరిస్థితి అంతకంతకూ దిగజారింది. సత్యాగ్రహి లేవలేక మాట్లాడలేని స్థితికి వచ్చారు. అయినా ఛిల్లీ ప్రభుత్వం నిమ్మకు నీరెత్తిన చందంగా కూర్చుంది. 15-12-1952 తేది రాత్రి 11.30 నిమిత్తం శ్రీరాములు హృదయస్పందన ఆగిపోయింది. వీరి ప్రాణత్యాగం ఒక దావానలంగా ఆంధ్రప్రాంతం అంతటా వ్యాపించింది. ప్రతి ఆంధ్రుడు ఒక అగ్నికీలగా మండ సాగాడు. ఆంధ్ర ప్రాంతమంతటా హర్షాళ్ళు, ఆందోళనలతో అట్టుడికి పోయింది. ఈ మహాజంర్ఖామారుతం మూడురోజులపాటు సాగింది. “ఆంధ్రరాష్ట్రం ఇస్తున్నాం” అని నెప్పులు ప్రకటించేవరకూ సాగింది. శ్రీరాములుగారు ఆంధ్రుల చిరకాల స్వప్నం కోసం తన ప్రాణాన్ని తృణప్రాయంగా వదిలేసిన చిరస్వరణీయుడు.

1-10-1953 న కర్ణాలు రాజధానిగా ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పాటైంది. శ్రీరాములుగారు మన ఆంధ్రులకు అమరజీవి అయ్యారు.

జాతీయ జెండా రూహశిల్పి - పింగళి వెంకయ్

రివ్వ రివ్వన సాగిపోవు - రంగురంగుల జెండా
మన మూడు రంగుల జెండా
రండి ఓ బాలలార - బండి బయలుదేర
ఇక జెండా ఎగురవేయ

అని జెండాపాటలు పొడతాంకదా! ఆ పతాకం జాతి అత్యాధిమానానికి దేశ సార్వభౌమాధికారానికి చిప్పుం. ఆకాశపీఠిలో జెండా రెపరెపలాడుతూ ఉంటే ప్రతి భారతీయుడి గుండె దేశభక్తితో ఉప్పంగుతుంది.

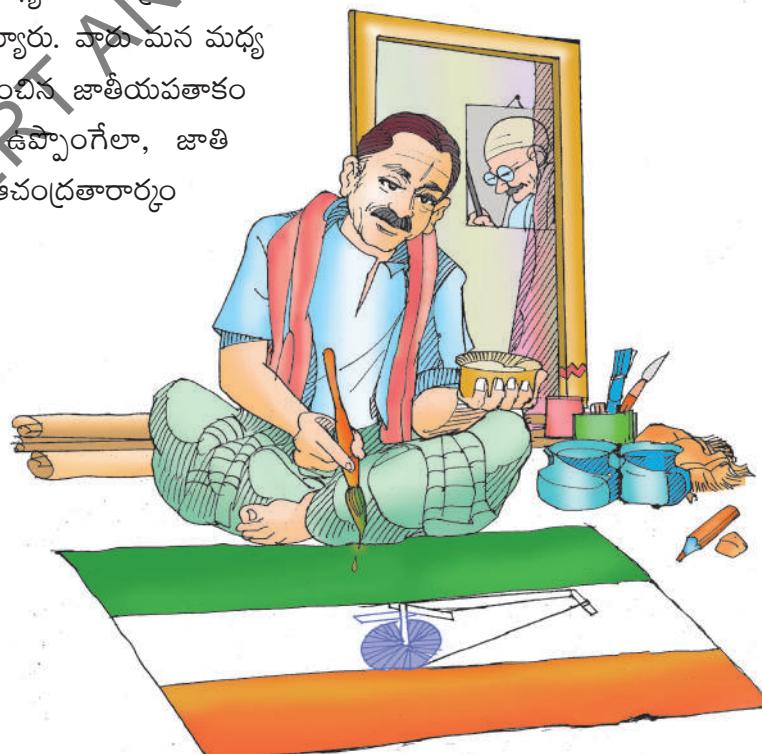
ఎందరో వీరుల త్యాగం జ్ఞపికి వస్తుంది. అంతటి మహానీయత కలిగిన మన జాతీయపతాక రూపశిల్పి పింగళి వెంకయ్య.

జెండా వెంకయ్యగా ప్రసిద్ధుడైన పింగళి వెంకయ్య 1878 ఆగష్టు 2వ తేదీన కృష్ణాజిల్లా భట్ట పెనుమప్రులో జన్మించారు. వీరు పైసూర్లు చదువు పూర్తిచేసిన తరువాత దేశభక్తితో 19 ఏళ్ళ వయసులోనే సైన్యంలో చేరారు. మన దేశానికి స్వాతంత్ర్యం కోసం ఉద్యమజ్ఞాలలు ఎగిసి పదుతున్న తరుణం అది. గాంధీగారితో వీరి పరిచయం స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి బాట పట్టించింది.

1906వ సంవత్సరంలో కలకత్తాలో జరిగిన జాతీయ కాంగ్రెస్ మహాసభలకు పింగళి వెంకయ్య హజరయ్యారు. అక్కడ బ్రిటీషు జెండా ఎగుర వేయడం వీరికి నచ్చలేదు. బ్రిటీషువారి సార్వభౌమాదికారం తెలిపే వారి జెండా మనకు జాతీయపతాకం ఎలా అవుతుందన్న ప్రశ్న వెంకయ్యగారికి తలెత్తింది. జాతీయ జెండా రూపకల్పనకు వెంకయ్యగారిని పురికొల్పింది.

1921వ సంవత్సరంలో విజయవాడలో జరిగిన అఖిల భారతీయ కాంగ్రెస్ సమావేశంలో గాంధీజీ పింగళి వెంకయ్యను జాతీయ పతాకం చిత్రించి ఇవ్వమని అడిగారు. మూడుగంటల వ్యవధిలో జెండాను రూపొందించి ఇచ్చారు. జెండాలో కాపాయంరంగు త్యాగానికి, దేశభక్తికి ప్రతీకగా, తెలుపురంగు శాంతికి సత్యానికి చిహ్నంగా, ఆకుపచ్చరంగు సమృద్ధికి, సమ్మకానికి గుర్తుగా వీరు త్రివర్ణ పతాకాన్ని రూపొందించారు. ఈ పతాకం మధ్యలో మొదట రాట్టుం ఉందేది. తరువాత దాని స్థానంలో అశోక ధర్మచక్రం చేర్చారు.

భారతీయులందరికి ఉద్యమ స్వార్థినికలిగించి స్వాతంత్ర్యుద్యమం కొరకు ఏకతాబోసై తేగలిగింది మన జెండాయే! మన జాతీయజెండా రూపకర మన ఆంధ్రదవ్వదం మనకు గర్వకారణం. నిరాదంబర జీవితం, నిస్వార్థ సేవాతత్వరతే ధ్యేయంగా బ్రతికిన వీరు 04-07-1963న స్వరస్ఫులయ్యారు. వారు మన మధ్య లేకపోయినా వారు రూపొందించిన జాతీయపతాకం ప్రతి భారతీయుని గుండె ఉప్పొంగేలా, జాతి సగర్వంగా తలయొత్తుకొనేలా ఆచంద్రతారార్థం రెపరెపలాడుతూనే ఉంటుంది.

“జాతీయ ప్రతిజ్ఞ” నిర్మాత పైడిముర్ల వెంకట సుబ్బారావు

బడిపిల్లలంతా బడి అవరణంలో ఉదయం జరిగే ప్రార్థనా సమావేశంలో “భారతదేశం నా మాతృభూమి” అంటూ చేసే ప్రతిజ్ఞ అచంచలమైన దేశభక్తిని, అంతులేని జాతీయతా భావచైతన్యాన్ని, ఎనలేని సోదరభావాన్ని కలుగజేస్తుంది. అందుకే ఈ ప్రతిజ్ఞ దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న అన్ని భారతీయ భాషల పార్యాప్తస్తకాలలో ముద్రించ బడింది. ఈ ప్రతిజ్ఞ రాసిన మహానీయుడు పైడిముర్ల వెంకటసుబ్బారావు మరొక తెలుగుజాతి ఆణిముత్యం.

1962 లో భారత్-చైనా యుద్ధం ముగిసిన తరువాత మనదేశ విద్యార్థులలో ప్రాథమిక దశనుండే దేశభక్తి కలిగించాలనే భావం సుబ్బారావుగారికి కలిగింది. “భారతదేశం నా మాతృభూమి” అనే ప్రతిజ్ఞ రాసారు. తెన్నెటి విశ్వనాథంగారితో చర్చించి ప్రభుత్వం దృష్టికి తీసుకెళ్ళారు. ప్రతిజ్ఞ విలువను, అవసరాన్ని వివరించి ప్రతిని అందజేసారు. 1964 లో బెంగుళూరులో ప్రముఖ న్యాయినిపుణుడు మహ్యద్వర్గ కరీంచాగ్ల అధ్యక్షతన కేంద్రీయ విద్యా సలహామండలి సమావేశంలో జాతీయ ప్రతిజ్ఞగా దీన్ని స్వీకరించారు. ఆ ప్రతిజ్ఞ 1965 జనవరి 26 నుంచి భారతదేశమంతటా అన్ని భాషల పార్యాప్తస్తకాలలో చేరించారు.

పైడిముర్ల వెంకట సుబ్బారావు నల్గొండ జిల్లాలో అన్నెప్పర్తి గ్రామంలో 1916 జూన్ 10వ తేదీన వెంకటరామయ్య, రాంబాయమ్మలకు జన్మించారు. బాల్యంలోనే తన తల్లి రామాయణ, మహాభారతాలు చేపేది. బాల్యంలోనే దేశభక్తి బీజాలు పడ్డాయి. 1962 లో విశాఖపట్టణంలో ప్రైజరి అధికారిగా పనిచేశారు. పుస్తక సేకరణ, పరిసం, కవితా వ్యాసంగం, వేద అధ్యయనం చేసేవారు. ఆయన భూస్వామ్య

పద్ధతిలోని వెట్టిచాకిరిని నిరసిస్తూ ఎన్నో కథలు రాశారు. దేవదత్తుడు, తులసీదాసు, త్యాగరాజు మొదలైన పద్యకావ్యాలు రాశారు. గృహస్థ జీవితం, స్త్రీధర్మము, తార, శ్రీమతి అనే నాటకాలు రాశారు. బాలరామాయణం, వెంకటేశ స్తుతులు మొదలైన రచనలు చేశారు.

భారతదేశ వారసత్వ సంపదగా వస్తున్న సాంస్కృతిక, సామాజిక విలువలను కాపాడటం భావి భారతపోరుల ప్రథమ కర్తవ్యం. ఇందుకోసం బాలలను సమాయత్తం చేస్తుంది ప్రతిజ్ఞ. దేశభాషలన్నింటిలోనికి అనువదించబడి, దేశమంతా ప్రతినిత్యం ప్రతిధ్వనిస్తూ, జాతీయ గీతాల సరసన వెలుగుతుంది. ఈ ప్రతిజ్ఞ ధ్వనించినంతకాలం “పైడిమర్చి” వారు దేశ పోరుల హృదయాలలో కలకాలం నిలిచే ఉంటారు.

సుందరకథ - శంకరంబాణి సుందరాచారి

బెనారస్ విశ్వవిద్యాలయంలో సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు తెలుగు విద్యార్థులందరూ సమావేశమై వస్తానన్న అతిథికోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. చెప్పిన సమయం నాలుగు దాటిపోయింది. నాలుగున్నర... ఐదు... ఐదున్నర... మనిషి అంతులేదు. విద్యార్థులు అసహసంతో ఊగిపోతున్నారు. నిర్వాహకుల గుండెల్లో రైళ్ళ పరుగెడుతున్నాయి. అందరిచూపు గేటు వైపే.

ఆరు గంటలకు... అతిసామాన్యమైన నేతటట్లు ధరించి, చేతిలో సంచితో నడుచుకుంటూ వేదిక వైపు వచ్చాడాయన. ఊహిరి పీల్చుకున్నారు నిర్వాహకులు. ఇంతలో బరంపురానికి చెందిన కుర్రాడు కాస్త గడుసుగా “ఇప్పుడొచ్చాడయ్యా! ఇప్పుడు మొదలుపెడితే ఎప్పటికి వదులుతాడో” అన్నాడు. ఆయన వినలేదనుకున్నారందరూ. “బరేయ్ అబ్బాయ్! నువ్వు లే!” అన్నాడు ఆ కుర్రాడిని వేలు చూపిస్తా: “ఇప్పుడు మొదలుపెడితే ఎప్పటికి మయులుతాడో అన్నది నువ్వే కదా! నేను మాట్లాడటం ప్రారంభించి ఆపేలోపు నీ అంతట నువ్వే లేచ్చివెళ్ళగలిగేతే వెళ్ళిపో! సవాల్!” అన్నాడాయన. ఆలస్యంగా వచ్చి, ఆగ్నిలో ఆజ్యం పోసిపట్లు ఈ సవాల్ ఏమిటో అర్థంగాక తలలు పట్టుకున్నారు నిర్వాహకులు.

“మీరంతా తెలుగువాళ్ళకదా! మీకసలు తెలుగు సరిగ్గా మాట్లాడటం వచ్చా? తెలుగు ఎలా ఉంటుందో చూపిస్తా చూడండి” అంటూ చిత్రంగా అక్కడి వాతావరణాన్ని పూర్తిగా మార్చేస్తూ ప్రసంగం ప్రారంభించారు. తెలుగు గ్రామీణ జీవనంలో తెల్లవారురుమన కోడి కూసింది మొదలు జీవితాలు ఎలా ప్రారంభమవుతాయి? అనే వాటిని గురించి వివరించారు. పల్లెపడుచుల కూనిరాగాలూ, పశువుల అరుపులూ, పిట్టల కూతలూ, ముగ్గులు వేస్తూ ఇల్లాలు పాడే తెలుగు జానపద గీతాలూ, పల్లెసుద్దులూ, అమ్మ పాడే భక్తిపాటలూ, పిల్లల ఆటలూ, పాటల గురించి వట్టించారు. గంగిరెద్దల చప్పుళ్ళూ, హరిదాసు నృత్యాలూ, రచ్చబండ వద్ద పెద్దల ఊతపదాలూ - ఒకటేమిటి ? యావత్ తెలుగు ప్రజల సజీవ భాషా భాగవతమంతా ఆటా, పాటా మాటల రూపంలో గంటన్నరపాటు ప్రవాహంలా ఆడుతూ, పాడుతూ కళ్ళకు కట్టినట్టు చూపించారు. మంత్రముగ్ధాలై అంతా నిశ్శబ్దంగా కూర్చుండిపోయారు. “ఏమాయ్ కుర్రోడా! గంటన్నర అయ్యంది.

లేని వెళ్లేదే? పో!” అన్నారాయన. “నన్న వదిలేయండి స్వామీ” అన్నాడు ఆకురాడు.

‘ఇక ఆపేస్తున్నా’ అన్నారాయన. లేదు లేదు ఇంకా మాట్లాడండి అందరూ కేకలు. మరొక అరగంట అదే ప్రహాహం.

బెనారస్ విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు విద్యార్థులకు ఉపన్యాసంగా...

మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ

మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు

- అంటూ తెలుగు రాష్ట్ర గేయంగా తెలుగుభాషను, సంస్కృతిని తెలుగు ప్రజలందరి నాలుకలపై నర్తింపచేసిన ఘనాపారి ఎవరోకాదు సుందరకవి శంకరంబాడి సుందరాచారి.

సుందరాచారి చిత్రారుజిల్లా, తిరుపతిలో 1914 ఆగష్టు 10న జన్మించారు. తిరుపతి దేవస్థానం పారశాలలో, మదనపల్లి బీసెంట్ థియోనాఫికల్ సౌసైటీలో విద్యాభ్యాసం

చేసారు. ఉపాధ్యాయునిగా, ఆంధ్రపుత్రికు సంపాదకుడిగా, పారశాలల

వర్యవేక్షకునిగా పనిచేశారు. సుందర రామాయణం, సుందర భాగవతం, బలిదానం, ఆపవాదు, పేదకవి, నాస్యామి, నేటికవిత్వం, కావేటి నగరరాజ నీరాజనం, శ్రీనివాస శతకం, బుద్ధగీత వంటి ఎన్నో రచనలు చేసారు. సినిమా పాటలు రాసారు. తెలుగుభాష సంస్కృతులపై అమితమైన అభిమానంతో జీవించినంతకాలం వాటి పరిమళాలను తన కలంతో వెదజల్లిన సుందరాచారి 1977 ఏప్రిల్ 8న తిరుపతిలో కన్నమూసారు.

2004 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తిరుపతిలో ఆయన కాంస్య విగ్రహాన్ని నెలకొల్పింది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ఆయన జ్ఞాపకార్థం ఆ విగ్రహం దగ్గర మైకు ధ్వారా “మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ” గేయం నిరంతరం ధ్వనించే ఏర్పాటుచేసింది. తెలుగుజాతి ఉన్నంతవరకూ శంకరంబాడి సుందరాచారి తెలుగు ప్రజల గుండెల్లో నిలిచే ఉంటారు.

జాతిని జాగ్రత్తి చేసిన మహానీయుల సేవాతత్వరత, నిస్యార్థ ప్రవృత్తి, జాతి జనులకు వెలుగుబాట పరిచిన వ్యక్తుల చరిత్రలు భూమిభారత పొరులుగా తెలిసికొని ఆచరించడానికి ప్రయత్నించాలి. సమాజాన్ని ఉన్నతంగా తీర్పిదిద్దుకోవడం మన కర్తవ్యం.

అ) ఉఘు ప్రశ్నలు

- పింగళి వెంకయ్యగారిని గురించి మీకు తెలిసిన విషయాలు రాయండి.
- శంకరంబాడి గారి జ్ఞాపకార్థం తిరుపతిలో ఎటువంటి ఏర్పాటు జరిగింది.
- ప్రతిజ్ఞ విద్యార్థులలో ఎటువంటి భావాలను కలిగిస్తుంది?

ఆ) వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

- తెలుగు భాష, సంస్కృతులపై ‘శంకరంబాడి సుందరాచారి’ సాధికారతను తెలిపే సంఘటనను సొంత మాటల్లో రాయండి.
- ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరణలో పొట్టి శ్రీరాములు త్యాగం గురించి సొంతమాటల్లో రాయండి.

X9T8U2

6. సుభాషితాలు (పద్యభాగం)

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరున్నారు?
2. గురువుగారు శిష్యులకు ఎటువంటి పద్యాలు చెబుతున్నారు?
3. ఇలాంటి నీతి పద్యాలు మీకు తెలిసినవి చెపుండి.

కష్టపెట్టబోకు కన్నతల్లి మనస్సు
నష్టపెట్టబోకు నాన్న పనులు
తల్లిదండ్రులన్న దైవ సన్నిభులురా
లలిత సుగుణజాల తెలుగుబాల!

ఉద్దేశం: విద్యార్థుల్లో సైతిక విలువలు పెంపాందించడం, వారిని ఉత్తమ పొరులుగా తీర్చిదిద్దడం ఈ పార్యుభాగ ఉద్దేశం.

క్రమ సంఖ్య	కవి	కాలం	శతకం
1.	నార్ల చిరంజీవి	20వ శతాబ్దం	తెలుగుపూలు
2.	వేమన	17వ శతాబ్దం	వేమన శతకం
3.	కరుణలీ	20వ శతాబ్దం	తెలుగుబాల శతకం
4.	తిక్ష్న	13వ శతాబ్దం	మహారతం
5.	పక్కి అప్పుల నరసింహం	17వ శతాబ్దం	కుమారా, కుమారీ శతకాలు
6.	పోతులూరి వీరబ్రహ్మం	17వ శతాబ్దం	కాళికాంబా సప్తశతి
7.	మారద వెంకయ్య	16వ శతాబ్దం	భాస్కర శతకం
8.	కంచర్ల గోపన్న	17వ శతాబ్దం	దాశరథి శతకం

సుభాషితాలు

ఆ.ఎ. కడచి పోయి నట్టి క్షణము తిరిగిరాదు
కాలమూర కెప్పుడు గడపబోకు
దీపమున్న యపుడె దిద్దుకోవలె నిల్లు
విలువ దెలిసి చదువు తెలుగుబిడ్డ!

(1)

ఆ.ఎ. భూమి నాది యన్న భూమి ఘక్కున నవ్వు
దానహీను జూచి ధనము నవ్వు
కదన భీతు జూచి కాలుండు నవ్వును
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!

(2)

ఆ.ఎ. దొరలు దోచలేరు, దొంగ లెత్తుక పోరు
భ్రాతృజనము వచ్చి పంచుకోరు
విశ్వవర్ధనంబు విద్యాధనంబురా
లలిత సుగుణజాల తెలుగుబాల!

(3)

కం. తనువున విరిగిన యలుగుల
ననువున బుచ్చంగవచ్చ నతినిష్టరతన్
మనమున నాటిన మాటలు
వినుమెన్ని యుపాయములను వెడలునె యధిపా (4)

కం. రోషావేశము జనులకు
దోషము, తలపోయ విపుల దుఃఖరము నో;
రోషము విడిచిన యెడ సం
తోషింతురు బుధులు హితము దోష కుమారా! (5)

కం. మఱవ వలెం గీడు, నెన్నుడు
మఱవంగా రాదు మేలు, మర్యాదలతో
దిరుగవలె సర్వ జనముల
దరి, ట్రేమ మెలంగవలయు ధరణి కుమారీ! (6)

ఆ.ఎ. పుస్తకములు చదువ పూర్తిత్వమబ్బదు
హృదయసంపుటముల చదువవలయు
పారిశుద్ధమొకటే పరమాత్మ చేర్చును
కాళికాంబ! హంస! కాళికాంబ! (7)

చ. సిరిగలవాని కెయ్యెడలల జేసిన మేలది నిష్పలంబగున్
నెఱిగుత్తిగాదు పేదలకు సేర్పునఁ జేసిన సత్పులంబగున్
వఱపున వచ్చి మేఘుండోక వర్షము వాడిన చేల మీందటం
గుణిసినఁ గాక యంబుధులఁ గుర్వఁగ నేమి ఫలంబు భాస్కరా! (8)

ఉ. నోచిన తల్లిదండ్రికిం దనూభవండొక్కడె చాలు మేటి చే
చాంచనివాడు వేత్తాకండు చాంచిన లేదనకిచ్చవాఁడు నో
రాఁచి నిజంబకాని పలుకాడనివాఁడు రణంబులోన మేన్
దాంచనివాడు భద్రగిరి దాశరథీ కరుణాపయోనిథీ! (9)

శతకం: శతకం అంటే నూరు పద్యాల రచన. శతక పద్యాల చివర ‘మకుటం’ ఉంటుంది. ఇందులో పద్యాలు ‘ముక్కకాలు’గా ఉంటాయి. అంటే ఏ పద్యానికి ఆ పద్యం స్వతంత్రభావం కలిగి ఉంటుంది. మకుటం ఉండటం వలన శతకకవి ఏ పద్య ఛందస్నును ఎన్నుకుంటాడో అదే ఛందస్నులో అన్ని పద్యాలు రాయవలసి ఉంటుంది.

పొరాంశం

1. తెలుగుబిడ్డ! జరిగిపోయిన సమయం తీరిగిరాదు. కాబట్టి కాలాన్ని వృథాగా గడపకూడదు. అవకాశం ఉన్నప్పుడే పనులను చక్కగా చేసుకోవాలి. కాలం విలువ తెలుసుకొని చదువుకోవాలి.
2. ఓ వేమా! ఈ భూమి నాది అని అహంకారం ప్రదర్శించిన వాడిని చూసి భూమి పగలబడి నవ్వుతుంది. ఈ ధనం నాది అనే మమకారంతో దానం జోలికి పోనివాడిని చూసి ధనం సవ్వుతుంది. యుద్ధమంటే భయపడే పిరికివాడిని చూసి యముడు నవ్వుతాడు.
3. తెలుగుబాలా! విద్యాధనాన్ని దొరలు దోచుకోలేరు. దొంగలు ఎత్తుకు పోలేరు. అన్నదుమ్ములు వచ్చి పంచుకోలేరు. ఈ విద్యా ధనమే ప్రపంచ అభివృద్ధికి మూలం.
4. ఓ రాజు శరీరంలో బాణాలు గుచ్ఛుకుంటే ఉపాయంలో వాటిని తొలగించుకోవచ్చు కాని అతి పరుషంగా మాటల్లాడిన మాటలు మనస్సులో గుచ్ఛుకుంటే వాటిని తొలగించడానికి మనం ఎన్ని ఉ పాయాలు చేసినా లాభం లేదు అవి తొలగిపోవు.
5. ఓ కుమారా! రోషావేశాలు మనుషులకు పాపాన్ని అంటగడతాయి. ఇవే దుఃఖానికి మూలం. అట్టి గుణాలను విడిచిపెట్టిన వారిని పండితులు సైతం మెచ్చుకుంటారు.
6. ఓ కుమారీ! ఒకరు చేసిన కీడు మరచిపోవాలి. కాని ఇతరులు మనకి చేసిన మేలును ఎన్నడూ మరచిపోకూడదు, అందరిపట్ల అనురాగంగా, మర్యాదతో ప్రవర్తించాలి.
7. ఓ కాళికాంబా! వుస్తకాలు చదివినందు వల్ల పూర్కత్వం లభించదు, మనసులో ఉండే భావాలను చదవాలి పరిశుభ్రత మనలను పరమేశ్వరుని వద్దకు చేరుస్తుంది. వుస్తక జ్ఞానం కంటే ఎదుటి వారి హృదయాలను చదవటం ముఖ్యం. మనిషి మనసు, వాక్య, కర్మ పరిశుద్ధంగా ఉండాలని భావం
8. భాస్కరా! ధనవంతునికి మనం చేసే మేలు వృథత. పేదవారికి మేలు చేస్తే ప్రయోజనం కలుగుతుంది. వానలు లేక ఎండిపోతున్న చేల మీద మేఘుడు వర్షిస్తే ఫలితం ఉంటుంది కాని సముద్రం మీద కురిస్తే ప్రయోజనం ఉండదుకదా!
9. దయాసముద్రుడైన ఓరామా! ఎవరి దగ్గరా చేయి చాపనివాడు, అడిగితే లేదనకుండా ఇచ్చేవాడు, నోరు తెరచి నిజం తప్ప అబద్ధం చెప్పనివాడు, యుద్ధంలో వెన్నుచూపనివాడు, అర్ధప్రవంతులైన తల్లిదండ్రులకు ఇటువంటి గొప్పవాడైన కౌడుకొక్కడు చాలు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ఫక్కను నప్పు - భ్రాత్రుజనం - విశ్వ వర్ధనం - విరసంబైన -
రోషావేశాలు - దుఃఖరం - మాతృపూజ - అన్యకాంత - నిష్పలం -
- నెత్తిగుత్తి - తనూభవుడు - భద్రగిరి - దాశరథి -
కరుణాపయోనిధి - అంబుధి - సత్పులం - వీరబ్రహ్మం - కరుణలీ

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- పారంలోని పద్యాలను రాగంతో, భావానికి తగినట్లుగా పాడండి.
- 'కాలం చాలా విలువైంది' ఎందుకో చర్చించండి.
- 'విద్య గొప్పతనం' నాలుగు వాక్యాల్లో రాయండి.
- కింది పద్యాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

చెలిమి శిలాక్షర మెప్పుడు
అలుక జలాక్షరము సుజనులగు వారలకున్
చెలిమి జలాక్షర మెప్పుడు
అలుక శిలాక్షరము కుజనులగు వారలకున్

ప్రశ్నలు:

- (అ) అలుక ఎవరికి జలాక్షరం?
.....
- (అ) 'చెరిగిపోనిది' అనే అర్థంలో కవి ఏ పదాన్ని వాడాడు?
.....
- (ఇ) ఈ పద్యంలో ఏ అక్షరం ఎక్కువ సార్లు వచ్చింది?
.....
- (ఈ) ఈ పద్యానికి శీర్షికను సూచించండి.
.....

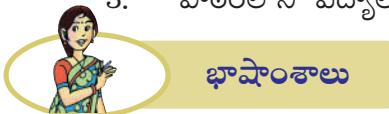
వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

- అ)** కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- నీ దృష్టిలో స్నేహం అంటే ఏమిటి?
- "కోపంగాని, ఆవేశంగాని మంచివి కావు" ఎందుకో వివరించండి?
- మనం స్త్రీలను ఎలా గౌరవించాలి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. ఎటువంటి వారికి సహాయం చేయాలి? ఈ విషయాన్ని కవి ఎలా తెలియజేశారు?
2. మంచి కుమారునికి ఉండవలసిన లక్ష్ణాలేవి?
3. పారంలోని పద్యాల ఆధారంగా మీరు నేర్చుకున్న మంచి గుణాలు రాయండి.

అ) కింది గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంతవాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ సిరి కలిగి ఉండటం వలన గర్వించకూడదు.

సిరి = సంపద

సంపద ఎవరి వద్ద స్థిరంగా ఉండదు.

1. ఏ పనినైనా విచక్షణతో చేసేవారే బుధులు.

.....

2. రైతులు ధరణిని నమ్ముకొని జీవిస్తారు.

.....

3. అంబుధి లో నీరు తాగడానికి పనికిరాదు.

.....

అ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలను (ప్రాయిపదాలు) గుర్తించి రాయండి.

1. వృక్షాలు మనల్ని రక్షిస్తాయి. తయావుల రక్షణ మనందరి బాధ్యత.
2. భాస్కరుడు తూర్పున ఉదుయిస్తాడు. లోకానికి వెలుగు నిచ్చేవాడు సూర్యుడు.
3. యుధం వలన అనేక నష్టాలు ఉన్నాయి. కాబట్టి రణం లేకుండా కలసిమెలని ఉండాలి.

ఇ) కింది గీతగీసిన పదాలకు వ్యుతిరేకార్థక పదాలు రాయండి.

1. ఇతరుల పట్ల మర్యాదగా ప్రవర్తించాలి.
2. సంతోషం సగం బలం.
3. ఈ ప్రదేశం సహజ సుందరంగా ఉంది.

ఈ) కింది ప్రకృతి - వికృతి పదాలను జతపరచండి.

1. శ్రీ () (అ) రోసం
2. దీపము () (అ) సిరి
3. రోషం () (ఇ) దివ్యే

వ్యక్తరణాంశాలు

అ) కింది పదాలను పరిశీలించండి.

మాయమ్మ = మా + య్య + అమ్మ

మీయల్ల = మీ + య్య + ఇల్ల

పై పదాల మధ్య ‘య్య’ అదనంగా వచ్చి చేరింది. అలా చేరడాన్ని ‘యడాగమం’ అంటారు.

కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా :	మేనయత్త =	మేన	+	య్య	+	అత్త
-------	-----------	-----	---	-----	---	------

ఉన్నయూరు =	+	+
------------	-------	---	-------	---	-------

సరియైన =	+	+
----------	-------	---	-------	---	-------

నాదియన్న =	+	+
------------	-------	---	-------	---	-------

(ఆ) కింది పదాలను విడదీయండి.

ఎమంటివి = ఎమి + అంటివి (మ్ + ఇ + అ = మ) సంధి జరిగితే.

ఎమియంటివి = ఎమి + య్య + అంటివి (య్య + అ = య) సంధి జరగకపోతే.

పై పదాల వలె కింది పదాలను విడదీయండి.

వచ్చిరిపుడు = + (.....)

వచ్చిరియిపుడు = + + (.....)

పై పదాలను విడదీసినప్పుడు మొదటిపదం చివరన ఇ (ఇత్త్వం) ఉంది. రెండవపదం మొదట అ, ఇ వంటి అచ్చులు వచ్చాయి. ఇత్త్వంపై సంధి తప్పక జరగాలనే నియమం లేదు. జరగవచ్చు, జరగకపోవచ్చు. వ్యక్తరణంలో ఈ పరిస్థితిని ‘పైకిల్కికం’ అంటారు.

కింది పదాలను విడదీసి రాయండి.

ఉదా॥ నాదన్న =	నాది + అన్న
---------------	-------------

నాదియన్న =	నాది + య్య + అన్న
------------	-------------------

అదొకటి = +
----------	---------------

అదియొకటి = + +
------------	-----------------------

లేకున్న = +
-----------	---------------

లేకయున్న = + +
------------	-----------------------

కింది పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా॥ మత్తి + ఎమి =	మత్తేమి = మత్తియేమి
--------------------	---------------------

ఇది + అంత = =
-------------	---------------

రానిది + అని = =
----------------	---------------

అది + ఎట్లు = =
---------------	---------------

ఇ) కింద ఇచ్చిన పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

కాలమూరక = + (.....)
-----------	-----------------------

దీపమున్న = + (.....)
------------	-----------------------

నేరములెన్నడు = + (.....)
----------------	-----------------------

కింది పదాలను కలిపి సంధిపేరు రాయండి.

జనములు + అందరు = (.....)

వేలు + అది = (.....)

మేఘుడు + ఒక = (.....)

ఈ) సమాసం: అర్థవంతమైన రెండు పదాలు కలిసి, ఒకే పదంగా ఏర్పడటాన్నే సమాసం అంటారు. సమాసంలోని మొదటి పదాన్ని పూర్వపదమని, రెండవ పదాన్ని ఉత్తరపదమని అంటారు.

ఉదా : సరస్వతీమందిరం - సరస్వతి యొక్క మందిరం

పై ఉదాహరణలో సరస్వతి పూర్వపదం, మందిరం ఉత్తరపదం ఇలా సమాసాలు ఏర్పడతాయి.

ఉ) ద్వంద్వసమాసం : సమాసంలో ఉన్న రెండు పదాలు సమాన ప్రాధాన్యం కలిగిఉంటే అది ద్వంద్వసమాసం.

ఉదా: సూర్యచంద్రులు = సూర్యుడును, చంద్రుడును

తల్లిదండ్రులు = తల్లియు, తండ్రియు

రామలక్ష్మీఖులు = రాముడును, లక్ష్మీఖుడును

“ఉభయ పదార్థ ప్రధానంబు ద్వంద్వంబు” అని సూతం

కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాయండి.

రాత్రింబవళ్ళు =

బంధుమిత్రులు =

బాలబాలికలు =

కింది విగ్రహవాక్యాలను సమాపుపడాలుగా మార్చి రాయండి.

రోషమును, ఆవేశమును =

అన్నయు, తమ్ముడును =

కూరయు, కౌయియు =

ఊ) కింది వాక్యాలను గమనించండి.

1. స్నేహం ఉన్నప్పుడు తప్పులు కనబడవు

2. మాధవి పూజ కొరకు పూలను కోసుకొచ్చింది.

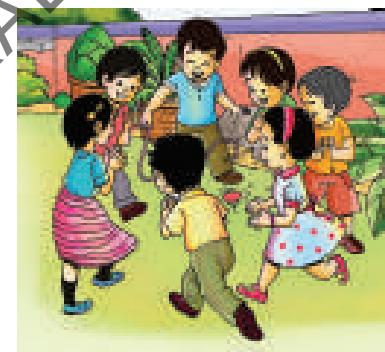
3. జీవితంలో జయపజయాలు ఉంటాయి.

4. రవితో రహీం బడికి వెళ్ళాడు.

పై వాక్యాల్లో గీతగిసిన అక్షరాన్ని లేదా పదాన్ని తొలగించి చదవండి. అర్థవంతంగా లేవుకదా!

ఉదా: చెట్లు ఫలాల బరువెక్కాయి.

ఈ వాక్యంలో పదాల మధ్య సంబంధం సరిగా లేనట్లుగా అనిపిస్తుంది. ఇప్పుడు ‘చేత’ అనే ప్రత్యుధుం ఉపయోగించి చదవండి. చెట్లు ఫలాల చేత బరువెక్కాయి. ఇలా పదాల మధ్య అర్థసంబంధాన్ని ఏర్పరచడానికి ఉపయోగించే వాటిని విభక్తులు అంటారు.

కింది ప్రత్యుధూలను విభక్తులను తెలుసుకోండి.

ప్రత్యుధూలు	విభక్తులు
దు, ము, వు, లు	ప్రథమా విభక్తి
ని(న్), ను(న్), ల(న్), కూర్చు, గురించి	ద్వాతీయా విభక్తి
చేత(న్), చే(న్), తోడ(న్), తో(న్)	తృతీయా విభక్తి
కొఱకు(న్), కై (కోసం)	చతుర్థి విభక్తి
వలన(న్), కంటె(న్), పట్టి	పంచమీ విభక్తి
కి(న్), కు(న్), యొక్క లో(న్), లోపల(న్)	షష్ఠి విభక్తి
అందు(న్), న(న్)	సప్తమీ విభక్తి
ఓ, ఓయి, ఓరి, ఓసి	సంబోధన ప్రథమా విభక్తి

చమత్కార పద్యం

హాలి కుమారుడై యొప్పెడునాతడు హాలి
హాలికి దళ్ళిణినేత్తివో నాతడు హాలి
హాలికి శిరముతోడ వరలు నాతడు హాలి
హాలికి వామాఙ్కవో యొప్పునాతడు హాలి

నానార్థాలు :

హరి= కోతి, సూర్యుడు, సింహము, చంద్రుడు

1. సూర్యుని కొడుకు సుగ్రీవుడు
2. శ్రీహరి కుడికన్న సూర్యుడు.
3. సింహావు తలతో ఒప్పువాడు శ్రీహరి.
4. శ్రీహరికి ఎడమ కన్న చంద్రుడు అని ఇలా చెప్పుకోవాలి.

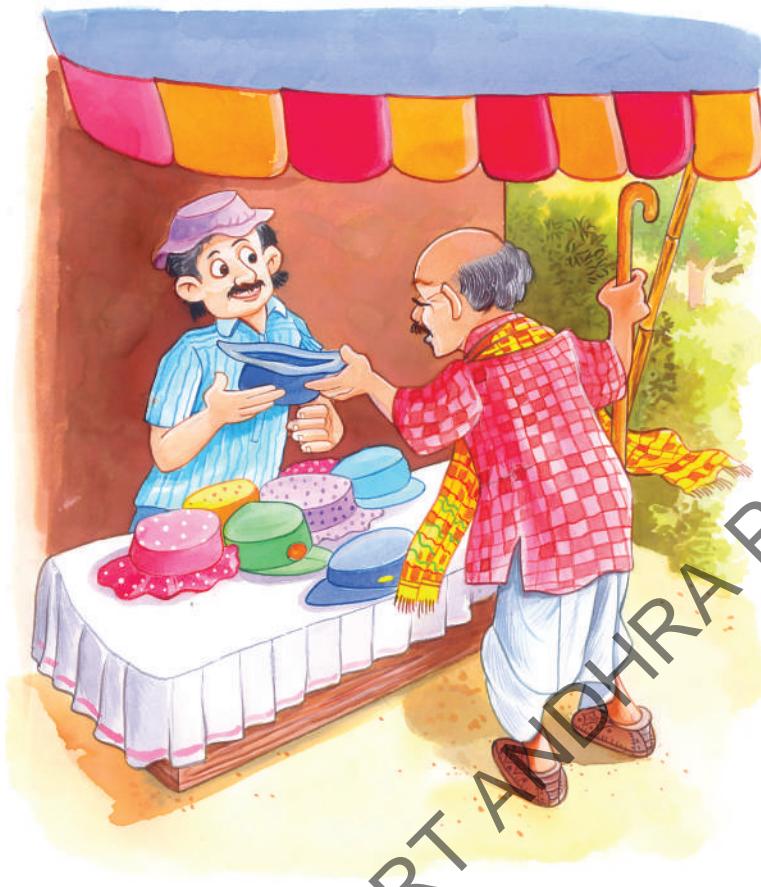

నేనివి చేయగలనా?

1. పారంలోని పద్యాలను రాగయుక్తంగా, భావయుక్తంగా పాడగలను. జెను / కాదు
2. పద్యభావాలను సొంత మాటలలో చెప్పగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
3. పారంలోని పదాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. జెను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సొంతమాటలలో రాయగలను. జెను / కాదు

టోపీల వ్యాపారి

అతనికి గుండె ఆగినంత వ్యైంది. “అమ్మా! నేను బాగా నష్టపోయానే. పొరపాటున డబ్బు దాచుకునే టోపీని అమ్మసినట్టున్నాను” అని బాధతో కుమిలిపోతూ, రాత్రంతా నిదుర పోలేదు.

మరునాడు ఉదయాన్నే తన దుకాణానికి వెళ్లి ‘ఎవరికైనా తన డబ్బు దాచిన టోపీ దొరకలేదు.

“ఎవరికైనా నువ్వు డబ్బు దాచిన టోపీ దొరికితే నీకు ఇస్తారా! నీ మూర్ఖత్వం కాకపోతే ఏంటి” అని జనం ఎగతాళిగా నవ్వారు.

కొంచెం సేపు అయ్యాక, ఒక ముసలాయన దిగులుగా కూర్చున్న కాశీనాథ్ దగ్గరకు వచ్చి “నాయనా! నువ్వు ఇచ్చిన టోపీ చాలా బరువుగా ఉంది. ఇది తీసుకొని నాకు తేలికగా ఉన్న టోపీని ఇవ్వు” అని అన్నాడు.

కాశీనాథుడు ఆ టోపీని తీసుకొని తేలికైన టోపీని ఇచ్చి ఆ ముసలాయనను పంపేశాడు. టోపీ ఎందుకు బరువుగా ఉంది అని చూడగా, అతనికి అందులో దాచిన డబ్బు కనిపించింది.

‘హమ్ముయ్యా!’ అని ఊపిరి పీల్చుకుంటూ, ‘నిజాయితీగా బతికే వారిని దేవుడు ఎప్పుడూ మోసం చేయడని రుజువైంది’ అని తన మనసులో అనుకున్నాడు కాశీనాథుడు.

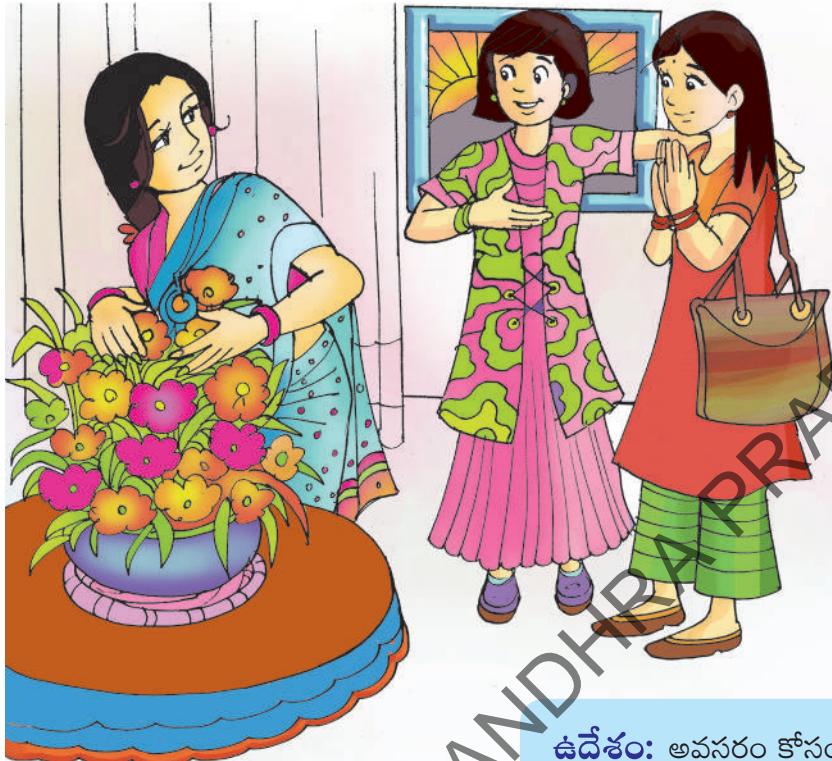
ఒక ఊరిలో కాశీనాథుడు అనే ఒక టోపీలు అమ్మేవాడు ఉండేవాడు. అతడు చాలా నీతిమంతుడు. టోపీలను కొద్ది లాభానికి అమ్మేవాడు. అతడు దేశ విదేశాల నుండి తెప్పించిన రంగు రంగుల టోపీలను సరసమైన ధరలకే అమ్మడంతో జనం విరగబడి అతని దగ్గర టోపీలు కొనేవారు. అంగడిలో ఉన్నప్పుడు ఆ రోజు వ్యాపారంలో వచ్చిన డబ్బును అతడు ఓ టోపీలో దాచుకునేవాడు.

ఓ రోజు పూరి జగన్నాథుని రథ మపోలూత్సవం ఉండడంతో అతడు రథము లాగబడే వీధిలో ఒక చిన్న దుకాణం పెట్టుకున్నాడు. మొదటి రోజే చాలా టోపీలు అమ్మాడు. ఎప్పటిలాగే అతను డబ్బును ఒక టోపీలో దాచాడు. చీకటి పడ్డాక తన సంపాదన ఎంతో లెక్కపెడడామని, తన డబ్బు దాచుకునే టోపీ కొరకు వెతికాడు. టోపీ దొరకలేదు.

7. మమకారం

వినదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

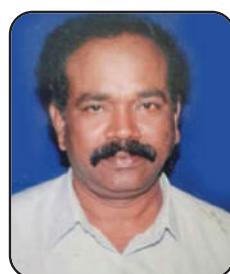
- చిత్రంలో ఎవరెవరు ఉన్నారు?
- చిత్రంలోని అమృత్యు అమృకు తన స్నేహితురాలిని ఎలా పరిచయం చేస్తోంది?
- మీ స్నేహితులు మీ అమృతానూనులను ఎమని పిలుస్తారు?

ఉద్దేశం: అవసరం కోసం అంగ్గబూషణు నేర్చుకుంటాం. కానీ దానిమీద వ్యావోహంతో వాతృభాషను నిరాదరించడం సరికాదు. వాడగలిగిన ప్రతిచోటూ మాతృభాషనే వాడడాం అని చెప్పడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

చిలుకూరి దేవపుత్ర

(24.4.1952 - 18.10.2016)

కవి పరిచయం

అనంతపురం జిల్లా కాల్పుపల్లెలో జన్మించారు. ‘ఏకాకి నొక చప్పుడు’, ‘చివరి మనుషులు’, ‘బందీ’, ‘వంకర టీంకర’, ‘ఆరు గ్లాసులు’ మొదలైన కథా సంపుటాలు వెలువరించారు. ‘అద్దంలో చందమామ’, ‘పంచమం’ ఆయన రాసిన నవలలు. 1996లో ‘పంచమం’ నవలకు ఆటా (అమెరికా తెలుగు అసోషియేషన్) వారి నవలల పోటీలో తృతీయ బహుమతి, 2000 సంవత్సరంలో పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి ధర్మనిధి పురస్కారం, 2001లో చా.సో. స్కూల్ సాహితీ సత్కారం, ఆంధ్రప్రదేశ్ గుర్రం జాపువా పురస్కారం లభించింది. ఈ పారం చిలుకూరి దేవపుత్ర రచించిన ‘ఆరుగ్లాసులు’ అనే కథాసంపుటిలోనిది.

మమకారం

ఎండకాలం సెలవులకని సీత పిల్లలిద్దరితో పాటూ బళ్ళారిలోని వాళ్ళ పుట్టింటికి పోయింది. రెవిన్యూ వాడిని కాబట్టి సెలవులన్న అదృష్టం ఎట్లానూ లేదని చెప్పి, ఒక ఆదివారం ఉదయమే బళ్ళారి చేరుకున్నాను. అక్కడి ఇంటి వాతావరణం చూస్తూ ఉంటే భలే ముచ్చటగా ఉంది. సీత చెల్లెళ్లూ, వాళ్ళ భర్తలూ, పిల్లలూ, సీత తమ్ముళ్ళిద్దరూ, వాళ్ళ భార్యలూ, పిల్లలూ అంతా ఒకచోట చేరి ఉండటంతో కనులపండుగగా ఉంది.

పిల్లల కేరింతలూ, ఆటలూ, వాళ్ళ మధ్య చిట్టిపొట్టి తగవులూ, కొట్టాటలూ, ఏడుపులూ ఒకవైపూ...

వదిన మరదళ్ళ సరసాలూ, విరసాలూ, బావ బావమరదుల వెక్కిరింతలూ, జాంతణాలూ మరొకవైపూ...

అక్క చెల్లెళ్లూ, తమ్ముళ్ళూ వాళ్ళ ఒద్దికలూ, ప్రేమలూ, ఆప్యాయతానురాగాలు ఎక్కడయితే ఉంటాయో! అక్కడ స్వగ్రహితుల్యమే అనడానికి పెద్ద ఉదాహరణ మా అత్తగారి ఇల్లే!

ఆప్యాయికి ఇంకా ప్రైం ఒంటిగంటకాలేదు. ఎందుకో అక్కడున్న పిల్లల్లో ఒక కొత్త వాతావరణం కనిపిస్తూ ఉన్నది. అదేమిటా అని కొంచెం పరిశీలించితే నాకు అర్థమయింది. ఇంతకు మునుపుమాదిరి వాళ్ళ సంబోధనలు లేవని తేలింది. ఎట్లాగంటే - చిన్నాయన, పిన్నీ, మామ, అత్త, పిలుపులను ఆంటీ, అంకుల్లలతో సరిపెడుతున్నారు. అట్లా మమ్మల్నందర్నీ పిలుస్తున్నది ఎవరో కాదు సుగుణ, రాధల పిల్లలు. ఎందుకో కానీ, కానేపటికే నేను భరించలేకపోయాను.

మన భాష అన్నది మన సంస్కృతికీ, మన జీవన విధానానికీ ప్రతీక అని నా నిశ్చితాభిప్రాయం. మేము పిల్లలో 'అమ్మునాన్న'లనే పిలిపించుకుంటున్నాం. అది నా సంస్కృతిగా, నా జీవన విధానంగా భావిస్తాను. నా తండ్రిని నేను 'నాన్న' అంటూ పిలిచినపుడు; ఆయనకు కలిగిన ఆనందం, వాళ్లుం - ఈ పొద్దు నా పిల్లలు నన్ను 'నాన్న' అని పిలిచినపుడు నాకు కలగాలి. చదువుకోసం, ఉద్యోగం కోసం ఇంగ్రీషు అపసరమైతే నేర్చుకుంటాం, అంతేకానీ వాళ్ల ఆచార వ్యవహారాలూ, వాళ్ల జీవనశైలీ మనకు అనవసరం అన్నది నా వాదన.

ఆ సాయంత్రమే అందరం వరండాలో కూచుని కాఫీలు తాగుతున్న సమయాన - "ఏమ్మా! రాధా! సుగుణా! మీ పిల్లలు పిలుస్తున్న వరసలు గమనించారా - తెలుగు వరసలు పిలిపించండి పిల్లలో" అంటూ గట్టిగానే చెప్పాను. వాళ్లయితే మొగాలు మాడ్చుకున్నట్టు అనిపించింది.

అనంతపురానికి వచ్చినాక సీత నాకు క్లాసు పీకింది. సురుణ, రాధలు ఎంత బాధపడినదీ చెప్పింది - "బాతో మాట్లాడాలంటే మరదళ్లు భయపడే పరిస్థితి తెచ్చిపెట్టినారు... ఇంకెప్పుడూ వాళ్లను ఏమనకండి." అంటూ వార్షిక్ లాంటిది పరోక్షంగా ఇచ్చింది.

* * *

ఆ మరుసటి రోజు ఉదయమే నేను 'మడకశిర'కు బయల్దేరి వెళ్లాను, మా కౌలీగో పాటూ - మండల ఆఫీసుకు చేరుకున్నాక అక్కడినించి సత్యానికి ఫోన్ చేశాను. అతను పదేళ్లుగా నాకు మంచి మిత్రుడు. ఆ ఊర్లోనే ఒక ప్పటింద సంస్కును నడుపుతున్నాడు. తన ఇంటిఅడ్సు చెప్పి రమ్మున్నాడు. అతని కుటుంబం గురించి కొంత వివరమచేగాను. అతనికి ఇద్దరు మగపిల్లలనీ, వాళ్ల అల్లరే తనకు ఎంతో సంతోషప్పిస్తుందని తెలిపాడు.

ఎందుకో గాని పత్యం గుర్తుకురాగానే వెంటనే ఇంగ్రీషే జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. అతను గుంటూరు, అంధ్ర క్రిష్ణాయన్ కాలేజీలో బి.ఎ., చదివాడు. దాంతో అనర్థంగా ఇంగ్రీషు మాట్లాడ్డం అలవడింది. ఇంక అతను పెళ్లి చేసుకున్న అమ్మాయి బెంగుళూరులో ఇంగ్రీషు దొరసానుల పెంపకంలో చదువుకున్న మలయాళ స్ట్రీ. ఇంక ఆ ఇంట్లో తెలుగు పలుకుకు చోటు ఎక్కుడుంటుంది? ఆంధ్రదేశంలో ఇంగ్రీషు మాట్లాడే కుటుంబాన్ని చూడాలన్న ఉబలాటం బయల్దేరింది నాలో.

* * *

ఆఫీసు ఇన్సెక్షన్ నోట్స్ రాయడం కొంతవరకూ అయింది. మరుసటి రోజుకు కానీ పూర్తవడు.... ఆ పూటకి విశాంతే... తర్వాత కలుస్తానని మా కౌలీగోకి చెప్పేసి, సత్యం ఇల్లు వెతుక్కుంటూ బయల్దేరాను. సులభంగానే అతని ఇంటిని కనుక్కోగలిగాను. వీధి మొగదలలో ఉన్న అంగట్లో రెండు బిస్కట్ పాకెట్లు కొన్నాను సత్యం పిల్లల కోసం.

చిన్న కాంపోండులో అధునాతనంగానే ఉంది ఆ ఇల్లు. బయట ఎవరూ కనిపించలేదు. వరండా బయటే నిలుచుని సత్యాన్ని పిలిచాను. నీలం టీ షర్ట్, అదే రంగు పేంటుతో ఉన్న ఆరేళ్ల పిల్లలు వచ్చాడు.

సత్యం కొడుకే అనిపించేతగా ఉన్నాడు. వాడి వెనకాలే మరో బుదుతడు, వాడికంటే వీడు ఒక సంవత్సరం చిన్నవాడయి ఉంటాడు. వీడూ అదే రంగు బట్టలు వేసుకుని ఉన్నాడు.

“మీ డాడీ లేడా?” అడిగాను. నాకు తెలీకనే ఇంగ్లీషు వాతావరణం నాలో ప్రవేశించినట్టుంది. అందుకే ‘మీ నాన్నలేడా?’ అని అనలేకపోతున్నాను. “ఊహలా!” అంటూ కాస్త ముందుకు వచ్చి “నువ్వు మామవి కదూ!” అన్నాడు పెద్దాడు.

నేను ‘ఊ’ అనాలో, ‘ఊహలా’ అనాలో తెలీకుండా ఉంది. అసలు నన్ను ఎవరనుకుంటున్నాడో వీడు.

“నా పేరు రాజు. మీ డాడీ ఫ్రైండుని, అంకుల్”ని అన్నాను నువ్వుతూ. నువ్వునుకుంటున్నట్టు మామను కాదు అని తేటతెల్లం చేశాను వాడికి.

“నాకు తెలుసు నువ్వు రాజు మామవని.. పొద్దున్న నాన్న ఆల్చంలో నీ ఫోటో చూపించి, నువ్వు అనంతపురంనించి ఇక్కడికి వచ్చినావని చెప్పినాడు” అన్నాడు నువ్వు మొగంతో. తొఱుకూ బెఱుకూ లేకుండా వాడు అట్లా మాట్లాడుతూ ఉంటే నాకు ఒకటే ఆశ్చర్యం. అంతకన్నా ఆశ్చర్యం, కేవలం మిత్రుడిని మాత్రమే అయిన నన్ను ‘మామ’ ను చేయడం. వాళ్ళపేర్లు అడిగాను చెరో బిస్కిట్లు పేకెట్ అందిస్తూ. పెద్దోడు బుజ్జీ అనీ, చిన్నోడు చిన్న అనీ చెప్పారు.

‘లోపలికి వచ్చి కూచో మామా! నాన్న ఇప్పుడాస్తాడులే’ అంటూ పెద్దోడు చెబుతున్నట్టే నా వెనుక మోటార్బైక్ ఆగిన శబ్దం.

‘అద్దో నాన్న’ అంటూ వాడు అంటూంటే తిరిగి చూశాను.

సత్యం హెల్మెట్టని తలనుంచి వేరుచేస్తూ నువ్వుతూ నాతో కరచాలనం చేశాడు.

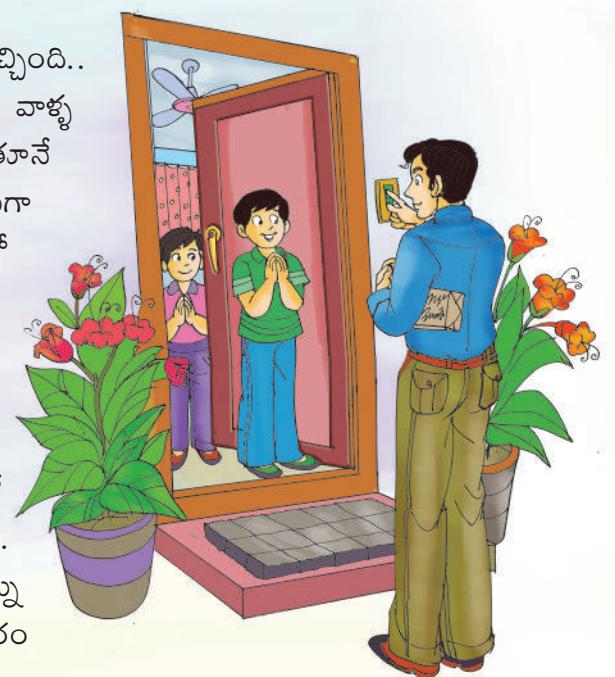
ఇంట్లోకి వెళ్ళి కూచున్నాం.

“మీ మిసెన్ ఎక్కడ సత్యం?” అడిగాను.

“ఇంక కాసేపట్లో వస్తుందిలే... పక్కన ఉన్న పల్లెకు పోయింది. మాకు పల్లె ప్రజలతోనే కదా పని” అన్నాడు సత్యం.

సత్యం వాళ్ళ వనితమ్మాయి కాఫీ ఇచ్చింది.. మేమిద్దరం మాటల్లో పడిపోయాం. పిల్లలిద్దరూ వాళ్ళ నాన్నని రకరకాలయిన ప్రశ్నలు అడుగుతానే ఉన్నారు. ఏ మాత్రం విసుగులేకుండా హోయిగా నమాధానమిస్తూ ఉన్నాడు - ఒకవైపు నాతో మాట్లాడుతూనే.

“ఆంధ్రదేశంలో ఉన్న ఆంగ్ల కుటుంబాన్ని చూడాలని వస్తే అచ్చ తెలుగు కుటుంబం కనిపిస్తా ఉంది సత్యం... పిల్లలిద్దరూ నిన్ను డాడీ అనకుండా నాన్న అని పిలవడం భలే ఉంది. నా ఊహల్ని తలకిందులుగా చేసినావు. అంతేకాదు పిల్లలిద్దరూ ‘మామా’ అంటూ నన్ను పలకరిస్తూ ఉంటే ఏదో తెలియని మమకారం కలిగింది నాకు”. అన్నాను.

నవ్వుతూ - “ఇంగ్లీషు భాష మనకు అవసరమే.... అంతవరకే దాన్ని వాడుకుంటాం. మన భాషనీ, సంస్కృతినీ ఎందుకు వదిలేసుకుంటాం? ఇంకా మా ఆవిడ తెలుగుని వింటే ఆశ్చర్యపోతావు. ఆవిడ మలయాళీ కదా - ఇంగ్లీషు వాళ్ళు పెంపకంలో ఇంగ్లీషు తప్ప మరొక భాష తెలీదు. ఇక్కడి ప్రజల్లో పని చేయాలంటే ఇంగ్లీషు పనికి రాదు. చాలా తొందరగా తెలుగు నేర్చుకుంది” అన్నాడు. అక్కడి నించీ బయల్దేరుతూ “ఈసారి అనంతపురానికి వస్తే తప్పకుండా మా ఇంటికి పిల్లల్చే పాటూ రావల్ల” అన్నాను.

పిల్లలిద్దరూ నవ్వుతూ దగ్గరకొచ్చి “టాటా మామా! టాటా మామా!” అంటూ వీడుకోలు పలుకుతుంటే, ఇద్దర్నీ ముద్దాడాను. ఎందుకో నా కళ్ళల్లో నీటి పొర....

(సంకీప్తం)

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

తుల్యం, ప్రతీక, నిశ్చితాభిప్రాయం, వాత్సల్యం, జీవనశైలి, అన్నరకంగా, తేటతెల్లం, తీవ్రత, సువ్వనుకున్నాపు, ఎవరనుకున్నాపు.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- మీ భాష అంటే మీకు ఎందుకు ఇష్టమో చెప్పండి ?
- ఏది స్వరంతో సమానమైనదని రచయిత అస్తుడో రాయండి ?
- బంధువుల ఇంట్లో రచయితకు కనిపించిన కొత్త వాతావరణం ఏమిటో రాయండి ?
- కింది కరపత్రాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

ఆలయ పరిరక్షణ అందరి బాధ్యత

భక్తులూరా!

ఆంధ్ర మహావిష్ణువు తెలుగువారి ఆరాధ్య దైవం. కృష్ణజిల్లా శ్రీకాకుళంలో ఆంధ్ర విష్ణుదేవాలయం ఉంది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఈ దేవస్థానికి దర్శించుకొని స్వామి ఆదేశం మేరకు తాను ఆముకమాల్యద గ్రంథం రాసినట్లు చెప్పాడు. నేను తెలుగు వల్లభుళ్ళి. నా భాష తెలుగు భాష. అది అన్ని భాషలకన్నా గొప్పది అని స్వామి స్వయంగా తనకు చెప్పినట్లు కూడా పేర్కొన్నారు. అటువంటి అరుదైన ఆంధ్ర విష్ణు దేవాలయాన్ని పరిరక్షించుకుందాం. మరింత అభివృద్ధి చేధ్యాం. ఇది మనందరి బాధ్యత.

ఇట్లు,
అఖిలాంధ్ర ఆలయ పరిరక్షణ సంఘం,
అమరావతి

- ఆంధ్ర విష్ణుదేవాలయం ఎక్కడ ఉంది ?
- ఈ కరపత్రం ప్రచురించింది ఎవరు ?
- నా భాష తెలుగుభాష - అని చెప్పింది ఎవరు ?
- ఆముకమాల్యద గ్రంథం రాసింది ఎవరు?

ప్రైకీరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. అత్త-మామ; పిన్ని-బాబాయి; బావ-బావమరిది... ఇలా మీకు తెలిసిన బంధువాచక పదాలు పది రాయండి.
2. ‘సత్యం’ కుటుంబాన్ని చూసి రచయితకు ‘మమకారం’ ఎందుకు కలిగింది?
3. ఈ కథ “ఎందుకో నా కళల్లో నీటిపొర...” అని ముగుస్తుంది. ఆనందంతో వచ్చే కన్నీటిని ఏమంటాం? అవి ఎప్పుడు వస్తాయి?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. భాష విషయంలో రచయిత అభిప్రాయాలను వివరించండి.
2. “ఇంగ్రెస్ భాష మనకు అవసరమే! అంతవరకే దాన్ని వాడుకుంటాం. మన భాషనీ సంస్కృతినీ ఎందుకు వదిలేసుకుంటాం?” - దీనిపై మీ అభిప్రాయం రాయండి.
3. మీరు బంధువుల ఇంటికి వెళ్లినప్పుడు పిల్లలరాణి ఒకచోట చేరి ఉండటంతో కనుల వండుగగా ఉంటుంది కదా! ఆ పిల్లల కేరింతలు, ఆటలు, వాళ్ల మధ్య చిన్న చిన్న తగాదాలు... వీటిని గురించి మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది సూచనల ఆధారంగా ‘కారం’ తో అంతమయ్యే పదాలు రాయండి.

1. ఈ పాఠం పేరు మమకారం.
2. పెదుచీవారికి మేలు చేయడంకారం.
3. పెదుచీవారిని గేలి చేయడంకారం.
4. దట్టమైన చీకటికారం.
5. గర్వం, అహంభావంకారం.

ఆ) కింది వాక్యాలను చదవండి. గీతగీసిన పదాల అర్థాలు తెలుసుకొని సొంతవాక్యాలు రాయండి.

ఉదాః విషోరయూత్రకు వెళ్లాలన్న మా ఉబలాటం చూసి మా ఉపాధ్యాయులు ముచ్చటపడ్డారు.

ఉబలాటం = కోరిక

మా మిత్రులందరూ సినిమాకు వెళ్లాలని ఉబలాటపడుతున్నారు.

- బాపు, రమణలు ఒక్క గా ఉండి జీవితాంతం స్నేహితులుగా ఉన్నారు.
 - మదర్ థెరిసా చూచే వాత్సల్యం చాలామంది జీవితాల్లో వెలుగులు నింపింది.
 - ఆ నగరంలోని అధునాతన కట్టడాలు నాకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించాయి.
- ఇ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలు ఉన్నాయి. గుర్తించి గీత గీయండి.**
- వచ్చీరాని మాటలతో ఆ బుదుతడు చేసే అల్లరి అందరికి అనందాన్నిస్తోంది. ఆ పిల్లవాడు అందరి దృష్టినీ ఆకర్షించాడు.
 - మనిషికి అసలైన ధనం విద్యాధనమే! అని తేటతెల్లం చేశారు పూర్వీకులు. దీంతో మనం సంపాదించుకోవాల్సింది ఏమిటో స్పష్టమైందికదా!
 - మహాత్ముల జీవనశైలి నన్ను ఆకర్షిస్తుంది. వారు బతికే పద్ధతి నిరాడంబరంగా ఉంటుంది.
- ఈ) కింది వ్యతిరేక పదాలను జతపరచండి.**
1. పండితుడు	(అ) దురదృష్టం	()
2. సరసం	(ఆ) పామరుడు	()
3. అదృష్టం	(ఇ) విరసం	()
- ఉ) కింది ప్రకృతి వికృతులను జతపరచండి.**
1. ఆశ్చర్యం	(అ) బయట	()
2. భయం	(ఆ) ఇంతి	()
3. ట్రీ	(ఇ) అచ్చెరువు	()

వ్యాకరణంశాలు

అ) సామాన్య - సంశోష్ట వాక్యాలు :

సామాన్యవాక్యం : అసమాపక క్రియలు లేకుండా ఒక 'సమాపక క్రియ' తో ముగిసే వాక్యాన్ని సామాన్యవాక్యమంటారు.

ఉదా : సురేష్ గుడికి వెళ్ళాడు.

మేలీ పుస్తకం తీసింది.

చందు కలం పట్టుకున్నాడు.

సంశోష్టవాక్యం : ఒకటి కాని అంతకంటే ఎక్కువ అసమాపకక్రియలు ఉండి, చివరకు ఒక సమాపక క్రియతో ముగిసిన వాక్యాన్ని సంశోష్టవాక్యమంటారు.

ఉదా : పద్మ నిద్రలేచింది. (సామాన్యవాక్యం)

పద్మ స్నానం చేసింది. (సామాన్యవాక్యం)

పద్మ బడికి వెళ్ళింది. (సామాన్యవాక్యం)

ఈ మూడు వాక్యాలనూ కలిపితే....

పద్మ నిద్రలేచి, స్నానం చేసి, బడికి వెళ్ళింది. (సంశోష్టవాక్యం)
 అసమాపక అసమాపక సమాపక

అలా రెండు వాక్యాలను కూడా కలపవచ్చ.

★ రమేష్ సైకిల్ తొక్కుతున్నాడు. రమేష్ బడికి వెళ్లున్నాడు.

రమేష్ సైకిల్ తొక్కుతూ బడికి వెళ్లున్నాడు.
అనమాపక సమాపక

అ) కింది సామాన్య వాక్యాలను సంఖ్యాత్మకంగా మార్చి రాయండి.

1. గురువుగారు పారం చెబుతున్నారు. గురువుగారు నవ్వుతున్నారు.
2. అమృ బుజ్జిగించింది. అమృ అన్నం పెట్టింది.
3. ఎలుక అక్కడకు వచ్చింది. ఎలుక గుడ్డగూబను చూసింది.
4.

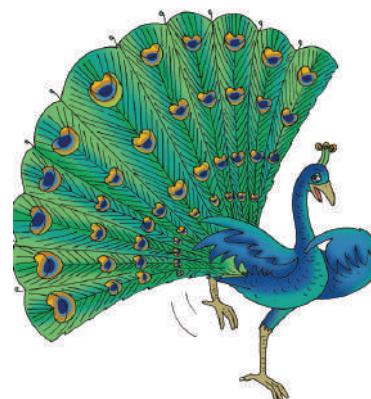
ప్రాణిక్షుపని (మూడవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

పది పొదుపు కథలు సేకరించి ప్రదర్శించండి.

చమత్కార పద్ధం

బడలినిండ కన్నలుండు లింద్రుడుకాడు
కంరమందు నలుపు కాడు లివుడు
ఫఱులబట్టి చంపు పట్టింద్రుడా? కాదు
దీనిభావమేమి తెలుసుకొనుడు

1. పాతాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను. ఔను / కాదు
2. పారంలోని మాండలిక పదాలను, పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. ఔను / కాదు
3. తెలుగు భాషపై రచయితకున్న మమకారాన్ని చెప్పగలను. ఔను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను. ఔను / కాదు

“అమృ ఉత్తరం”

(ఉద్యోగాల పేరుతో సుదూర తీరాలకు వలసపక్కల్లా ఎగిరిపోతున్న కన్నకొడుకులకు...)

కన్న!

ఎన్నశ్శయిందిరా నిన్ను చూసి. తలుచుకుంటే ఇప్పటికీ కళ్ళకు కట్టినట్లుగా ఉంటావు. అయిదేళ్ళనాడు రమ కూతురి పెళ్ళికి వచ్చావు. అంతే మళ్ళీ యిక రానేలేదు. కానక కన్న సంతానంలా నిన్ను నలుగురమ్మాయిల మధ్య కనుపాపలాగా చూసుకొని పెంచుకున్నాను. నిన్ను యిల్లు దాటి వెళ్ళినివ్వేలేదు. ఆ చదువుల సరస్వతి నిన్ను వెంటేసుకుని వెళ్ళింది. అంతా చదువుకొన్నవాళ్ళేగా! నా కన్న చదువుకొనక పోతేనేం సంస్కారం వచ్చింది. చదవనూ రాయనూ నేర్చుకున్నాడు చాలు. వద్ద అన్నాను. వినటేదు. తరువాత ఉద్యోగలక్ష్మి ఊళ్ళేలిస్తోంది. ఎక్కుడున్నా నువ్వు నా కొడుకువే. నీ సారస్వత సంపూలు, నీ సాంఘిక సేవలూ అన్నీ పేపర్ల ద్వారా, కోడలి ఉత్తరాల ద్వారా తెలుస్తానే ఉన్నాయి. కానీ ఏర లాభంరా తండ్రి!

సీపూ నీ పిల్లలూ యింట్లో కాలికి చేతికి అడ్డంగా తిరుగుతూ ఉంటే కోడలి చేత్తో చేయించి పెడుతూ వుంటే సాగిపోయే జీవితం ఎలావుంటుంది? ఏమో? అది నాకు ‘కల’ అయిపోయిందిరా బాబూ. ఇంత యింట్లో ఒంటరిగా బతుకుతున్నాను. నాకెంత కావాలి? పిడికెడు ఉడకేసుకుంటే చాలు... వెళ్ళిపోతుంది కానీ, ఆసక్తి పోయింది. ఎలా తింటే కడువు నిండదు! అలాగే నడుస్తోంది.

జీవితంలో పొద్దువాటారిపోతోంది, ఇంకెన్నశ్శు అనిపిస్తోంది! మీ నాన్నగారూ హతాత్తుగా పోయారు. నీకు కడసారి చూపులు కూడా డక్కలేదు. అప్పుడాయన దగ్గర్లో నేనున్నాను. గొంతుకలో గరగర లాడుతున్నప్పుడు నేను ఇన్ని నీళ్ళు పోశాను. నా దిగులల్లా అలా నాకు జరిగితే ఈ గొంతులో ఇంత తులని తీర్చం పోసేవాళ్ళు కూడా వుండరే అని. నలుగురు కూతుళ్ళు ఒక కొడుకు, వండెదుగురు మనుమలు, మనవరాళ్ళువున్నా నా గొంతు తడిపేవాళ్ళు వుండరేమో అని దిగులుపడుతున్నాను.

నువ్వు నన్ను అక్కడికే రమ్మని అంటావు. నిజమే! వచ్చేయొచ్చు. కానీ రాలేను. రాను! ఈ యిల్లు, ఈ పొలాలు, ఈ గాలి, ఈ వాతావరణం వీటిని వదలి రాలేను. మీ నాన్నగారు ఇక్కడే పోయారు, నేను ఇక్కడే పిడికెడు బూడిదైపోవాలి. అదే నా ఆశ!

ఈ మట్టికీ, మనిషికి ఉండే ఆట్టియత అంతేనేమో! ఎంత చదివినా, ఎంత సాధించినా, ఏం చేసినా ఆఖరికి మనిషి ఈ మట్టిలో కలసిపోవాలి. అలానే ఆ మట్టి తనను కన్నపూరి మట్టి కావాలని ఆరాటపడతాడు మనిషి. ఇది నా ఊరు... ఇది నా ఇల్లు... ఇది నాది... ఈ మమతానుబంధాలు లేని రోజున మానవత్వమే నశిస్తుందేమో! అందుకే అనాదిగా ఈ మమకారాలు ఇలాగే నిలిచిపోయాయి. రాజులు పోయారు, రాజ్యాలు

పోయాయి, మహా మహా నిర్మణాలు మట్టిచాటుకు పోయాయి. కానీ మానవత మాసిపోలేదురా బాబు! అందుకే ఈ ప్రపంచం ఇంకా సాగుతోంది!

నేను అంత దూరం రాలేమ. ఈ ఊరు విడవలేను. ఈ ప్రాణం తట్టెదా! పుట్టెదా? ఎప్పుడో హరీ అంటుంది. నాకు తెలుసు. నాది ఏలాగు దిక్కులేని చావే అవుతుంది. ఎప్పుడయితే ఆయన పోయారో - అప్పుడే నేను ఒంటరిదాన్ననై పోయాను. కానీ పోయేలోగా నువ్వు ఇక్కడికి వచ్చి నాలుగురోజులు గడిపి పో. కన్న తల్లిగా నేను అంతకంటే ఇంకేమీ కోరను. కోడలని పిల్లలని కూడా తీసుకురా! ఇక ఉంటాను ఆశీస్సులతో...

నీ తల్లి

కాంతమ్మ

మాతా గురుతరా భూమేః
(తల్లి భూమి కంటే గొప్పది)

V4N7J5

8. మేలుకొలుపు (పద్యభాగం)

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

- చిత్రం గురించి మాట్లాడండి.
- రాజుల కాలం నాటికి, ఇప్పటికి మన దేశంలో వచ్చిన మార్పు ఏమిటి?

ఉద్దేశం: మన భారతదేశం భిన్నత్వంలో ఏకత్వానికి ప్రతీక. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు నిమ్మజాతుల పరిస్థితిని ఆనాటి వారి ఆకాంక్షను తెలియజేయడమే ఈ పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం.

కుసుమ ధర్మన్ (17.3.1900 నుండి 1946)

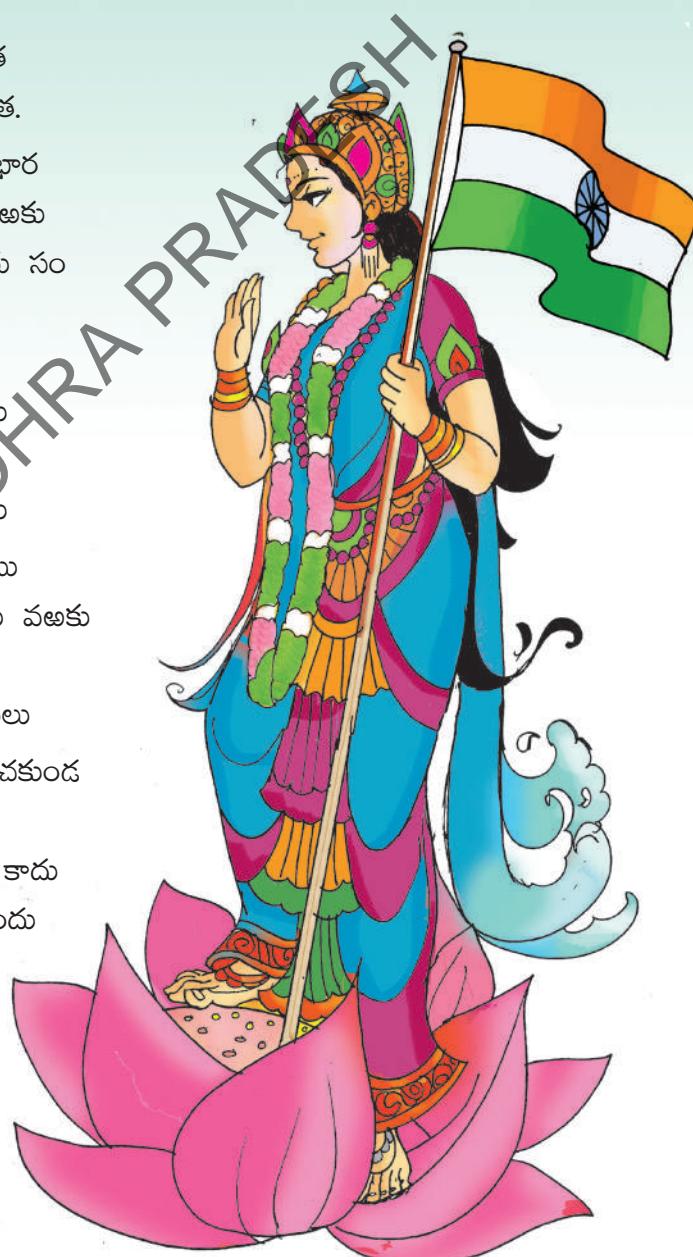
రాజమహాంద్రవరంలోని లక్ష్మివారపు పేటలో కుసుమ నాగమ్మ, వీరస్వామి దంపతులకు జన్మించారు. వైద్య విద్యాన్, సంస్కృతం, ఆంధ్రం, ఆంగ్లం, హిందీ, ఉర్దూలో పాండిత్యం గలవారు. ‘నిమ్మజాతి ముక్తి తరంగిణి’, ‘నల్దొరతనం’, ‘హరిజన శతకం’, ‘మాక్షాద్ధి నల్దొరతనం’ వంటి రచనలు చేశారు. దళిత వర్గం నుంచి అతికష్టం మీద చదువుకుని పైకొచ్చి, తిరిగి ఆ చదువును తన జాతి మేలుకోసం వెచ్చించిన అతికాద్ధి మంది దళిత విద్యావంతుల్లో ఒకరు. చదువుకున్న రోజుల్లోనే సంఘసంస్కరణ అభిలాష కలిగి కందుకూరి వీరేశలింగం చేత ప్రభావితం అయ్యారు. భారతరత్న డా. బాబా సౌమేయ అంబేర్డూర్ ద్వారా స్థాపి పొంది అంటరానితనాన్ని నిర్మాలించాలనే లక్ష్మింతో తపించిన తొలితరం తొలి దళిత కవి. కుసుమ ధర్మన్ రచించిన హరిజన శతకం అనుబంధం నుండి గ్రహింపబడినది.

కవి పరిచయం

మేలుకొలుపు

1. సీ॥ కాళిదాసాది సత్కువి పుంగవుల గాంచి
విధ్యావతి యన నేవెలది యొప్పె?
రణశూరులగు కృష్ణరాయాదులను గని
వీరమాత యన నేనారి తనరె?
నతుల కాశ్యాది పుణ్యక్షేత్రములు గల్లి
పుణ్యవతియన నేపొలతి నెగడె?
కొహినూరు మొదలగు మహిత మఱిలనీని
రత్నగర్భయన నేరామ వెలసె?
- తే॥గీ॥ నట్టి సద్గుణసంఘాత యథు విదూర
సన్మతప్రాత విపుల తేజస్సుమేత
బహుళ విభ్యాత యాచక పారిజాత
భద్రముల మీకొసగుగాత భరతమాత.
2. సీ॥ దీన జాతుల దుర్గతిగని ఫోషిలు భార
తాంబ దుర్భర దుఃఖమణగు వఱకు
నిమ్ములు కురియు కన్నీలీ ముస్మీరు సం
హృద్రంబుగా నింకిపోవువఱకు
అస్పుశ్యతాబాడబానల జ్వల ది
గంత భూములకు జల్లారువఱకు
జాతిభేద చ్ఛిన్న సకలాంగకంబులు
సంచితాకృతి ధరియించు వఱకు
- తే॥గీ॥ ధర్మమున కడ్డువడెడు మచ్ఛతియంబు
హైందవుల డెండముల నాశమందు వఱకు
ప్రథిత మంగళాంత స్వరాజ్యరథము
తెంపు సాగింతలే భారతీయ హితులు
3. తే॥గీ॥ మేలుకొనుమయ్య తరుణము మించకుండ
జన్మహక్కులకై పోరుసల్పు మిపుడ
హక్కుకై ప్రాణమిదుట ద్రోహంబు కాదు
స్వరపదమని నమ్మము స్వాంతమందు

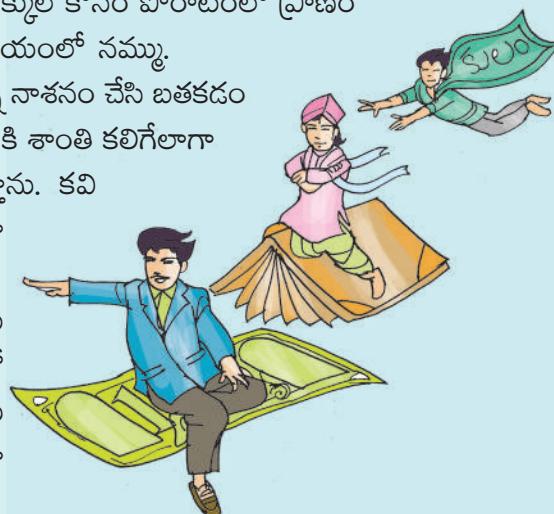

4. తే॥గీ॥ పరుల ధన మాన ప్రాణ సంపదల ద్రుంచి
మనుచునుండుట పాతకంబని దలంచు
వారలెందున ధన్యలు వారికెల్ల
నంకితమొనర్త దానినేనధికభక్తి
దేశమున శాంతి చేకూరి తేజరిలగ

భావాలు

- సకల సద్గుణరాశి మన భరతమాత. ఈమె అందరి పాపాలను దూరం చేస్తుంది. అందరూ పొగడదగినది. గొప్ప తేజస్సు కలది. అనేక విధాలుగా కీర్తి కలది. కోరిన వరాలనిచ్చే పారిజూత వృక్షం వంటిది. కాళిదాసు మొదలైన గొప్ప కవులను కన్న విద్యావతి. కృష్ణదేవరాయలు వంటి మిరులను కన్న వీరమాత. కాశీ వంటి పుణ్యక్షేత్రాలు ఉన్న పుణ్యభూమి. కోహినూరు వజ్రం వంటి మణిలను కన్న రత్నగర్జు మన భరతభూమి. అటువంటి భరతమాత మీకు భద్రతను కల్పిస్తోంది.
- దీనులైన తన సంతానాన్ని చూసి బాధపడుతున్న భరతమాత బాధ తగ్గేవరకు శుభప్రదమైన స్వరాజ్య రథాన్ని దైర్యంతో నడపాలి. అణగారిన ప్రజల కన్నీటి సముద్రం ఆరిపోయేదాకా నడపాలి. అంటరానితనం అనే బడబాగ్ని చల్లారేదాకా సాగించాలి. జాతిభేదాలు పోయి, భరతమాత శరీర అపయవాలన్నీ సరిగ్గా రూపుదిద్దుకొనేవరకు సాగాలి. ధర్మానికి అడ్డుపడే మదత్తయం (విద్యాగర్వం, ధనగర్వం, కులగర్వం) నాశనమయ్యేవరకు భారతీయుల మేలును కోరేవారు స్వరాజ్య రథాన్ని నడపాలి.
- ఓ దీనజనుడా! మేలుకో! సమయం దాటిపోనివ్వకు. ఈదేశంలో పుట్టిన నీకు అన్నిటిపై అందరిలా హక్కులున్నాయి. ఆ హక్కుల కోసం పోరాదు. హక్కుల కోసం పోరాటంలో ప్రాణం పోయినా పరవాలేదు. అద్ స్వర్గం. దీనిని హృదయంలో నమ్ము.
- ఇతరుల ధనాన్ని, గౌరవాన్ని, ప్రాణాలు, ఐశ్వర్యాన్ని నాశనం చేసి బతకడం మహాపాపం తుపుకొనేవారు ధన్యలు. మన దేశానికి శాంతి కలిగేలాగా నేనటువంటి వారికే నా కవిత్వం అంకితం చేస్తాను. కవి జీవించిన కాలంలో స్వాతంత్యపోరాటం దేశమంతా తీప్రంగా వ్యాపించింది. త్వరలోనే స్వాతంత్యం వస్తుందని కవి నమ్మకం. అయితే ఈ పోరాట స్వార్థి అధికారం మార్పుతో ఆగిపోకుండా దేశంలో వేళ్ళానుకుని ఉన్న అనమానతలు అంతమయ్యేవరకు కొనసాగాలని కవి ఈవిధంగా కోరుకున్నాడు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

సత్కృవి, విద్యావతి, కృష్ణరాయలు, మణ్ణైక్షేత్రం, మణ్ణవతి,
కోహినూరు, రత్నగర్జు, సద్గణం, సన్నుత్ప్రాత, బహుళవిభ్యాతి,
భద్రము, దుర్గతి, ఘోషించు, దుర్భర దుఃఖం, మున్నీరు, పూర్ణంబు,
అస్పుశ్యత, జ్యాల, జాతిభేదము, చిన్నం, సంచితాకృతి,
మదత్తయంబు, ప్రథితము, స్వరాజ్యం, రథము, జన్మహక్కు, ప్రాణం,
ద్రోహం, స్వర్గం, ధన్యులు, స్వాంతంబు

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- ఈ పాఠంలో మీకు నచ్చిన పద్యం గురించి చెప్పండి.
- హక్కులకై పోరాడటం గురించి నాలుగు వాక్యాలలో రాయండి.
- కుసుమ ధర్మన్న కవి గురించి రాయండి.
- ఈ కింది అపరిచిత పద్యాన్ని చదపండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

అన్నమయములైన వన్నిజీవమ్ములు
కూడులేక జీవకోటి లేదు
కూడు తినెడికాడ కుతుంబమేలకో
కాళికాంబ హంసకాళికాంబ

ప్రశ్నలు

- జీవులు దేనిమీద ఆధారపడి బ్రతుకుతాయి?
- కూడు లేకపోతే ఏమి లేదు?
- అన్నంతినేదగ్గర ఏ భేదం చూపించరాదని కవి అంటున్నాడు?
- ఈ పద్యం ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.

వ్యక్తికరణ - స్వజనాత్మకత

- కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- దీనజనుల హక్కులకోసం పోరాడటం నిజమైన స్వర్గమని పిలుపునిచ్చిన కవి గురించి రాయండి.
- కవి, తన కవితను ఎవరికి అంకితమిస్తానన్నాడు ? ఎందుకు ?
- భరతమాత దుఃఖానికి కారణం వివరించండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. భరతమాత గొప్పతనాన్ని కవి ఏమని వర్ణించాడు ?
2. స్వరాజ్యరథం ఎప్పటిదాకా సాగాలని కవి భావించాడు ?
3. కింది కవితను పొడిగించండి.

భరతమాత మామాత

జగతినామె పరమ వైరము మాకు

గాంధీజీ మాకు ఆయన స్వాతంత్ర్యద్యుము

మారుస్తాం దేశపు తల

భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సొంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ మగవానితో సమానంగా వెలది ని గౌరవించాలి.

వెలది = స్త్రీ

స్త్రీలను గౌరవించడం మన సంప్రదాయం.

1. రణం నాశనానికి దారితీస్తుంది.

.....

2. అఘుం చేయకూడదు.

.....

3. సన్ముతం విని పొంగిపోకు.

.....

4. తలపోటు దుర్ఘరంగా ఉంటుంది.

.....

అ) కింద ఇచ్చిన పదానికి సమానర్థక పదాలు వాక్యాలలో ఉన్నాయి. వాటిని గుర్తించి రాయండి.

1. జనని ప్రేమకు వెలక్కట్టలేము. బ్రహ్మాయైనా మాతకు కౌడకే.

తల్లి = ,

2. వెలదిని దేవతగా భావించి ఆపొలతిని గౌరవించాలి.

నారి = ,

3. తగిన సమయంలో కాలమును అనుసరించి మాట్లాడాలి.

తరుణము = ,

4. పాతకం చేసేటపుడు ఆ దురితం వల్ల వచ్చే కష్టాలను ఊహించుకోవాలి.

పాపము = ,

ఇ) కింది వానిలో ప్రకృతి, వికృతులను జతపర్చండి.

- 1) కవి () (అ) విద్య
- 2) విద్య () (అ) కృష్ణుడు
- 3) కన్నడు () (ఇ) కలు

ఈ) కింది పదాలకు వ్యుతిరేక పదాలు రాయండి.

- 1) విద్య
- 2) పుణ్యం
- 3) సద్గుణం

వాయికరణాంశాలు

అ) కింది భాశీలను పూరించండి.

సమాస పదం	విగ్రహ వాక్యం	సమాస పేరు
1. అక్కాచెల్లెళ్లు	=	ద్వంద్వ సమాసం
2.	= తల్లియును తండ్రియును
3. తండ్రీకొడుకులు	=
4.	= ధర్మమును, అధర్మమును	ద్వంద్వ సమాసం
5. పాపపుణ్యాలు	=	ద్వంద్వ సమాసం

ఆ) కింది వాక్యాలను సంస్కరింపు వాక్యాలుగా పూర్చి రాయండి.

1. భరతమాత కవులను కన్నది. భరతమాత కవులను పెంచింది.
- జ.
2. హక్కులకై పోరాడాలి. హక్కులను సాధించాలి.
- జ.
3. దేశభక్తి కలిగించాలి. దేశభక్తితో జీవించాలి.
- జ.

ఇ) సంఘలు

రెండు పదాల మధ్య సంధి జరిగినపుడు మొదటి పదం చివర ఉండే అచ్చ పేరుతో ఆ సంధిని పిలుస్తాం. మొదటి పదం చివర ‘ఉ’ ఉంటే అది ఉత్సవంధి, ‘అ’ ఉంటే అత్యసంధి, ‘ఇ’ ఉంటే ఇత్యసంధి.

అత్యసంధి బహుళం కాబట్టి నాలుగు విధాలుగా సంధిరూపాలు ఏర్పడతాయి.

ఉదా: చూసినప్పుడు = చూసిన + అప్పుడు = న్ + అ + అ = అ

ఈ) కింది అభ్యాసాలు పరిశీలించి రాయండి.

1. తగినంత = +
 2. = చూసిన + అప్పుడు
 3. ఇచ్చినంత = + అంత
 4. చిన్నపుడు = చిన్న +

చమత్కార పద్యం

పద్యం చదవగానే – వంగతోటలో, వరిమళ్ళలో,
జొన్నుచేలలో, తలుపు మూలలో, తలపైన
ఉండేది ఏది? అనే ప్రశ్న ఉదయస్తుంది. కానీ
సమాధానం ఆక్కడే ఉంది. వంగ – తోటలోనే
ఉంటుంది. వరి – ‘మళ్ళ’లోనే ఉంటుంది.
జొన్న – ‘చేల’ లోనే ఉంటుంది. తలుపు –
ఇంటికి ‘మూల’నే ఉంటుంది. తల – శరీరానికి
‘మీద’ నే ఉంటుంది.

వంగతోటనుండు వరిమళ్లోనుండు
జొన్నచేలనుండు చోద్యముగను
తలుపుమూల నుండు తలమీదనుండును
దీని భావమేమి తిరుమలేశ!

నేనిని చేయగలన్నా?

1. పారంలోని పద్మాలను ధారాళంగా చదవగలను.
అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను. జెను / కాదు
 2. పారంలోని పదాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. జెను / కాదు
 3. భరతమాత గొప్పతనాన్ని సాంత మాటలలో చెప్పగలను. జెను / కాదు
 4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను. జెను / కాదు

వదవండి - ఆనందించండి

ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో...

ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో,
ఎక్కడ మనుషులు తలెత్తి తిరుగుతారో,
ఎక్కడ జ్ఞానం విరివిగా వెలుస్తుందో,
సంసారపు గోడల మధ్య ఎక్కడ భాగాల కింద
ప్రపంచంలో విడిపోలేదో,
ఎక్కడ సత్యాంతరాజంలోంచి పలుకులు బైలు
వెడలతాయో,
ఎక్కడ అలసట నెరగని శ్రమ తన బాహువల్మి
పరిపూర్ణతవైపు జాస్తుందో,
ఎక్కడ నీజీవమైన ఆచారపు టెడారిలో స్వచ్ఛమైన
బుద్ధి ప్రవాహం ఇంకిపోకుండా వుంటుందో,
ఎక్కడ మనసు నిరంతరం వికసించే భావాలలోకీ,
కార్యాలలోకీ నీచే నడపబడుతుందో,
ఆ స్వేచ్ఛ స్వరూపిక, తండ్రి, నా దేశాన్ని మేల్కొలుపు

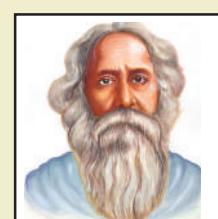
- చలం ఆనువాదం

రహీలంద్రనాథ్ తాగూర్

(07.05.1861 -07.08.1941)

విశ్వకవి, చిత్రకారుడు, సంగీతకర్త. విద్యావేత్త. బెంగాలీ, ఇంగ్లీషులో అన్న
సాహిత్య ప్రక్రియలలోనూ విస్తృతంగా రచనలు చేశారు. 1913లో ఆయన
రచించిన గీతాంజలికి నోబెల్ సాహిత్య బహుమానం పొందారు. జాతీయోద్యమ
కాలంలో దేశాన్ని మేలుకొలిపిన మహానీయుడు. పై కవిత గీతాంజలిలోనిది.

కవి పరిచయం

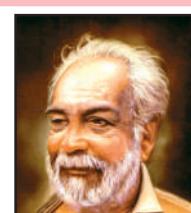

గుడిపాటి వెంకట చలం

(18.5.1894 -04.05.1979)

కవి, కథా రచయిత, సమలాకారుడు, నాటక కర్త, వ్యాసకర్త. తెలుగు వచనాన్ని
సానబట్టిన రచయిత. స్త్రీ స్వేచ్ఛ గురించి, సమానత్వాన్ని గురించి పరితపించారు.
ఉపాధ్యాయుడిగా, పాఠశాలల పర్యవేక్షకుడిగా తాను గమనించిన అంశాలను దృష్టిలో
పెట్టుకుని ‘బిడ్డల శిక్షణ’ అనే పుస్తకాన్ని రాశారు. విద్యను, పెంపకాన్ని మేళవించవలసిన
అవసరాన్ని గుర్తించిన అరుదైన పిల్లల ప్రేమికుడు.

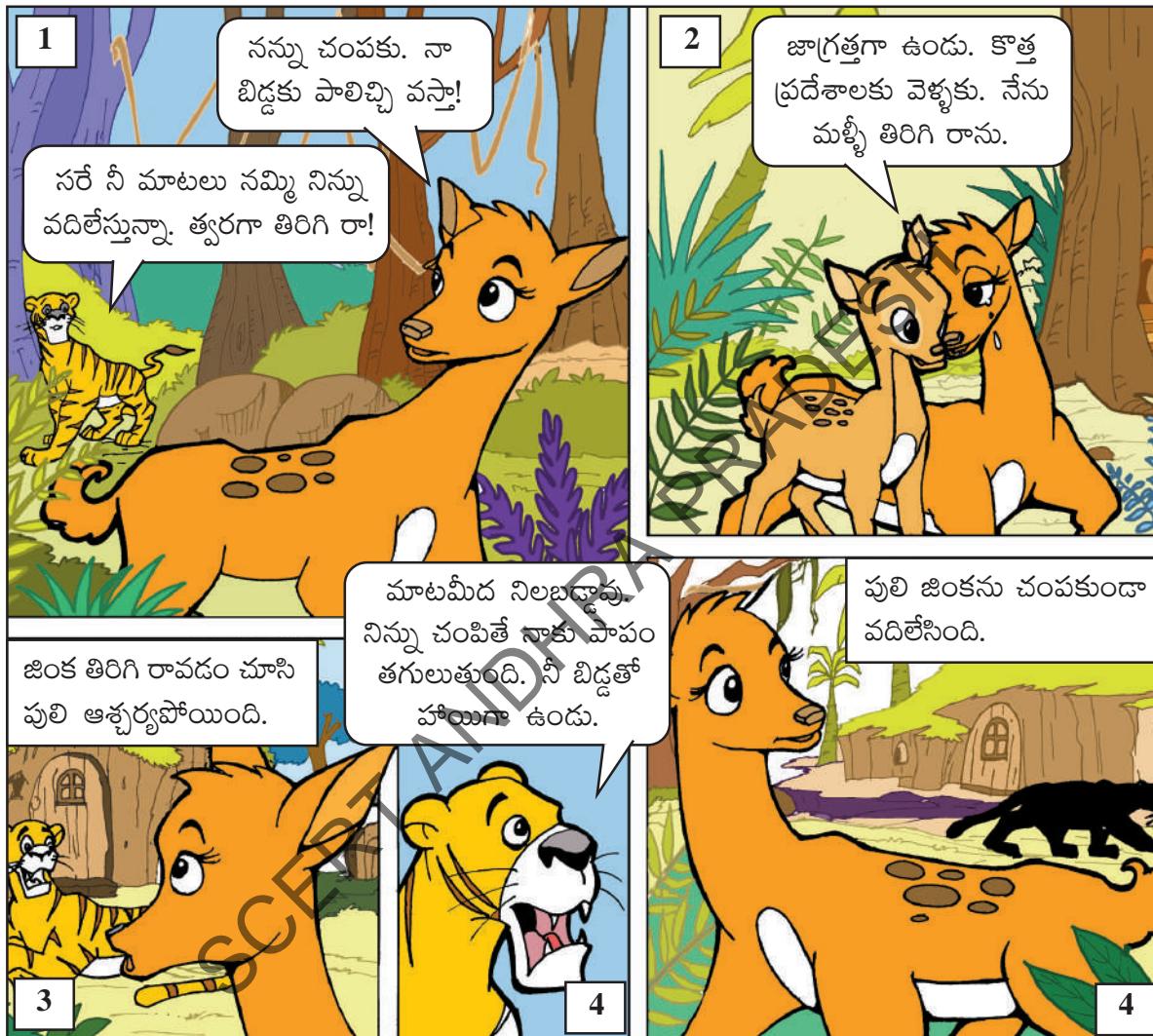
కవి పరిచయం

9. ధర్మ నిర్ణయం

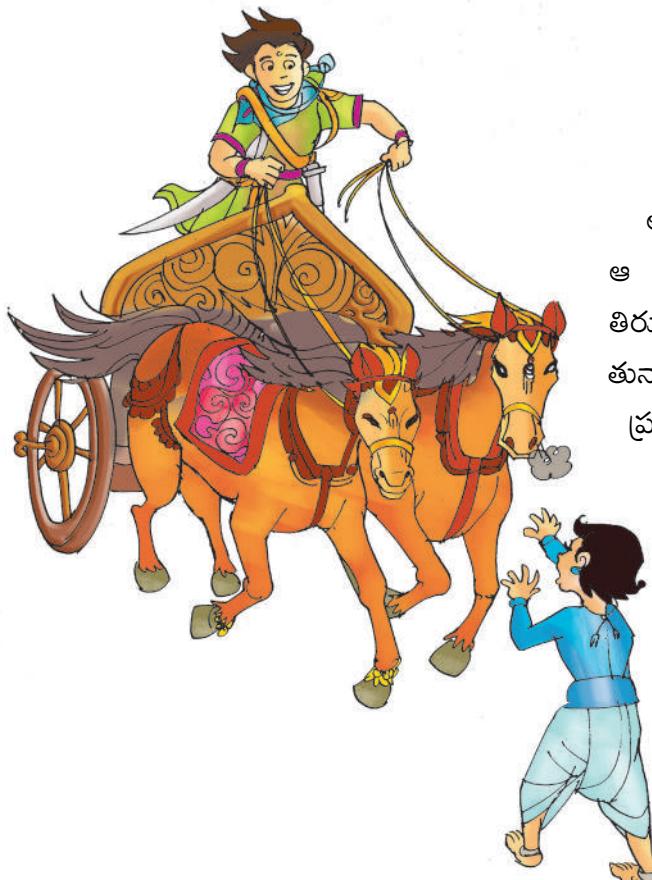
వినడం - అలోచించి మాట్లాడడం

- చిత్రాలను చూసి కథ చదవండి, మాట్లాడండి.

ఉద్దేశం: ధర్మం కోసం కన్నకొడుకుకే మరణశిక్ష విధించిన మేటీరాజు మాధవవర్గు. ఆయన ధర్మనిరతిని తెలియజేయడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ‘ఆంధ్రప్రశ్నా’, ‘శ్రీకనకదుర్గ అలయ స్థల మహాత్మ్యం’ ఈ పాతానికి ఆధారం.

ధర్మ నిర్లయం

అది విజయవాడ కోటిధి. సాయంకాల సమయం. ఆ నగర వీధిలో రాజబటులు కోలాహలంగా తిరుగుతున్నారు. ‘రాకుమారుడు విషారానికి వెళుతున్నాడు. దారి తొలగండి, దారి తొలగండి’ అంటూ ప్రజలను హెచ్చరిస్తున్నారు.

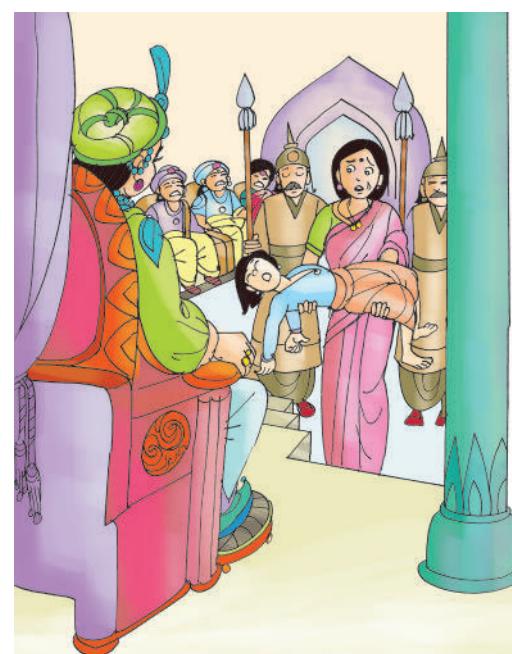
రాకుమారుడు వదివేల నువ్వులనాటేలనిచ్చి మేలుజాతి గుర్రాలను కొన్నాడు. అరేబియా దేశానికి పెందిన ఆ గుర్రాలు వేగంలో గాలితో పోతీపడతాయి.

ఆ అశ్వులను హూన్చిన రథంపై విషారానికి బయలుదేరాడు రాకుమారుడు. పట్టుబ్బిపేకం జరగబోతున్నదన్న ఉత్సాహంతో ఉరకలేస్తున్నాడు. మేఘగంభీర ధ్వనితో రథం దూసుకువచ్చింది.

వాటికి కట్టిన గుర్రాలు వాయువేగంతో పరుగిడుతున్నాయి. మెరుపు వేగంతో క్షణంలోనే ఆ ప్రదేశాన్ని దాటిపోయింది రథం. ఆ రథచక్రాల కిందపడి ఒక యువకుడు అసుపులు బాశాడు. ప్రజలందరూ చుట్టూ చేరి తమ సానుభూతిని తెలియజేసారు. ఇంతలో అక్కడికి చేరుకుంది ఆ యువకుని తల్లి. కొడుకు ఆకస్మిక మరణానికి ఆ తల్లి గుండె పగిలింది. ఈలోపు సూర్యుడు అస్తమించాడు.

మరునాడు ఉదయం ఎప్పటిలాగే ప్రశాంత వదనంతో మూర్ఖీభవించిన ధర్మంలాగా కొలువుదీరాడు ప్రభువు మాధవవర్మ. అతడు ప్రజానురంజకుడు, ధర్మబుద్ధి, ఆల్రితపత్సలుచు, ఆపన్నుల పాలిట కల్పవృక్షం.

ఆ సమయంలో శోకదేవతలాగా ఒక వృద్ధరాలు సభలోకి ప్రవేశించింది. నెత్తురు అట్టలుకట్టిన కుమారుని మృతదేహాన్ని రాజుముందుంచింది. “ఓరాజా! నాకు ఇతడొక్కడే కొడుకు. మా కుటుంబానికి ఇతడే ఆధారం. మీ కుమారుని రథచక్రాలకింద పడి మరణించాడు. ఏ దిక్కులేని నాకు మీరే న్యాయం చేయాలి” అంటూ సామృసిల్లిపోయింది. ఆమెకు సపర్యలు చేయమని

ఆజ్ఞాపించాడు రాజు. న్యాయాధికారులను, ప్రధానమంత్రిని ఉద్దేశించి ధర్మనిర్ణయం చేయమని ఆనతిచ్చాడు.

న్యాయమూర్తులు సుదీర్ఘంగా విచారించారు. నగరపీధిలో పసివారుంటారు, నిస్పహయులెందరో ఉంటారు. మదించిన గుర్తాలను కట్టిన రథంపై రాకుమారుడు నగర వీధులలోకి పోకూడదు.

ప్రాణాపాయం కలుగుతుంది. యువరాజు ఎక్కిన రథం వేగానికి ఒక ప్రాణం బలిఅయింది. మరణశిక్ష తప్ప దీనికి మరో మార్గం లేదు. న్యాయశాసనాలకు రాజకుమారుడనికాని, సామాన్యదనికాని భేదముండదు. ఇక్కడ బంధుప్రీతికి చోటు లేదు అని న్యాయమూర్తులు చెప్పారు. తీర్పు వింటున్నంతసేపూ మహారాజు ముఖం ప్రశాంతంగానే ఉంది. మధ్యాహ్న సమయం సూచిస్తా గంట మోగింది. సభ చాలించాడు. సింహసనం దిగాడు. సింహసనంపై ఉన్నంతసేపూ గంభీరంగా ఉన్నాడు.

గద్దె దిగగానే పుత్రవాత్సల్యం పెల్లుబికింది. హృదయంలో బాధ కట్టలు తెంచుకుంది. దుఃఖపరవశ డయ్యాడు. మంత్రులు రాజును అంతస్పర్శానికి చేర్చారు. అప్పడు రాజుతో ఇలా అన్నారు “న్యాయమూర్తుల తీర్పును ప్రభువు మార్చివచ్చు. దుఃఖించవద్దు” అని ఓదార్చారు.

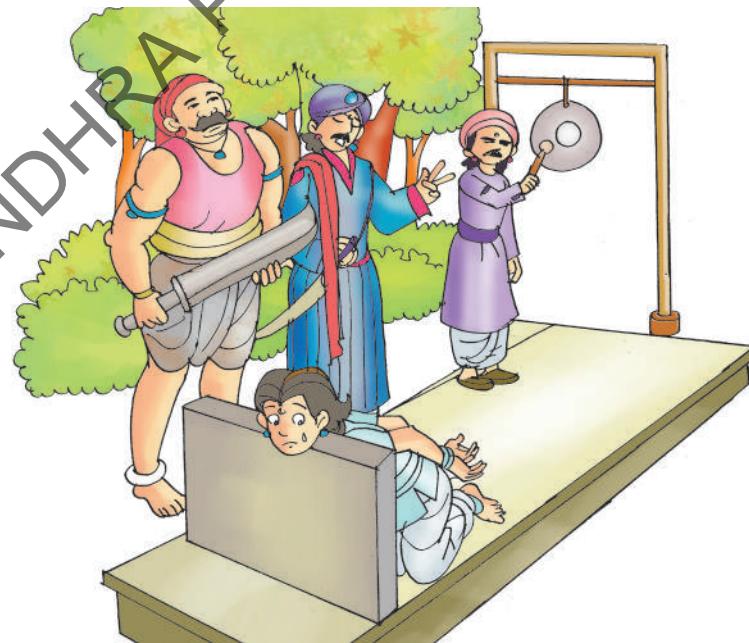
వివేకి, ధర్మాత్ముడు అయిన మాధవవర్గు “నేను నా ఏకైక కుమారుని గురించి బాధపడుతున్నాను. కాని ధర్మనిర్ణయం గూర్చి విచారించడం లేదు” అని పలికాడు. తనకు ధర్మకార్యాచరణ తప్ప స్వపరభేదం లేదని కుమారునికి మరణశిక్ష విధించాడు.

ఆ సాయంకాలవే ఆ శిక్షను అమలు చేశారు. “ధర్మో రక్తతి రక్షితః” - ధర్మాన్ని మనం రక్షిస్తే అది మనల్ని రక్షిస్తుంది అన్న సూక్తికి నిదర్శనంగా దుర్గమాత తన భక్తుడెన మాధవవర్గు పట్ల ప్రసన్నురాలైంది. ప్రభువు ధర్మనిరతికి సంతోషపడింది. ఇంతలో హతాత్మగా కొండపై ఓ గర్జింపుతో పాన మొదలైంది. జలజలా కురుస్తోదది.

గలగలా కురుస్తోంది. ఆశ్చర్యం!

ఘుడియపాటు ఎడతెరిపి లేకుండా విజయవాడ నగరమంతా బంగారు కాసుల వాన కురిసింది. బిలబిలమంటూ ప్రజలు వీధులలోనికి పరుగెత్తారు. అలా కనకవర్షం కురిపించిన దుర్గాదేవిని ఆనాటినుంచి కనకదుర్గగా పిల్లుకుంటున్నారు ప్రజలు.

దుర్గాదేవి అనుగ్రహంతో రాకుమారుడు, యువకుడు సజీవులయ్యారు. మాధవవర్గు ధర్మనిర్ణయాన్ని ప్రజలందరూ మెచ్చుకున్నారు. రాకుమారుడు తరువాత యువరాజుగా పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

అశ్వం, నిశ్చేషితం, అన్యాయం, ఆజ్ఞ, దీర్ఘం, ధ్వని, గంభీరం,
ఉత్సాహం, గుర్రం, ప్రశాంతం, ప్రభువు, రథం, ఆళ్తితం,
వత్సలుడు, ధర్మనిర్ణయం, సామృసిల్లు, రక్షితః.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- మాధవవర్ష వంటి ధర్మాత్ములు ఇప్పుడు మనల్ని పరిపాలిస్తే ఎలా ఉంటుంది? మాట్లాడండి, చెప్పండి.
- రాజకుమారుడు చేసిన పొరపాటు ఏమిటి?
- దుర్గాదేవి ఎందుకు ప్రసన్నరాలైంది?

అ) కింది సంఖాషణ చదవండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

కెజియా : సుప్రజా! సెలవుల్లో ఎక్కుడి కెళ్ళావ్?

సుప్రజ : నేనా! మా కుటుంబంతో యాగంటి క్షుత్రం చూడటానికి వెళ్ళాను.

కెజియా : ఓహ్! అలాగా ఆ వుణ్ణేత్తుతం ప్రత్యేకత ఏమిటో!

సుప్రజ : ఒకటేమిటి? అనేక ప్రత్యేకతల నిలయమది.

కెజియా : నిజమా! అవేమిటో చెప్పు.

సుప్రజ : ‘యాగంటి’ కర్మాలు జిల్లా నల్లమల కొండల్లో ఉంది. అత్యంత రమణీయ ప్రదేశం. సాధారణంగా శివాలయాల్లో శివుడు లింగరూపంలో ఉంటాడు. కానీ ఇక్కడ పార్వతీ పరమేశ్వరులు విగ్రహరూపంలో దర్శనం ఇస్తారు.

కెజియా : అలాగా!

సుప్రజ : బౌను! ఆలయం వెలుపల ‘అగ్న్య పుష్టిణి’ అనే కొలను ఉంది. అందులో నీళ్ళు ఎంతో స్వచ్ఛంగా ఉన్నాయి. అంతేకాదు అక్కడ ఉన్న సంది విగ్రహం రోజురోజుకూ పెరుగుతూ ఉండటం ముఖ్యమైన విశేషం. అక్కడ మూడు సహజసిద్ధంగా ఏర్పడిన గుహలున్నాయి. వీరబ్రహ్మంగారు ఆ గుహల్లోనే కూర్చుని కాలజ్ఞానం రాశారట!

పర్వత్ : ఏంటి? మీరిద్దరూ మాట్లాడుకుంటూ ఉండిపోయారు. పదండి. బడికి వెళ్లాం! (ముగ్గురూ నిప్పుమిస్తారు)

ప్రశ్నలు

- యాగంటిలోని ఉమామహాశ్వరాలయానికి, మిగిలిన శివాలయాలకు తేడా ఏమిటి?
- అగ్న్య పుష్టిణి ప్రత్యేకత ఏమిటి?
- కాలజ్ఞానం ఎవరు రాశారు?
- పై సంఖాషణ ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారు చేయండి.

వ్యక్తికరణ - స్పష్టనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. దుర్గాదేవిని కనకదుర్గగా ప్రజలెందుకు పిలుస్తున్నారు ?
2. మాధవవర్ష దృష్టిలో అందరూ సమానులేనని ఎట్లా చెప్పగలవు ?
3. పుత్రవాత్సల్యం అంటే ఏమిటి ?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. విజయవాడలో బంగారు వర్షం ఎందుకు కురిసిందో వివరంగా రాయండి.
2. ధర్మపరాయణుడైన మాధవవర్ష గురించి సాంత మాటల్లో రాయండి.
3. కింద ఇవ్వబడిన పదాల ఆధారంగా కథను రాయండి.

శిఖచక్రవర్తి - కొలువు - పావరం-దేగ - ప్రవేశించడం - శరణ - అభయం - ఇవ్వడం - తక్కెడ - తేవడం - తూచడం - సరితూగకపోవడం - సిద్ధమవడం - త్యాగనిరతి - ప్రజలు - మెచ్చకోవడం - అగ్ని-జంద్రుడు - ప్రత్యక్షమవడం - ప్రవేశించడం.

భాషాంశాలు

అ) కింద గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ శ్రీకృష్ణని చేతిలో కంసుడు అసువులు వదిలాడు.

అసువులు = ప్రాణాలు

సమయానికి సరైన వైద్యం అందడంచేత ఒక వ్యక్తి ప్రాణాలు నిలిచాయి.

1. ఘుండియ మాత్రంలోనే సత్య వంటపని ముగించింది.

2. పర మతాన్ని గౌరవించడం ధర్మం.

3. పూర్వం ఆశ్వాన్ని వాహనంగా ఉపయోగించేవారు.

4. సువర్షణ భూషణాలంటే అందరికీ ప్రీతి.

అ) కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలు (పర్యాయ పదాలు) వెతికి రాయండి.

1. వాసు గుర్తం ఎక్కి ఊరు బయలుదేరాడు. ఆ అశ్వం వేగవంతమైంది. గంట లోపలే హయం వల్ల ఊరు చేరిపోయాడు.
1) 2) 3)
2. సూర్యుడు తూర్పున ఉదయస్తాడు. ఆదిత్యుని రశ్మి సోకి ప్రకృతి నిదుర లేచింది. రవి తాపాన్ని భరించడం సాధ్యం కాదు.
1) 2) 3)
3. అద్రిశిఖరం నుండి సెలయేరు జాలువారుతోంది. కొండమైన నగరం విస్తరించింది. ఆ పర్వతం మీదనే దేవాలయం వెలసింది.
1) 2) 3)

ఇ) కింది ప్రకృతులను వికృతులతో జతపర్చుండి.

(1) రథం	(అ) ఆన	(	)
(2) కుమారుడు	(ఆ) అరదం	(	)
(3) ఆజ్ఞ	(ఇ) కొమరుడు	(	)

ఈ) కింది భాషీలను వ్యుతిరేక పదాలతో పూరించండి.

- 1) న్యాయం 2) అసామాన్యం 3) అస్తమిస్తాడు 4) దుఃఖం
1. సూర్యుడు తూర్పున ఉదయస్తాడు. పడుమరన
2. నా కుమారునికి అన్యాయం జరిగిందని అనుకుంటే జరిగింది.
3. సుఖం కావడి కుండలు అంటారు.
4. ప్రతి సామాన్య విషయం ఒక్కసారి గా మారుతుంది.

వ్యాకరణాంశాలు

అ) కింది పదాలను గమనించండి.

- 1) నాలుగు ముఖాలు 2) మూడు కన్నలు 3) పంచ పాండవులు
- 4) ముల్లోకాలు 5) ఏడుద్వారాలు

పై పదాలన్నీ సమాస పదాలే. వాటిలో పూర్వపదం సంఖ్యను సూచిస్తోంది. ఉత్తరపదం నామవాచకాన్ని సూచిస్తోంది. సంఖ్యపదం పూర్వపదంగా ఉండే సమాసాలను ద్విగుసమాసాలంటారు.

కింది వాక్యాల్లో ద్విగుసమాస పదాలున్నాయి గుర్తించి రాయండి.

1. వ్యాసుడు వేదాలను చతుర్మేదాలుగా విభజించాడు. ()
2. శంకుస్థాపనలో నవధాన్యాలు వాడతారు. ()
3. ఇంద్రధనుస్సులో సప్తవర్ణాలు ఉంటాయి. ()

అ) ముందటి పాతాలలో అత్యసంధి పదాలను తెలుసుకున్నారు కదా! కింద ఇచ్చిన అత్యసంధి పదాలను విడదీయండి.

1. చిన్నప్పుడు
2. తిరగకేమి
3. రామయ్య
4. జరగకేమి
5. రామక్క
6. సీతమ్మ

ఇ) ఈ కింది సంధి పదాలను కలిపి రాయండి.

1. రవ్వ + అంత
2. చింత + ఆకు
3. వెంక + అప్ప

ఈ) సంయుక్త వాక్యం :

సమప్రాధాన్యం గల రెండుగాని, అంతకంటే ఎక్కువ వాక్యాలు కలిస్తే సంయుక్తవాక్యం ఏర్పడుతుంది. ఇందులో అన్ని ప్రధానవాక్యాలే ఉంటాయి. కాబట్టి, కానీ, మరియు వంటి పదాలు వాక్యాలను కలుపుతాయి.

కింద ఇచ్చిన వాక్యాలను గమనించండి. సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చండి.

ఉదా॥ మధు బడికి వెళ్లాడు. రహీమ్ బడికి వెళ్లాడు. జాన్ బడికి వెళ్లాడు.

మధు, రహీమ్, జాన్ బడికి వెళ్లారు.

1. సీత అక్క గీత చెల్లెలు.
2. శారద సంగీతం నేర్చుకుంది. శారద నాట్యం నేర్చుకుంది.
3. నగీన స్టేషన్స్కి వెళ్లింది. రైలు వెళ్లిపోయింది.
4. మాధవి పరుగెత్తింది. బిస్స అందలేదు.
5. వర్షాలు వచ్చాయి. చెరువులు నిండలేదు.

ప్రాజెక్టుపని (నాలుగవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

మీ ప్రాంతంలోని దర్శనీయ స్థలాలను గూర్చిన వివరాలు సేకరించి రాయండి.

1. పాతాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సొంతమాటలలో చెప్పగలను. ఔను / కాదు	
2. పారంలోని పదాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.	ఔను / కాదు
3. ఇటువంటి కథను మరొకటి చెప్పగలను.	ఔను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సొంతమాటలలో రాయగలను.	ఔను / కాదు

చదవండి - ఆనందించండి

నేరము - శిక్ష

ఓరోజు మా నాన్న, తనని బస్తీలో జరిగే ఒక సమావేశానికి కారులో తీసుకెళ్ళమనడంతో, ఎగిరి గంతేశాను. ఎలానూ బస్తీకెళ్ళనాను కాబట్టి, మా అమ్మ తనకవసరమైన సరుకులపట్టీ ఇచ్చింది. పైగా రోజంతా బస్తీలోనే ఉండాలి కనుక, కారు సర్యిసింగ్‌తో పాటుగా చేయాల్సిన ఇతర పనులు కూడా మా నాన్న అప్పగించారు. ఆ ఉదయం మా నాన్నను దిగబెట్టాక, ‘సాయంత్రం 5 గంటలకు మళ్ళీ ఇక్కడికే రా, కలసి ఇంటికి వెళ్లం...’ అన్నారు నాన్న.

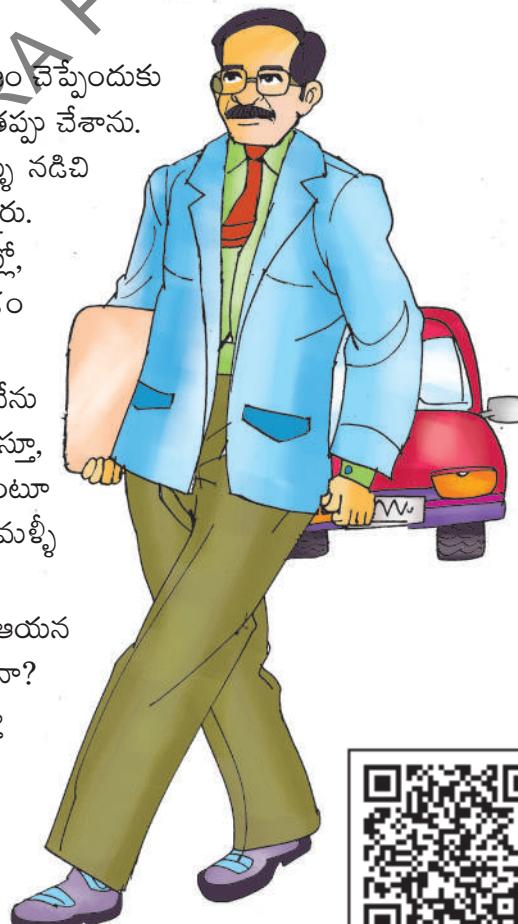
హడావిడిగా పనులన్నీ ముగించుకుని, నేరుగా దగ్గరలోని సినిమాహల్కి వెళ్చాను. సినిమాలో జాన్ వేన్ చేసిన ద్విపాత్రాభినయంలో లీనమవ్వడంతో సమయం గుర్తులేదు. నాకు గుర్తొచ్చేప్పటికి సాయంత్రం 5.30 గంటలయింది. నేను గారేజ్‌కి పరిగెత్తుకెళ్ళి, కారు తీసుకుని, నాకోస్తే ఎదురుచూస్తున్న మా నాన్నను చేరేటప్పటికి సాయంత్రం 6.30 గంటలయ్యింది. ‘ఎందుకు ఆలస్యమయింది?’ అని ఆశ్రుతతో నాన్న అడిగారు.

జాన్ వేన్ సినిమా చూశానని ఆయనకు చెప్పటానికి సిగ్గుపడ్డ నేను, ఆయన అప్పటికే గారేజ్ వారితో మాట్లాడి ఉన్న విషయం తెలియక, ‘కారు సిద్ధం కాలేదు, నేను వేచి ఉండాల్సి వచ్చింది’ అన్నాను.

అబద్ధం చెప్పు పట్టుబడ్డ నాతో ఆయన, ‘నాతో నిజం చెప్పేందుకు ధైర్యం లేకపోయింది నీకు. నిన్ను పెంచటంలో నేనేదో తప్పు చేశాను. నేను ఎక్కడ తప్పుచేశానో తెలుసుకునేందుకు 18 మైళ్ళు నడిచి ఇంటికి వెళ్తున్నాను. దాని గురించి ఆలోచించ అన్నారు. సూటూ, బూటూ వేసుకుని దర్జాగా ఉన్న ఆయన, చీకట్టో, దీపాలు లేని, ఆ గతుకుల రోడ్సు మీద నడవడం ప్రారంభించారు.

ఆయనను వదిలి వెళ్ళులేని నేను, బుద్ధి తక్కువగా నేను ఆడిన అబద్ధం వల్ల ఆయన అనుభవిస్తున్న ఆవేదనను చూస్తా, ఐదుస్వర గంటలపాటు ఆయన వెనకే, కారు నడుపుకుంటూ వెళ్చాను. అప్పటికపూడే, అక్కడికక్కడే ఇక మళ్ళీ అబద్ధమాడకూడదని గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నాను.

మనం మన పిల్లలను తిట్టి కొట్టి శిక్షించే పద్ధతిలో ఆయన నన్న శిక్షించి ఉంటే, నేనీ పారాన్ని నేర్చుకుని వుండేవాడనా? అని అప్పుడప్పుడు ఈ సంఘటనను గురించి ఆలోచిస్తూ ఆశ్చర్యపోతుంటాను. నేర్చుకుని ఉండేవాడను కానని నా నమ్మకం. ఆ శిక్షన అనుభవించి, మళ్ళీ ఎప్పటిలాగే అదే పని చేసి ఉండేవాడిని. కానీ, ఈ ఒక్క అహింసాచర్య ఎంత శక్తిమంతమైనదంటే, అది నిన్ననే జరిగినట్లుగా అనిపిస్తుంది. అహింసకున్న శక్తి అటువంటిది.

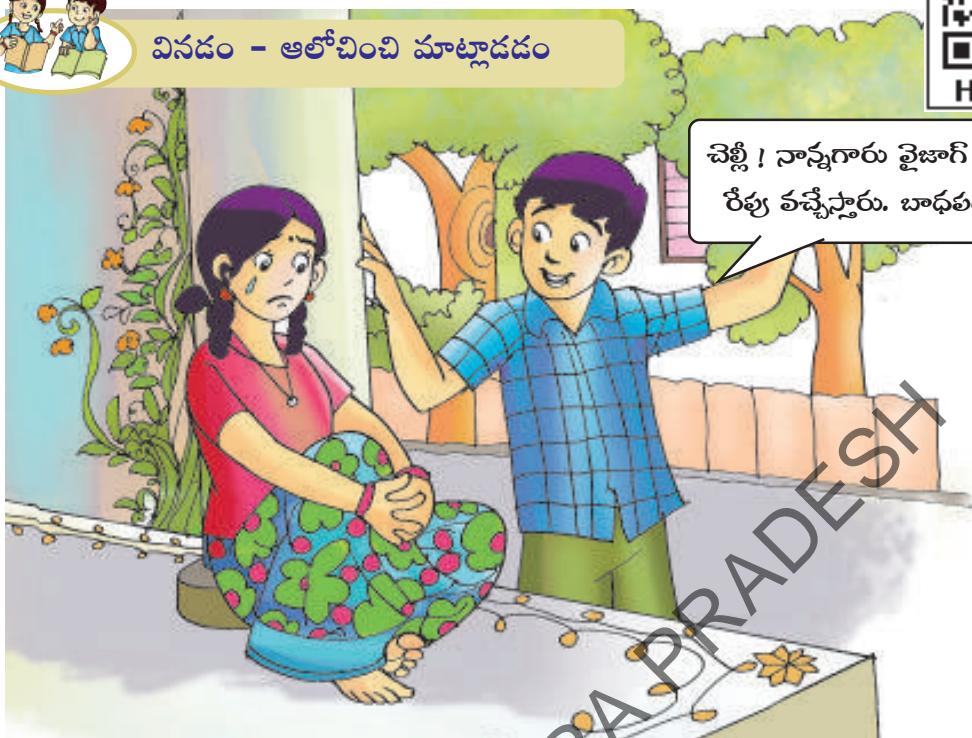

10. త్రిజట స్వప్నం

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

చెల్లి ! నాన్నగారు త్రిజటి నుండి రేతు వచ్చేస్తారు. బాధపడకు.

1. చిత్రంలో ఎవరెవరున్నారు ?
2. పాప ఎందుకు బాధపడుతూంది ?
3. అన్నయ్య చెల్లికి ఎలాంటి మాటలు చెబుతున్నాడు?

ఉద్దేశం: రావణుడు సీతను అపహరించాడు. సీతతో లంకకు చేరాడు. అశోకవనంలో శింహపావృక్షం కింద ఆమెను ఉంచాడు. తనకు అనుకూలంగా సీత మనసును మార్చమని రాక్షస స్త్రీలను ఆదేశించాడు. రాక్షస స్త్రీలు ఎన్నో రకాలుగా సీతకు నచ్చచేపే ప్రయత్నం చేశారు. చివరకు చంపుతామని భ్రయపెట్టారు. ఆ సమయంలో అంతవరకు నిదురించిన త్రిజట మేల్గొంది. తనకు వచ్చిన కలను గురించి కాపలాగా ఉన్న తోటి రాక్షస స్త్రీలతో చెప్పింది. అశోకవనంలో కష్టాలలో ఉన్న సీతకు త్రిజట చేపే ఓదార్పు మాటలే ఈ పార్యాభాగ నేపథ్యం.

ఆత్మారి మొల్ల (16వ శతాబ్దం)

కడవ జిల్లాలోని గోపవరంలో జన్మించారు. రామభ్రత కవయిత్రి. ‘మొల్ల రామాయణం’ రాశారు. ఈ రామాయణంలో 871 గఢ్య, వద్యాలు ఉన్నాయి. స్త్రీ విద్యకు దూరంగా ఉన్న రోజుల్లో మొల్ల రామాయణాన్ని చక్కని పదాలతో, సరళంగా, రమణీయంగా రాశారు. తెలుగు సాహితీవనంలో పద్యాలనే మల్లెల పరిమళాలను వెదజల్లి చిరకీర్తిని మూటగట్టుకున్న కవయిత్రి. ఈ పాఠం మొల్ల రాసిన రామాయణంలోని సుందరకాండ లోనిది.

కవి పరిచయం

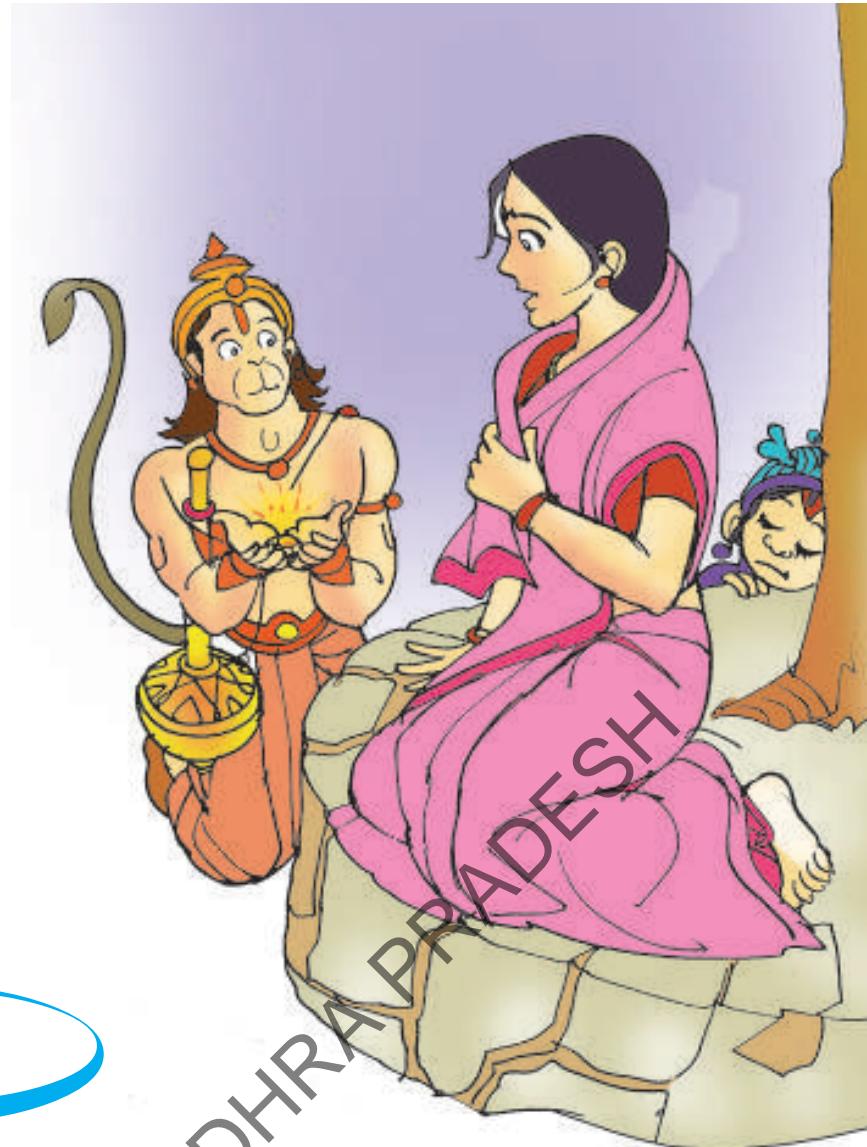

త్రిజట స్వప్నం

మా॥ కలగంటిన్ వినుండింతులార! మన లంకాద్విష మీయచ్చి లో
పల ప్రాలన్, మన రావణేశ్వరుని శుంభద్రత్నకోటీరముల్
కలనన్ గూల రఘూద్వహుండెలమితో గంధిద్వపం బెక్కి, యు
జ్ఞలకాంతిన్ విలసిల్లుస్తం గొనిపోవన్ మిన్నకే నిప్పుడే

- క॥ శుద్ధాత్ముండైన రాముండు
శుద్ధాంతపుదేవిం గానశుభసూచకముల్
శుద్ధమయి తోంచుచున్నావి
సిద్ధం బీమాట వేదసిద్ధాంతముగాన్
- క॥ కాపున నిక్కోములియెడు
గావలి యున్నటిమీరు కలినోక్కులు గా
నేవియు నాడకుం, డింక నీ
దేవియ రక్షింప మనకు దిక్కగు మీందన్
అని చెప్పి మతియును
- క॥ అమ్మా వెఱవకు మదిలో
నిమ్మగ మతి వేడ్క నుండు మింక, నీ మగండున్
నెమ్మగ నినుం గొనిపోవను
మమ్మందఱ మనుపు మమ్మ! మఱవక కరుణన్
- ఆ॥ అనుచు దనుజకాంత లంతంత నెడంబాసి
నిదుర వోయి రంత నదరి సీత
తనకు దిక్కు లేమిం దలపోసి దుఃఖింపం
బవనసుతుండు మనుజ భాషం బలికె
- క॥ ఉన్నాండు లెస్సి రాఘవుం
దున్నాం డిదె కపులం గూడి, యురుగతి రానై
యున్నాండు, నిన్నుం గొని పో
సున్నాం డిది నిజము సమ్మ ముర్యేతనయా!

భావాలు

- “ఓ స్త్రీలారా! వినండి. నేను కలగ్నాన్ని. ఆ కలలో లంకాద్విపం సముద్రంలో మునిగిపోయింది. మన ప్రభువు తలలపై ప్రకాశించే రత్నకిరీటాలు నేలపై పడ్డాయి. రాముడు ఆనందంతో ఉన్నాడు. మదించిన ఏనుగును ఎక్కాడు. కాంతితో ప్రకాశిస్తున్న సీతాదేవిని తీసుకుని వెళుతున్నాడు” అని అప్రయత్నంగా తనకు కలిగిన కలను త్రిజట వివరించింది.
- రాముడు పవిత్రమైన మనస్సు కలిగినవాడు. సీత పవిత్రమైన స్వభావం కలది. కాబట్టి శుభాన్ని కలిగించే దృశ్యాలు కనిపిస్తున్నాయి. నా ఈ మాటలు వేదాల వలె యథార్థాలు.
- అందువల్ల సీతాదేవిని రక్షిస్తున్న మీరు కలినంగా మాట్లాడవద్దు. ఇకమీదట ఈ సీతాదేవి వల్లనే మనం రక్షింపబడతాము.
- అని చెప్పి ఇంకా ఇలా అంది.
- “అమ్మా! భయపడవద్దు. మనసులో ఆనందాన్ని నింపుకుని సుఖంగా ఉండు. నీ భర్త ప్రేమతో నిన్ను తీసుకొని వెళతాడు. తప్పుక దయతో మమ్మల్ని కాపాడు.”
- అంటూ రాక్షస స్త్రీలు దూరంగా జిరిగి నిద్రపోయారు. సీత తనకు సమీపంలో రక్షించేవారు ఎవరూ లేరనే భావనతో దుఃఖించింది. అప్పుడు ఆంజనేయుడు మానవ భూపలో ఇలా పలికాడు.
- ఓ సీతమ్మా! శ్రేష్ఠుడైన రాముడు నిన్ను రక్షించడానికి ఉన్నాడు. ఇప్పుడే వానరులతో కలిసి తగిన మార్గంలో వస్తాడు. నిన్ను తీసుకొని వెళతాడు. ఇది నిజం.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

త్రిజట, ఇంతి, దీపము, ఉజ్జ్వల, పవనసుతుడు, హనుమంతుడు,
రావణేశ్వరుడు, శుద్ధాత్ముడు, శుభసూచకం, సాంత్వనం, శ్రీరాముడు,
కోటీరము, సిద్ధాంతం, ఉరుగతి, ఇమ్ముగు, దనుజులు, రాఘువుడు, అభి.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- పారంలోని పద్యాల భావం సొంత మాటలలో చెప్పండి.
- త్రిజటకు లంకను గురించి ఏమని కల వచ్చిందో రాయండి.
- త్రిజట స్వప్నం పార్వత్యభాగ నేపథ్యం రాయండి.
- కింది పద్యాన్ని చదివి, అడిగిన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

తనవారు లేనిచోటను
జనవించుక లేనిచోట, జగడము చోటన్
అనుమానమైనచోటను
మనుజుడచట నిలువదగదు మహిలో సుమతీ!

ప్రశ్నలు

- తనవారు అంటే ఎవరు ?
- జగడం అంటే ఏమిటి ?
- ఈ పద్యం ఏ శతకంలోనీది ?
- మనిషి ఎక్కడెక్కడ నివసించకూడదు ?

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- త్రిజట తోటి రాక్షస స్త్రీలతో సీతాదేవిపట్ల ఎలా నడచుకోవాలని చెప్పింది ?
- కవయిత్రి మొల్ల గురించి మీకు తెలిసిన విషయాలు రాయండి.
- తనను రక్కించేవారు లేరని బాధపడుతున్న సీతాదేవిని హనుమంతుడు ఏమని ఓదార్చాడు?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- త్రిజట తన కలలో వచ్చిన అంశాలను తోటి వారితో ఎలా వివరించిందో మీ సొంత మాటల్లో రాయండి.
- త్రిజట సీతను ఎలా ఓదార్చింది? ఆతరువాత ఏం జరిగిందో వివరించండి.
- రాష్ట్రస్థాయి ఆటలపోటీకి ఎన్నికె గెలుపు గురించి ఆందోళన చెందుతున్న మీ మిత్రుడికి దైర్యం చెబుతూ లేఖ రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన మాటలకు అర్థాలను రాయండి. వాటితో సాంతవాక్యం రాయండి.

ఉదా॥ ఆ చెట్టు కింద ఉన్న ఇంతి సీతాదేవి.

ఇంతి = త్రై

మనం త్రైలను గౌరవించాలి.

1. రావణని తలపైనున్న కోటీరం నేలపై పడింది.

.....

2. ఈ ఉర్మి పై మనమంతా నివసిస్తున్నాము.

.....

3. సీతాదేవి భర్త అయిన రాఘవుడు వస్తాడు.

.....

4. శ్రీరాముడు లేస్తు గా ఉన్నాడు.

.....

ఆ) కింది వాక్యాలను చదపండి. ప్రతి వాక్యంలోను ఒక పదానికి అదే అర్థం వచ్చే మరొక పదం ఉన్నది. ఆ పదాలకింద గీతగీయండి.

ఉదా: భూమిపై మనం నివసిస్తున్నాం. ఈ ధరణిలో మనతోపాటు అనేక ప్రాణులున్నాయి.

1. సీతను చూడగానే హనుమంతుడు సంతోషించాడు. శ్రీరాముని గురించి వినగానే సీతమనసు ఎలమితో పొంగిపోయింది.

2. గురువు చెప్పిన మాట వినాలి. ఆ ఉక్కి మనకు మేలు చేస్తుంది.

3. చందుడి కాంతి మనకు ఆనందాన్నిస్తుంది. ఆ వెలుగు ప్రకృతిని కూడా పరవశింపజేస్తుంది.

4. ఎవరైనా బాధలో ఉన్నప్పుడు వారిపై కరుణ చూపాలి. మనం చూపే దయ వారికి ఆ బాధను తగ్గిస్తుంది.

ఇ) కింది పదాలకు ప్రకృతి, వికృతులను జతపరచి రాయండి.

భాష, అమ్మ, నిద్ర, బాస, అంబ, నిదుర		
ప్రకృతి	-	వికృతి
ఉదా: భాష	-	బాస
1.	-
2.	-

వ్యక్తరణాంశాలు

ఈ) కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా :	శుద్ధాత్ముడు	=	శుద్ధ + ఆత్ముడు
1.	రామాలయం	= +
ఉదా :	రవీంద్రుడు	=	రవి + ఇంద్రుడు
2.	కవీంద్రుడు	= +
ఉదా :	భాసూదయం	=	భాసు + ఉదయం
3.	గురూపదేశం	= +
ఉదా :	పిత్ర్యాణం	=	పిత్రు + బుణం
4.	మాత్ర్యాణం	= +

పై మాటలలో ఈకింది మార్పు జరిగింది.

$$1. \text{ అ} + \text{ఆ} = \text{అ} \quad 2. \text{ ఇ} + \text{ఇ} = \text{ఈ} \quad 3. \text{ ఉ} + \text{ఉ} = \text{ఊ} \quad 4. \text{ ఐ} + \text{ఐ} = \text{ఐ}$$

‘అ-ఇ-ఉ-బు’ అనే వర్ణాలకు అవే వర్ణాలు (సవరణలు) కలిసినప్పుడు తప్పనిసరిగా దీర్ఘం రావడాన్ని ‘సవరణదీర్ఘసంధి’ అంటారు.

‘అ’ వర్ణానికి ‘అ-అ’ లు సవరణలు.

‘ఇ’ వర్ణానికి ‘ఇ-ఇ’ లు సవరణలు.

‘ఉ’ వర్ణానికి ‘ఉ-ఉ’ లు సవరణలు.

‘బు’ వర్ణానికి ‘బు-బు’ లు సవరణలు.

పైన సంధి జరిగిన పదాలు సంస్కృత పదాలు / సంస్కృత పదాల మధ్య జరిగే సంధులను ‘సంస్కృత సంధులు’ అంటారు.

ఉ) కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా :	విద్యార్థి	=	విద్యా	+ ఆర్థి	= (అ + అ = అ)
1.	కవీశ్వరుడు	=	+	= ()
2.	కోటీశ్వరుడు	=	+	= ()
3.	వధూపేతుడు	=	+	= ()
4.	దేవాలయం	=	+	= ()

ఊ) కింది వాక్యాలను సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చండి.

- సీతకు ఆనందం కలిగింది.

రామునికి ఆనందం కలిగింది.

సంయుక్త వాక్యం :

- త్రిజట బాధపడింది.

ద్విజట బాధపడింది.

సంయుక్త వాక్యం :

3. మీరు కలినంగా మాట్లాడకండి.
మీరు కోపంగా మాట్లాడకండి.

సంయుక్త వాక్యం :

4. హనుమంతుడు గొప్పవాడు.
హనుమంతుడు మంచి భక్తుడు.

సంయుక్త వాక్యం :

5. అప్పణి సంగీతం నేర్చుకుంది.
అప్పణి సృత్యం నేర్చుకుంది.

సంయుక్త వాక్యం :

ఎ) ప్రశ్నార్థక వాక్యం

వాక్యంలో ప్రశ్నను సూచించే అర్థం ఉంటే దానిని ప్రశ్నార్థక వాక్యం అంటారు.

ఉదా : 1. త్రిజట ఏం మాట్లాడుతుంది?

2. సీత ఎందుకు బాధపడింది?

మీరు కొన్ని ప్రశ్నార్థక వాక్యాలు రాయండి.

.....
.....

ఏ) ఆశ్చర్యార్థక వాక్యం

వాక్యంలో ఏదైనా ఆశ్చర్యం కలిగినచే అర్థం వచ్చినట్టేతే దాన్ని ఆశ్చర్యార్థక వాక్యం అంటారు.

ఉదా : 1. ఆహ ! ఎరత బాగుందో !

2. జో ! సీతాదాముల రథం ఎంత ముచ్చటగా ఉందో!

మీరు కొన్ని ఆశ్చర్యార్థక వాక్యాలను రాయండి.

.....
.....

నేనిని చేయగలనా?

- ఈ పార్యభాగంలోని పద్యాలను రాగయుక్తంగా పాడగలను.
- పద్యాలకు భావాలను సాంత మాటలలో చెప్పగలను, రాయగలను.
- పారంలో ఇచ్చిన వాక్యాల రకాలు చెప్పగలను, రాయగలను.
- పద్యాలలోని పదాలకు అర్థాలను నిఘంటువులో / అకారాది పట్టికలో చూసి తెలుసుకున్నాను.

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

జెను / కాదు

చదవండి - ఆనందించండి

పిచ్చుక నేర్చున పారం

- వ్యక్తిగత వికాస కథలు

యువకుడొకడు ఒక జ్ఞాని వద్దకు వెళ్ళాడు.

ఆతడు జ్ఞానితో, ఇలా అన్నాడు : “అయ్యా, ఈ ఊళ్ళో నాకు పని దొరకలేదు. ఇక్కడ నాకు ఆదాయానికి మార్గం ఏదీ లేదు. కాబట్టి నేను సుధూరంలో ఉన్న పెద్ద నగరానికి వెళ్ళి ఉద్యోగం చేసుకుంటాను. అందునిమిత్తం నేడే నేను మన ఊళ్ళోనుండి బయలుదేరుతున్నాను. నేను వెళ్ళి నగరంలో నాకు ఒక మంచి ఉద్యోగం లభించి, అక్కడ నేను జీవితంలో స్థిరపడాలని నన్ను ఆశీర్వదించండి. అలాగే ఆ యువకుణ్ణి, జ్ఞాని మనసారా ఆశీర్వదించి పంపించాడు.

కొన్ని రోజులు గడిచాక జ్ఞాని అదే ఊళ్ళో ఆ యువకుణ్ణి మళ్ళీ చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు.

ఆ యువకుడి వద్దకు వెళ్ళి, ఆ జ్ఞాని, “నాయనా! నువ్వు ఇంకా ఆ నగరానికి బయల్దేరి వెళ్ళలేదా? నువ్వు నన్ను కలుసుకున్న రోజునే, ఉద్యోగార్థం ఊరు విడిచి వెళుతున్నట్లు చెప్పావో?” అని అడిగాడు.

అందుకు ఆ యువకుడు ఇలా జవాబిచ్చాడు: “అయ్యా! నేను ఆరోజునే, అప్పుడే బయలుదేరాను. దారిలో నిర్మానుష్టమైన ఎదారి వంటి ప్రాంతం తారసపడ్డది. అక్కడున్న ఒక ఈతచెట్టు నీడన కాసేపు విశ్రాంతి కోసం కూర్చున్నాను.

“అక్కడ నేనోక దృశ్యం చూశాను.

‘నేను కూర్చున్న చోటుకు కాస్త దూరంలో, ఒక చెట్టు కింద కాలు విరిగిన ఒక పిచ్చుక ఆకలితోనూ, అమిత బాధతోనూ నడవలేక తల్లిడిల్లి పోతూండడం కంటపడింది. దాన్ని చూసి నేను ‘ఈ పిచ్చుక దానంతట అదే ఎగిరి వెళ్ళి ఆహారం వెతుకోవడానికి దారి లేదే!’ ఇది ఎలా బతకగలదు?’ అని అలోచిస్తూ ఉండిపోయాను.

‘ఇలా నా ఆలోచనలు సాగుతూండగా, ఎక్కుణ్ణించో ఒక పిచ్చుక ఎగిరి వచ్చింది. అది తన నోటితో ఆహారం తెచ్చి, కాలు విరిగిన పిచ్చుక నోట్లో పెట్టి తినిపించింది.

‘అది చూసి నేను, ‘ఆహా! కాలు విరిగిన ఈ పిచ్చుకకు కూడా ఆహారం లభించడానికి, భగవంతుడు ఒక ఏర్పాటు చేసి ఉంచాడే! అలాంటప్పడు, మనిషైన నేను జీవించడానికి భగవంతుడు నాకొక ఏర్పాటు చెయ్యుకుండా ఉంటాడా?’ అని అనుకొని, పయనం రద్దుచేసుకొని, మన ఊరికి తిరిగి వచ్చేశాను.”

అంతా విన్న ఆ జ్ఞాని, “నాయనా! నువ్వు ఎందుకు ఆ కాలు విరిగిన పిచ్చుకలూ ఉండాలని ఆశిస్తున్నావు? తన శ్రేమతో తన ఆహారాన్ని సముప్పార్చించుకొని, మరో పిచ్చుకకు కూడా ఆహారం తీసుకువచ్చిన ఔదార్యం గల ఆ రెండవ పిచ్చుకగా ఉండాలని నువ్వేందుకు ఆశించడం లేదు?” అని ప్రశ్నించాడు.

ఆ మాటలకు యువకుడికి కనువిప్పు కలిగింది.

‘ఇతరుల శ్రేమతో జీవించాలి’ అనుకోవడం హీనాతిహినం అని గ్రహించి కష్టపడి పనిచేయటం మొదలుపెట్టాడు. తన స్వర్ణియ శ్రేమతో జీవినర్ా, ఇతరులకు కూడా నహాయపడాలని ఆశించాలి, ఆకాంక్షించాలి. అప్పుడే మనిషి జీవితానికి సార్థకత చేకూరుతుంది.

U7M2R8

11. దూడూ బసవన్

వినదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

- పై సన్నిహితాలు ఏ పండుగరోజు కనిపిస్తుంటాయి ?
- ఏ పండుగ సందర్భంలో హరిదాసు మీ ఇంటికి వస్తాడు ?
- సంక్రాంతి పండుగరోజు ఇంకా మన ఇంటి ముంగిళ్ళ ముందు ఎవరు కనిపిస్తారు ?

ఉద్దేశం: గంగిరెద్దులవారి జీవన విధానాన్ని తెలియజేస్తూ, జానపద కళల పట్ల విద్యార్థులకు అవగాహన కలిగించడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

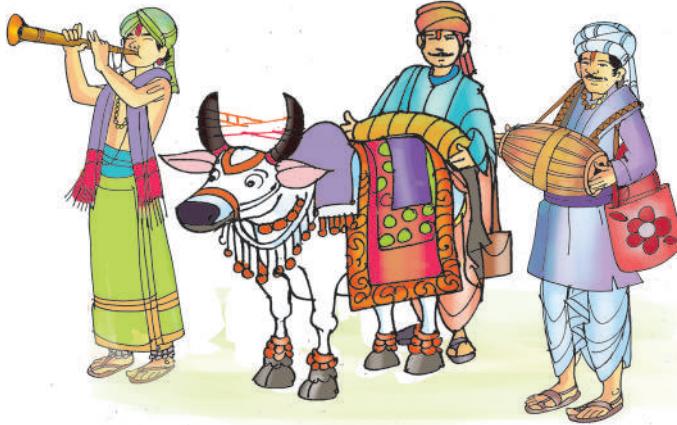
రావురి భరద్వాజ (5.7.1927 - 18.10.2013)

కవి పరిచయం

గుంటూరు జిల్లా తాడికొండలో జన్మించారు. ‘విమల’ ఈయన రాసిన తొలి కథ. ‘అపరిచితులు’, ‘కథాసాగరము’ వంటి 37 కథా సంపుటాలు, ‘ఉదుతమ్ము ఉపదేశం’, ‘కీలుగుర్పం’ వంటి 43 పిల్లల కథలు, ‘కరిమ్మింగిన వెలగపండు’, ‘జల ప్రతయం’ వంటి 17 నవలలు రాశారు. వీరి ‘పాకుడు రాళ్ళ’ నవలకు జ్ఞానపీఠ పురస్కారం లభించింది. కళా ప్రపూర్ణ, కేంద్రసాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం, సోవియెట్ భూమి నెప్రూం పురస్కారం, రాజాలక్ష్మీ శోందేష్వన్ అవార్డు, గోపివంద్ జాతీయ సాహిత్య పురస్కారం, కళారత్న (ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం), లోక నాయక శోందేష్వన్ పురస్కారం వంటివి పొందారు. ప్రస్తుత పార్యోగం ‘జీవనసమరం’ అనే వ్యధార్త జీవుల యథార్థగాథల పుస్తకం నుండి తీసుకోబడింది.

డూడూ బసవన్న

“ప్రభువుగారికీ దళ్ళంబెట్టు
పాదంవొంచీ దళ్ళం బెట్టు
చాటెదు గింజలు ఇస్తారంటూ
చారెదు రూకలు ఇస్తారంటూ
డూ డూ డూ డూ బసవన్న
డూ డూ డూ డూ బసవన్న”
నాగరికత రోజురోజుకూ పెరుగుతున్నది.
పెరగవలసిందే! అలా పెరుగుతున్నప్పుడు, కొత్త
సంప్రదాయాలు, కొత్త విలువలూ వస్తాయి.

ఇలా రావడంతో బాటుగా, పాత ఆచారాలు కొన్ని మరుగవుతాయి. అవుతున్నాయి. బొత్తిగా ఆచరణకు పనికిరానివీ, కాలంతోబాటు మారలేనివీ, ప్రయోజనం లేనివీ, మారినా, కనుమరుగయినా అంతగా బాధ ఉండదు. కానీ ఇలాంటి వాటిల్లో అంతో ఇంతో ఉండే అందచందాలు కూడా రూపుమాసి పోతున్నప్పుడే బాధవేస్తుంది. అలా క్రమంగా కనుదాటిపోతున్న వాటిల్లో గంగిరెద్ద ఒకటి.

గంగిరెద్దాట చాలా ప్రాచీనమయిందని చెప్పుకోవచ్చు, పరమేశ్వరుడంతటివాడు తన నందిచేత ఈ ఆట ఆడించాడు. మరి మహాచక్రవర్తులూ, యవన రాజులూ, రాజులూ, దేశమంతా చిత్తవత్తుగా ఉన్న రోజుల్లో ఈ ఆట మరింత దేదీయ్యమానంగా ఉండేదేమో! ఎందుకనంటే, అప్పట్లో వెలువడిన పుస్తకాలు చూస్తూ ఉంటే వాటిల్లోని రాకుమారులూ, రాజకుమార్తెలూ ఈ గంగిరెద్దాటలు చూసి ఆనందించిన ఘుట్టాలు కనిపిస్తాయి. ప్రారంభంలో ఇదొక వినోద క్రీడగా మొదలయినా, రానురాను గంగిరెద్దను ఆడించడం వోక వృత్తిగా మార్పి చెందింది. ఇప్పుడా వృత్తికి తిలోదకాలివ్వవలసి వచ్చిందంటున్నాడు బసవయ్య.

బసవయ్యది - చాలా పెద్ద కుటుంబం. ఆరుగురు అన్నదమ్ముల్లోనూ పెద్దవాడు. తండ్రి వెంట ఊరూరా తిరగడం, తండ్రిని గమనిస్తూ ఉండడం, ఆయన మాటల్ని, పద్ధతుల్ని అనుకరిస్తూ ఉండడంతో, చిన్నతనం నుండి, ఈ ఆటలోని మెలకువలన్నీ అవగతమయ్యాయి. తండ్రి, “బసవా!” అని కేకవేసి, ఎద్దుచేత ఒక్కొమాళీ చేయస్తున్నప్పుడు, బసవయ్య ఆ మోళీకి అనుగుణంగా ‘రాండోలు’ వాయించేవాడు.

“దాన్ని వాయించడం కష్టమండి దొరగారూ! మామూలు దోలు వాయించడమంటే - ఒక చేత్తో దోలును కర్రను పట్టుకొని, మరో చేతివేళ్ళతో వాయించాలి. రాండోలును వాయించడానికి, రెండు చేతుల తోనూ, రెండు కర్రల్ని పట్టుకోవాలి. ఒక పుడకతో దోలు చర్చాన్ని రాపాడుతూ, మరో కర్రతో రెండోవేపున వరసలు వాయించాలి. నాకీ పని చిన్నపుట్టించీ తెలుసునండి!” అన్నాడు బసవయ్య.

తనూ, తన తండ్రి తన చిన్నాన్ని కలిసి, అనేక వందల ఊళ్ళు తిరిగామన్నాడు బసవయ్య, తన బాభాయి, ప్రుతిపోస్తూ, రాండోలు వాయించేవాడట. తను సన్నాయి వాయిస్తుంటే, తండ్రి గంగిరెద్దను ఆడించేవాడు. ఆ రోజుల్లో వారికో పెయ్యదూడ కూడా ఉండేది. అది గొడ్డుమోతు గొడ్డ.

“పోలేరమ్మ గుడి దగ్గరో, బొడ్డురాయి దగ్గరో ‘గడివేనే వాళ్ళమండి. రెండుమూడు వందలమండి దాకా, చుట్టూ చేరేవారు. ఎద్దుచేత రకరకాల మోళీలు వేయించేవాడు మా నాన్న. ఆ ఎద్దు ముంగాళ్ళు వంచి, ముందుకు నడుస్తుంది. వెనక్కు జరుగుతుంది. ఒంటికాలితో దణ్ణం పెదుతుంది. “కాదు” ‘అవును’ అని తలతో సైగచేసేది. రాండోలు వాయిద్యానికి అనుగుణంగా గంతులు వేసేది, అలిగేది, కోపగించుకొనేది. ఆనందంతో చిందులు తోక్కేది. కోపంతో కాలు దువ్వి, తోకమట్ట ఎగబట్టి, రంకెలు వేసేది. ఏ పని చేయమంటే, ఆ పని, సుబ్బరంగా చేసేదండీ” అన్నాడు బసవయ్య.

సాధారణంగా గంగిరెద్దల్ని కొనడమంటూ జరగదన్నాడు బసవయ్య. తప్పుడు సుడులున్న గిత్తల్ని, పొగరుమోతు వాటినీ, పోట్ల కోడెల్ని ఈ గంగిరెద్దలవాళ్ళకు ఇస్తూ ఉండేవారట. ముగుదాడు వేసే, మూతికి చిక్కంగట్టి, కాళ్ళకు బంధాలు వేసి దాన్ని అంకెకు తెచ్చేవారట. ఒక్క గిత్త, మూడు, నాలుగు మాసాల కల్లా, విద్యులస్నే నేర్చుకొంటే, మరొకదానికి నేర్చుదానికి ఏడెనిమిది మాసాలు కూడా పడుతుందన్నాడు బసవయ్య.

“ముందుగా వినవండీ! దాన్ని సాదికలోకి తీసుకురావడం చాలా కష్టం! ఆఱ నేర్చేటప్పుడు - కొట్టక తప్పదండీ! నేర్చుకొన్న తరువాత కూడా హాక్కేసారి మొరాయించి, మా పరువు తీస్తుందండీ!” అన్నాడు బసవయ్య. ఆరోజుల్లో, ఒక్క ఊళ్ళే, మూడేసి రోజులు మకాం వేస్తుండేవాళ్ళమనీ, ఊరి బయట, ఏ చెట్టుకిందనో ఉడకేసుకు తింటూ ఉండేవాళ్ళమనీ, ఏకైకు కొట్టం దగ్గరకెళ్ళినా, ఎద్దు మేతకు కరువుండేదికాదనీ చెప్పుకొచ్చాడు బసవయ్య.

“పోటీలుపడి అడించే వాళ్ళు బాబయ్యా! పాతపంచెయి, ఉత్తరీయాలు, చొక్కాలు, చీరెలు, రవికెలు, మూటెడు దొరికేవి. గంగిరెద్దుకీ, అవుకూ మేతా, దాణా - ఊరివాళ్ళు పోటీలమీద పంపించేవారు... క్రమంగా, చూస్తూ చూస్తూ ఉండగానే ఆ కాలరి కళ్ళముందే దాటిపోయిందండీ! బస్తిల మొఖించూసి, ఎన్నోళ్ళయిందోనండీ! మరీ మారుమూల పుత్తులూళ్ళను పట్టుకుని వేళ్ళాడుతున్నాం. ఇదివరకు చాటల్తో గింజలు పెట్టేవాళ్ళు. ఇప్పుడు గుప్పెళ్ళతో వేస్తున్నారు. లేదా 5 పైసలో 10 పైసలో పడేస్తున్నారు. నా తమ్ముళ్ళుందరూ, కూలిపనో, నాలిపనో చేసుకుంటున్నారు. ఇదిగో నేనూ, మా లింగమయ్యా మాత్రం, ఇంకా బసవదేవుల్ని నమ్ముకొని బతుకొస్తున్నాం... అనలు మాదేవూరో, పొట్టచేత పట్టుకొని, ఊరూరా తిరిగే వాడికొక ఊరంటూ ఉంటే గడుస్తుండా బాబూ! ఏ ఊరు పచ్చగా ఉంటే అదే నావూరు. ఎక్కడ ధర్మప్రభువులంటే, అదే నావూరు”, అన్నాడు బసవయ్య!

బసవయ్యకు ఐడుగురు పిల్లలు. పెద్దవాడు, తన రెండో తమ్ముడి దగ్గర ఉంటున్నాట్ట. మిగిలిన నలుగురూ, తనతోబాటే ఊరూరా తిరుగుతుంటారట.

“ఈ విద్య నాతోనే ఆభరుసార్!” అన్నాడు బసవయ్య, గంగిరెద్ద గంగడోలును ఆప్యాయంగా నిమురుతా. అలా అంటున్నప్పుడు అతని కళ్ళ నీటితో నిండిపోయాయి!

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ప్రభువు, సంప్రదాయాలు, ప్రయోజనం, గంగిరెద్దాట, మహాచక్రవర్తులు, చిత్తవత్తు, దేదీప్యమానం, రాజకుమారెలు, వినోదక్రీడ, వృత్తి, అనుదమ్ములు, చర్చం, చిన్నప్పణించి, గొడ్డువొతు, ముంగాళ్ళు, పరమేశ్వరుడు, ఉత్తరీయం, ధర్మప్రభువులు, భరద్వాజ, అనందించిన ఘుట్టం.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. మీరు చూసిన లేదా విన్న ఏదైనా కళారూపం గురించి చెప్పండి.
2. గంగిరెద్దులవాళ్ళను చూసినప్పుడు రచయితకు ఎందుకు బాధ కలిగిరదో రాయండి.
3. బసపయ్య గంగిరెద్దులు ఆడించడం ఎలా నేర్చుకున్నాడు ?
4. **కింది గద్యాన్ని చదపండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.**

సమాజ వినోదం కోసం ఏర్పడినవే జానపద కళారూపాలు. ఇవి కొండ గ్రామాలలో పుట్టి క్రమక్రమంగా ద్రావిడ దేశాలన్నింటూ విష్టించాయి. వీటిలో ప్రత్యేకమైనది కురవంజి. ఆటవికుల నుండి పుట్టిన ప్రాచీన జానపద కళారూపం కురవంజి. కురవలు అనేవారు ఏదో వినోదం కోసం ఆరంభించినా క్రమంగా అదే జీవనోపాధి అయింది. వీరు పుణ్యక్షేత్రాల దగ్గర వాటి స్థలపురాణాలను, పవిత్ర కథలు, గాధల్ని ఆశువుగా చెప్పి యాత్రికులను మంత్రముగ్ధులుగా చేసేవారు. యాత్రికులు వారి ప్రదర్శనకు మొచ్చి బహుమతులిచ్చేవారు. కురవంజి కాలానుగుణంగా అనేక రూపాంతరాలు చెందింది. ఏకపొత్రగా మారి ఎలుక చెప్పే సోదెగా నేడు ఖిగిలింది. వారు సోదె చెప్పే విధానం అద్భుతంగా, ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది.

ప్రశ్నలు

- (అ) జానపద కళారూపాలు ఎందుకు ఏర్పడ్డాయి ?
- (ఆ) కురవంజి ప్రదర్శనలో వేటి గురించి కురవలు చెప్పేవారు ?
- (ఇ) కురవంజి ప్రస్తుతం ఏ కళారూపంగా మారింది ?
- (ఈ) పై గద్యం ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.

వ్యక్తికరణ - స్మజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. “ఎక్కడ ధర్మప్రభువులుంటే అదే మాణసరు” అని బసవయ్య ఎందుకు అని ఉంటాడు ?
2. గంగిరెద్దాట ప్రాచీనమైనదని ఎలా చెప్పగలవు ?
3. గంగిరెద్దల వాళ్ళదగ్గర ఏ వాయిదాలుంటాయి ? వాటిని ఎలా ఉపయోగిస్తారు?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. గంగిరెద్దల ఆట ఎలాఉంటుందో వర్ణిస్తూ రాయండి.
2. గంగిరెద్దలవాళ్ళు పల్లెటూళ్ళలోనే ఉండిపోవడానికి కారణాలు రాయండి.
3. మీకు నచ్చిన లేదా మీరు మెచ్చిన జానపద కళారూపాన్ని ప్రశంసిస్తూ రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది గీతగీచిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సొంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ ఆరిఫ్ కుటుంబం శ్రీకాకుళంలో మకాం ఉంటుంది.

మకాం = నివాసం

ఎలుకలు బోరియలలో నివాసం ఉంటాయి.

1. రాబర్ల వాళ్ళ బామ్మ నన్ను ఎప్పుడూ ఆప్యాయం గా పలకరిస్తుంది.

.....

2. ఆంబేర్ ఆశయాలకు అనుగుణం గా మనం నడచుకోవాలి.

.....

3. కాలుప్పం ఎక్కువైతే ప్రకృతి అందాలు కనుమరుగు అవుతాయి.

.....

అ) కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలు (పర్యాయపదాలు) వెతికి రాయండి.

ఉదా: నదులలో నీరు తియ్యగా, సముద్రంలో జలం ఉప్పగా ఉంటుంది.

ఉదకం : నీరు, జలం

1. సునీల తండ్రి గురవయ్య. వినయ్ జనకుడు స్వామి.

నాన్న =

2. వృషభం, ఎద్దు, గోవు, ధేనువు, పాదపం.

పై వాటిలో ‘బసవయ్య’ అనే పదానికి సమానార్థక పదాలు గుర్తించి రాయండి.

3. మా విజ్ఞానయాత్ర మాకు ఆనందాన్ని, మా ఉపాధ్యాయులకు సంతసాన్ని పంచింది.
సంతోషం =

ఈ) కింది పదబంధాలకు విశేషార్థాలు చదవండి. వాటితో సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ రూపుమాపు = నాశనం చేయు

మనం వరకట్టు దురాచారాన్ని రూపుమాపాలి.

1. పట్టుకొని వేలాడు = వదిలిపెట్టకుండా ఉండు

.....

2. కాలుదువ్వు = తగవుకు సిద్ధపడడం.

.....

3. తిలోదకాలివ్వడం = సంబంధం లేదా అనుబంధం తెంచుకోపడం

.....

వ్యాకరణాంశాలు

గ) కింది పదాలను విడదీసినప్పుడు వచ్చిన మార్పును గమనించండి.

1. మహేశ = మహో + ఈశ = అ + ఈ = ఏ

2. మహోదధి = మహో + ఉదధి = అ + ఉ = ఔ

3. రాజర్షి = రాజ + బుషి = అ + బు = అర్

పై పదాలను పరిశీలించినప్పుడు పూర్వపడం చివర అ/ఔ అనే అచ్చులు ఉన్నాయి.
పరపడంలో మొదటి అచ్చులుగా ఇ, ఉ, బు లు ఉన్నాయి. వాటి స్థానంలో క్రమంగా ఏ, ఔ, అర్ లు ఏకాదేశంగా వచ్చాయికదా!

అలాగే కిందనున్న పదాలను విడదీసి రాయండి.

1. రాజేంద్ర = రాజ + ఇంద్ర = అ + ఇ = ఏ

2. తిలోదకాలు = = =

3. మహర్షి = = =

పరిశీలించండి.

$$\begin{array}{c}
 \text{ఇ} = \text{ఏ} \\
 \text{ఉ} = \text{ఔ} \\
 \text{బు} = \text{అర్}
 \end{array}$$

ఏ, ఔ, అర్ లను గుణములు అంటారు. ఇలా అకారానికి (అ, ఆ) “ఇ, ఉ, బు” లు (ఇ ఈ, ఉ ఔ, బు అర్) పరమైతే క్రమంగా ఏ, ఔ, అర్ లు వస్తాయి. దీనినే గుణసంధి అంటారు.

అ) కింది పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

1. పరోపకారం = + =
2. రమేశ = + =
3. జాతీయోద్యమం = + =
4. దేవర్షి = + =

ఇ) కింది సంధి పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

1. సత్యగ్రహం = + =
2. గిరీశుడు = + =
3. గురూపదేశం = + =
4. పితృణం = + =

ఈ) కింది పదాలను కలిపి సంధిపేరు రాయండి.

1. తైల + ఆగ్రం = =
2. ముని + ఇంద్రుడు = =
3. మధు + ఉదయం = =

ఊ) కింది ద్వంద్వ సమాస పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాయండి.

1. అందచందాలు :
2. కాలుసేతులు :
3. అన్నదమ్ములు :

ఋ) కింది విగ్రహ వాక్యాలను ద్విగు సమాస పదాలుగా కూర్చు రాయండి.

1. రెండైన చేతులు =
2. మూడైన మాపాలు =
3. ఐదుగురైన పిల్లలు =

వ) కింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

1. మీరు లోపలికి రావచ్చు.
2. నువ్వు ఇంటికి వెళ్ళవచ్చు.
3. మీరు సెలవు తీసుకోవచ్చు.

ఇలా ఒక పనిని చేయడానికి అనుమతి ఇచ్చే అర్థాన్ని సూచించే వాక్యాన్ని అనుమత్యర్థక వాక్యం అంటారు.

ఉదాహరణకు “మీరు పరీక్ష రాయవచ్చు”. ఇలాంటి వాక్యాలు సేకరించి రాయండి. అలాగే

1. నీకు శుభం కలుగుగాక!
2. నిండు నూరేళ్ళ వర్ధిల్లు
3. నీకు మంచి బుద్ధి కలుగుగాక!

ఈ విధంగా ఆశీస్సులను తెలియజ్జేసే వాక్యాలను ఆశీర్ఘరక వాక్యాలు అంటారు.

అంటోనీ! నీకు దైవానుగ్రహము కలుగుగాక! - ఇలాంటి వాక్యాలు సేకరించి రాయండి.

ఏ) కింది వాక్యాలు చదివి అవి ఏరకం వాక్యాలో రాయండి.

1. నాయనా! వర్ధిల్లు.	2. రహీమ్ నువ్వు ఇంటికి వెళ్లవచ్చు.
3. సరోజా! సద్గ్యా ప్రాప్తిరస్తు	4. ఎల్పీన్! నువ్వు పారశాలకు వెళ్లవచ్చును.
5. నీకు ఎల్లెడలా శుభం కలుగుగాక	6. నీ ఇష్టం వచ్చిన చోటికి వెళ్లిరావచ్చును.

అనుమత్యర్థక వాక్యాలు	ఆశీర్ధక వాక్యాలు
.....
.....
.....

ఐ) జతపర్చండి.

1. నువ్వు పద్యం చదివావా?	(అ) ఆశీర్ధకం	()
2. అల్లరి చేయకండి.	(ఆ) ఆశీర్ధకం	()
3. అబ్బో! పువ్వు ఎంత బాగుందో!	(ఇ) ప్రశ్నార్థకం	()
4. సుభావ్ నీకు త్రేయస్తు కలుగుగాక!	(ఈ) నిషేధార్థకం	()

చమత్కార పద్యం

కప్పను చూసి పాము వణికింది ఆని
సమస్యను ఒక కవికి ఇప్పుడం జరిగింది.
కప్పను చూసి పాము వణికడు. ఈ
సమస్యకు కవి కింది విధంగా పరిపోర్పం
చూపాడు.

కుప్పలు కావలిగాయగ
చెప్పులు కర్రుయును బూసి లీఫ్సుగతిం డా
జప్పుడగుచు వచ్చేడి వెం
కప్పను గని ఫణివరుండు గడగడ వణికెన్.

పద్యం చివరిపాదంలో కప్ప దాని ముందరి ఆక్షరంతో కలిసి వెంకప్ప
అయింది. ఆ వెంకప్ప కుప్పలు కాయడానికి చెప్పులు వేసుకొని కర్రతో
బయలుదేరాడు. ఆ వెంకప్పను చూసి ఒక పాము గడగడ వణికిందట.

నేనివి చేయగలనా?

1. పాతాన్ని ధారాళంగా వదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను.	జెను / కాదు
2. పారంలోని మాండలిక పదాలను, పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.	జెను / కాదు
3. గంగిరెద్దులవారి జీవనవిధానాన్ని, సంస్కృతిని సాంతమాటలలో చెప్పగలను.	జెను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను.	జెను / కాదు

గురి

ఫూర్యం విదర్భ దేశాన్ని విక్రమసేనుడు అనే రాజు పరిపాలించేవాడు. ఆయన మంత్రి రాంభట్టు ఎంతో తెలివైన వాడే కాకుండా సమయస్థార్థి కలవాడు. విక్రమసేనుడు అన్ని విషయాల్లో మంత్రి సలహాలను తీసుకునేవాడు.

విక్రమసేనుడికి వేటంటే చాలా ఇష్టం. సంవత్సరంలో ఏదో ఒక నెల అడవికి వెళ్లి జంతువులను వేటాడుతూ గడిపేవాడు. ఒకసారి తన పరివారాన్ని వెంటబెట్టుకుని రాజ్యానికి తూర్పు దిక్కున వున్న దట్టమైన అడవికి వెళ్లాడు. ఆయనతో పాటు మంత్రి రాంభట్టు కూడా ఉన్నాడు.

ఆరోజు ఎంత తిరిగినా ఒక్క జంతువు కూడా కనబడలేదు. విక్రమసేనుడికి ఎంతో నిరాశగానూ, విసుగ్గానూ అనిపించింది. వాళ్ళు గుడారానికి తిరిగి వస్తుండగా పచ్చిక బయలులో ఒక లేడిపిల్ల కనిపించింది. విక్రమసేనుడు వెంటనే విల్లు ఎక్కుపెట్టి గురి చూసి బాణం వదిలాడు. రివ్వున విల్లు నుండి దూసుకెళ్ళిన బాణం లేడిపిల్లకు తగులకుండా కొన్ని అంగుళాల దూరంలో చెట్టుకు తగిలింది. ప్రమాదం పసిగట్టి లేడిపిల్ల పారిపోయింది.

“భలే గురి” అంటూ ఒక సైనికాధికారి అలవాటుగా చమ్పట్లు చరిచి అన్నాడు.

అసలే కోపంతో ఉన్న విక్రమసేనుడు మరింత ఉగ్రుడుయ్యాడు. “నన్నే ఎగతాళి చేస్తున్నావా? ఎంత దైర్యం” అంటూ కళ్ళెక్కర చేశాడు.

ఆ సైనికాధికారి బిక్కుచచ్చిపోయాడు. తనకు శిక్ష ఖాయమనుకొని గజగజా వణికాడు. పరిస్థితిని అంచనా వేసిన రాంభట్టు కల్పించుకుని “అతను ఎగతాళి చేయడం లేదు మహారాజా! నిజమే చెప్పాడు” అని అన్నాడు.

“మీ బాణం ఎప్పుడూ క్రూర మృగాల వైపే ఎక్కుపెట్టి ఉంటుంది. అమాయకమైన చిన్న చిన్న జంతువులను మీరు వేటాడరు. ఆ లేడిపిల్లను పారిపొమ్మని మీరు బాణం వేసారు. మీ గురి తప్పకుండా బాణం లేడిపిల్లకు తగులకుండా సరిగా లేడిపిల్ల ప్రక్కనే వున్న చెట్టుకు తగిలింది. అదే మీలోని చాతుర్యం” అని వివరించాడు.

దానితో విక్రమసేనుడి కోపం పోయి సంతోషంగా నవ్వాడు. తనను రక్షించినందుకు రాంభట్టు వైపు కృతజ్ఞతగా చూసాడు సైనికాధికారి.

12. ఎంతమంచి వారమ్మా...!

(ఉపవాచకం)

మృతీకరణ - స్మజనాత్మకత

(శ్రీ వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య 'యానాదులు' అనే పుస్తకం నుంచి సంక్లిషం.)

విభిన్న జాతులు, ఆచార వ్యవహారాలకు నిలయం మన దేశం. మన దేశంలో ప్రతి జాతి బౌన్త్యాన్ని గుర్తిస్తూ గతాన్ని స్వరించుకొని, నేటిని తర్చించుకొని, భావిని ఊహించుకొని, మంచి చెడ్డలను నిర్మగమాటంగా మనసుకు తెచ్చుకోవడం ఆవశ్యకం, కర్తవ్యం. నాగరికతకూ, సౌకర్యాలకూ దూరమైనా తమ విభిన్న జీవనశైలితో దేశం కోసం తమవంతు కృషిని చేసిన జాతులు, తెగలు కోకొల్లలు. వారిలో ఒకరు యానాదులు.

ఎంత మంచి వాడమ్మా
యాడకి బోయినాడమ్మా
గుట్టమీది కెక్కాడు
పుట్ట తేనె తెచ్చాడు
మట్టగుడిశెలు తెచ్చాడు
పిట్టలకుచ్చు లేస్తాడు
కట్టెల మోపులు మోస్తాడు
ఎటికి కావలి కాస్తాడు
పుట్టినా గిట్టినా ఒకటేపంటాడు
కట్టబట్టలతోనే కాలం
గడిపేస్తాడు.

ఎంత మంచి వాడమ్మా యాడకి బోయినాడమ్మా అని పాడుకుంటూ నిరాడంబర జీవనశైలితో సాక్షాత్కరించు కష్టజీవులు యానాదులు.

వీరు ద్రావిడుల వలసలకు చాలా పూర్వమే తెనుగు ప్రాంతాన్ని అంటిపెట్టుకొనియున్న అనాది మానవులు అనుకోవచ్చు. అనాది పదంనుండి 'యానాది' అనే పదం పుట్టిఉండొచ్చు అనే భావన ప్రజల్లో ఉంది. దక్షిణాన పొన్నేరు (తమిళనాడు), ఉత్తరాన కృష్ణ (ఆంధ్రప్రదేశ్) మధ్యప్రాంతమే వీరి తొలిస్తానం.

అడవుల్లో పుష్టిలంగా దొరుకుచుండిన తేనె, చారపపు, వైద్యానికి అవసరమైన మూలికలు సేకరించి అమ్ముతుంటారు. ఇండ్రకు కావలసిన కలప, వెదురు మొదలైన అడవి ఫలితాన్ని పరిసర గ్రామాల

రైతులకు విక్రయించి, తమకవనరమైన తిండిగింజలను, బట్టలను, చమురులను కొనుగోలు చేసుకుంటూ జీవనం గడుపుతారు. పొలాల్లో పంట కాపుదల, చేపలను పట్టడం కూడా వారి వృత్తులే! దేశం యొక్క ధాన్యరాశులు ఎలుకలు నశింపజేయకుండా లక్ష్మల సంవత్సరాల నుండి నిరంతరం కాపాడుతున్న కష్టజీవులు.

పంటల పరిరక్షకునిగా, సంఘుక్రేయస్ని భుజానికెత్తుకున్న యానాది రూపంలో నిర్మలమైన కండ్లు, విండ్లవలె తీరిన కనుబోమలు కనిపిస్తాయి. ఎంత చమురు రాసినా ఎదుగొల్లని ఎరకల ఉంగరాలు, సన్నని పెదవులు, పలుచని పలుకబారు కట్టి శరీరాలు, పరుగుల్లో గుత్తాలను కూడా వెనుకవేయగల లేసైన పిక్కలు, సన్నని నడుములు, అందమైన పెదవులను ఎదబాయని చిరునవ్వులు, దక్కిణదేశపు ఆదివాసులందరిలోకి యానాదులే అందగాళ్ళని అనిపిస్తే అందుకు ఎవరూ కినియ బనిలేదు.

అడవి యానాదులకు జంతువుల జాడలు పరిచయమైనట్లు, పల్లపుప్రాంతాల యానాదులు కూడా మానవుల జాడను అంత సులువుగా కనిపెట్టగలరు. జాడలు తీయడంలో వీరికున్న తెలివితేటలను పోలీసు ఉద్యోగులు ఎట్లు ఉపయోగించెదరో, అట్లే వేటకాంట్రు కూడా యానాదుల తోడ్పాటును వేటలో హెచ్చగా ఉపయోగించుకుంటారు. జమిందార్లు ఏలేటప్పుడు సురక్షితంగా తాము కూర్చున్న మంచెల దగ్గర పులులను, చిరుతలను, ఎలుగుబంట్లనూ, అడవి దున్నలనూ పరవ తోలించుకొనుటకు వీరే పనికివస్తారు. పుట్టలోని కోడెనాగుల బుసలు అతన్ని బెదిరించవు. ఆయుర్వేద వైద్యులకు కావలసిన మూలికలు యానాదులకు తెలిసినట్లు ఇతరులకు తెలియవు. వీరిద్వారానే వైద్యులు మూలికలను సమకూర్చుకుంటారు. స్వారకంలో ఉన్న యే యానాది అలోపతిక వైద్యశాలకు పగ్గలు పట్టినా పోడు. అతని ఆరోగ్యము మామూలుగా తృప్తికరముగా ఉంటుంది. చీటికి మాటికి మందులు, మాకులు తినకుండా ఉండేవారు ఆరోగ్యపంతులని నమ్మి కూనీ వైద్యశాస్త్ర ప్రాపకులలో యానాదులు ప్రథములు. కుండకషాయాలు, మూలికలే వీరి జోవథాలు.

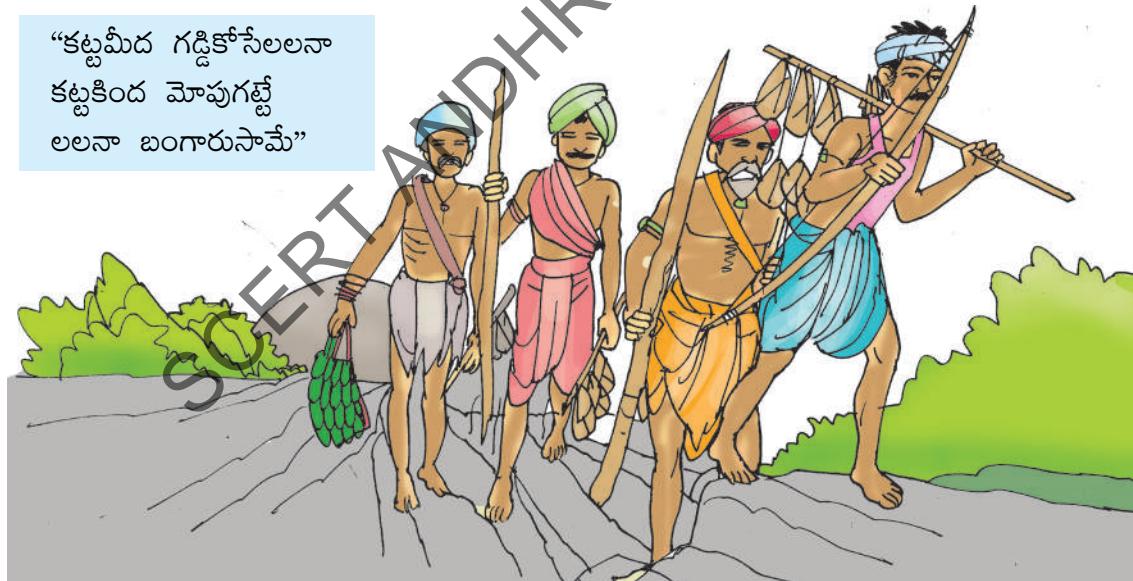
ఒకవిధంగా ఆలోచిస్తే యానాదిని వేదాంతిగానే భావించవచ్చు. ఆస్తి మీద ఆశ లేకుండా, కాయకష్టం మీద ఆధారపడి జీవిస్తారు. వీరి నివాసమైన గుడిసెలను పరిశీలిస్తే అన్నీ ఒకేరీతిగా ఉంటాయి. ఇళ్ళ నిర్మాణానికి కావలసిన కలపంతా చెట్లకొమ్మలు, లేకుంటే చిల్డ్రనెదుళ్ళు, వెదురు బొంగులతో వలయాకారంగా నిర్మించిన ఇంటిని తాటాకులతో నేలనుండి పైవరకూ నారతో కుట్టేస్తారు. ఇంటి వాకిలికి కుడిప్రక్కన గుంటపొయ్యి, నీళ్ళకుండలు, చెంబు ఉంటాయి. ఎడమప్రక్కన తట్టలు, బుట్టలు, మధ్యరోకటిగుంట, నెత్తిమీద తగిలేటట్లు కట్టిపెట్టిన తప్పెట, వాకిలి వెనుక ప్రక్క జాజిచెక్కల పెట్టే, దానిపై వ్రేలాడగట్టిన ఈత ఆకుల చాప, చూరులో దోషిన గెసిక (గూచి) కళ్ళ యానాది ఐహిక ఐశ్వర్యమంతా!

యానాది అల్పసంతోషి అయినందువల్ల, ఆశ అసలే లేనందువల్ల అతని జీవితములో నిరాశా నిస్సుహాలు, ఈర్మాయ్యేషాలు, అసూయ కనిపించవు. ఒకవేళ కనిపించినా దీర్ఘకాలము ఉండవు. హస్తకు, పండుగకు అంత భేదము లేకపోవడమే ఒడిదుడుకులు లేని అతని జీవయాత్రకు ఊతకర్త. మితభాషి అయినందువల్ల ఆధిక ప్రసంగాలు, పరనిందారోపణలు, ఇరుగు పొరుగు తగాదాలు ఇతన్ని బాధించవు. “పరుగెత్తి పాలుత్రాగే దానికన్నా నిలుచొని నీళ్ళు త్రాగడమే మేలనే కోవకు చెందినవాడే యానాది. వీరిని

ఏకభుక్తులుగా పరిగణించవచ్చు. మాంసాహారముతోబాటు ఆకుకూరలను ఆహారంలో భాగంగా చేసుకుంటారు. కలేపండ్లు, నాగజెముదుపండ్లు, బిక్కిపండ్లు వారు తినే పండ్లు. యూనాదులకు మద్యపానం గిట్టదు. వివిధ జాతుల సైతికవర్తనాన్ని స్వాలంగా పరీక్షించినప్పుడు మత్తుకుగాని దాని తోబుట్టువయిన దౌర్జన్యానికిగాని ఒడిగట్టని నిరుపేద కులాలలో నిష్టగా జీవించేవారు యూనాదులొక్కరే అని సగర్వంగా చెప్పవచ్చు. మొగమాటము యూనాదులకు ఉగ్గపాలతో అలవాటైన సుగుణము. అమాయకత్వం, మర్యాద, ఆదరము, అతిథిసత్కారము ఇవన్నీ పెదవులను ఎడబాయని చిరునవ్యులోనే ప్రస్నాటమవుతాయి. వీళ్ళు మాటల్లాడేటప్పుడు స్వచ్ఛమైన అచ్చతెలుగు మాటలు ముత్యాల్లా జారిపడుతుంటాయి. ఒకొక్కసారి ఒత్తులులేని పదాలకు ఒత్తులు సునాయాసంగా కలిపించి (బావను భావగా పలకడం) వారి నోచినుండి భాష నూతన సొంపులను సంతరించుకుంటుంది.

తిరునాళ్ళన్నా, వీధి భాగవతాలన్నా, తోలుబోమ్మలాటలన్నా, జాతరలన్నా, ఊరేగింపులన్నా యూనాదులకు భలే సంబరం. తిరునాళ్ళకు, తీర్మాలకు ఒంటరిగా పోకుండా ఇంటీల్లిపాది ముదుసళ్ళతోనహ కదలివెళ్తుంటారు. వీరిలో కళాకారులు కూడా ఉండటం విశేషం. వీరు ప్రదర్శించే యక్కగానం బాగా గ్రామీణులను ఆకర్షిస్తుంది. యూనాదుల భాగవతాన్ని చూడడానికి ఐదారుపైళ్ళ దూరంనుండి జనం వస్తారు. స్త్రీ వేషాలను కూడా మగవారే ధరిస్తారు. వేషము యొక్క నాణ్యానికి జోడు గొంతుయొక్క మాధుర్యము పండిత పామరులను సైతం ఆకర్షిస్తుండేవి. యుచుల గొఖ్మిపాటలు అంత శ్రావ్యంగాను, ఆటలు మరింత రమ్యంగాను, నటన అంత గంభీరంగాను ఉంటాయి. యూనాది స్త్రీలకు తెలిసినన్ని పాటలు ఇతరులకు అంతగా తెలియవు, వారు పొడే పొటల్లో

“కట్టమీద గడ్డికోసేలలనా
కట్టకింద మోపుగట్ట
లలనా బంగారుసామే”

“వస్తా పదరా రస్తా పనికి” అని మొదలుపెట్టి పాడుతూ “ధనము దాచుట దొంగతనము” అని పాటను ముగిస్తుంటారు. తెల్లవారకముందే వాకిండ్లను చిమ్మి కల్లాపు చల్లి వైకుంర వాకిళ్ళను రంగవల్లి, పచ్చిసును తెల్లటి పిండిముగ్గులతో వారు చిత్రించినవి అందంగాను, ఆనందంగాను ఉంటాయి.

భక్తిపరమైన భజనలు, మౌనధ్యానాలు, మంత్రతంత్రాలు యూనాదిని ఆకర్షించవు. యూనాదుల దైవం వెంకటేశ్వరు. ఆయన తెంకాయలతో, తులసిదళాలతో చులకనగా తృప్తిపడతాడని వీరి ఉద్దేశం.

వీళ్ళు వేటకు వెళ్ళేముందు కాట్రాయుడికి మొక్కతుంటారు. సంక్రామిక వ్యాధులు తటస్థమైనప్పుడు మహోలక్ష్ము, పోలేరమ్మ వెలిసియుండే చెట్ల దగ్గర, గ్రామ చావిళ్ళ దగ్గర ప్రార్థిస్తుంటారు.

చల్లని చూపుల మందహసం, నిర్మల హృదయాన్ని ప్రతిబింబించే కనుదోయి, మిత్రభాషణ, సహజమైన వినయము, ఆకర్షణీయమైన అమాయకత్వం వారికి పెట్టని భూషణములు.

“అందంగ రానటువంటి సుఖంబుల కట్టులు చాచడు మాకులము పొందంగ రానటువంటి ఫలంబుకు పొక్కదు సొక్కదు మాకులము”

అనే నిబ్బరముతో బాహ్యప్రపంచానికి నీతిని నేర్చగల యానాది మన మానవ సంఘనికి పరమేశ్వరుడు ప్రసాదించిన ఆభరణం.

నేటి తరంలో యానాదులు సగౌరవంగా, భాషను పెంచుకొని, విద్యాగంధ మలవరచుకొని, ఆంధ్ర జనబాహుళ్యంలో ఒకరై, సాంఘిక పురోగమన పథంలో నడుస్తున్నారు. సంఘాభిమానము, పరస్పర సహకారము, సంఘశక్తి, పోరుపము, పట్టుదలలు ఆలంబనగా వారు అత్యస్తుత పద్ధతిను పొందడం మనం గర్వించదగ్గది.

వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య

(4.6.1897 – 24.11.1981)

నెల్లూరు గాంధీగా పేరు పొందిన రాఘవయ్యగారు స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు, సంఘసేవకులు, చరిత్రకారులు. స్వాతంత్ర్య సమరంలో సహయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో పోల్చాని 21 నెలలు జైలు శిక్ష అనుభవించారు. వీరిని 1973లో భారత ప్రభుత్వం ‘పద్మభూషణ’ ఇచ్చి గౌరవించింది. ‘యానాదులు’, ‘భారతదేశంలో ఆదివాసులు’ వంటి 22 పుస్తకాలు రాశారు. తెలుగులో ‘అడవిపూలు’, ‘నాగులు’, ‘చెంచులు’, ‘సంచార జాతులు’ వంటి పది పుస్తకాలు రాశారు.

కవి పరిజయం

లఘుప్రశ్నలు

- యానాది రూపాన్ని వర్ణించండి.
- యానాదులు నిరాడంబర భక్తులు - సమర్థించండి.
- యానాదుల భాషణం ఏవిధంగా ఉంటుంది ?

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

- యానాదులను చూసి మనం ఎందుకు గర్వపడాలి?
- “యానాది వేదాంతి” - దీనిని సమర్థిస్తూ రాయండి.

అర్థాల పట్టిక

<p>అ</p> <ol style="list-style-type: none"> అంకె అంగడి అంబధి అఘము అజ్ఞానం అణగుట అతుల అధునాతనము అనర్కశంగా అనుకరించు అనుగుణము అన్యేషణ అభీ అభించి అలరించు అవగతము అస్తము అనువులు <p>ఋ</p> <ol style="list-style-type: none"> అర్కృతి అచరణ అజ్ఞ అత్మవిశ్వాసం అనందపరవశుడు అపనులు అపద అప్యాయత అలి అవశ్యకత అశ్రయించు అశ్రీతులు <p>ఇ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఇంకు ఇంతి ఇంతులు <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఇంకు ఇంతి ఇంతులు <p>ఉ</p> <ol style="list-style-type: none"> వక్కులు మొదలైన వాటిని పట్టాడానికి పెట్టే ఉరి బాగా ప్రకాశించు కండువా సీరు కుతూహలం / ఒక వని చేయాలనే తొందరతో కూడిన కోరిక <p>ఎ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఎకపూట మాత్రమే తినేవారు వేరగు సంతోషం జ్ఞానం 	<p>ఓ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఒశ్వర్యం బద్ధిక బసగుట బౌన్త్యము <p>ఋ</p> <ol style="list-style-type: none"> కదనం కనుమలుగు కన్నుల పండుగ కపటం కపి క్రప్పం కవిపుంగవుడు కాంస్యం కాలదు కాడు కాలయమచ్చు కావలి కియియు కూడు కూరిమి క్రూతజ్ఞతలు కేరింత కోటీరము కోమలి కోలాహలం <p>ఇ</p> <ol style="list-style-type: none"> గండం గిరాకీ <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఫుట్టం <p>ఋ</p> <ol style="list-style-type: none"> చారెడు <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> చిక్కం చిరస్తురణీయుడు చేంజాపోవు చేటు <p>ఎ</p> <ol style="list-style-type: none"> జాగ్రూతి జాడ జీవన్కైలి <p>ఉ</p> <ol style="list-style-type: none"> డెందము <p>ఋ</p> <ol style="list-style-type: none"> తనయు తనరు తనూధువుడు
--	---

4. తర్చించు
 5. తరుణము
 6. తలపోయు
 7. తహతహలాడు
 8. తిలలు
 9. తీప్రత
 10. తుల్యం
 11. తెంపు
 12. తేట తెల్లంచేయు

= చర్చించు
 = తగిన సమయం
 = ఆలోచించు
 = ఆరాటపదు
 = నువ్వులు
 = ఆధిక్యం
 = సమానం
 = సాహసం
 = స్వస్థంగా వివరించు

ఉ

1. దత్త
 2. దనుజలు
 3. దళం
 4. దాణా
 5. దాశరథి
 6. ద్విషము
 7. దీపము
 8. దుర్భతి
 9. దుర్భరం
 10. దేవీప్యమానం
 11. దొరతనం
 12. దోచు

= ఇష్టబడిన
 = రాక్షసులు
 = ఆకు
 = పశుపులకు పెట్టు ఆహారం
 = శ్రీరాముడు
 = ఏనుగు
 = నాలుగుపైపులా నీటితో చుట్టబడిన భూమి
 = చెడ్డస్థితి
 = భరింపలేనిది
 = ప్రకాశవంతం
 = పాలన, అధికారం
 = అపహరించు

ఊ

1. ధరణి
 2. ధారి

= భూమి
 = దాడి

న

1. నారి
 2. నిక్కం
 3. నిరాంబరం
 4. నిదీశం
 5. నిర్విషాఖిప్రాయం
 6. నిష్పలం
 7. నెమ్మి
 8. నెత్తిగుత్తి
 9. నేరము

= త్రీ
 = నిజం
 = ఆడంబరం లేనివిధంగా
 = ఆజ్ఞ
 = దృఢమైన అభిప్రాయం, గ్రహినిర్మయం
 = ప్రయోజనం లేది
 = ప్రేమ, క్షేమం
 = సరదైన లక్ష్మి
 = తప్పు

అ

1. పటాపంచలు
 2. పథకం
 3. పరస్పరం
 4. పరవ
 5. పస్తు
 6. పాటు
 7. పాతకం
 8. పామరుడు
 9. పారదని
 10. పీడ
 11. పుంగవం
 12. పుదుక
 13. పుష్టలం
 14. పుసై
 15. పొంచి
 16. పొలతి
 17. పోరాటం

= పూర్ణిగా తొలగిపోవు
 = ఆలోచన, ప్రణాళిక
 = ఒకరికాకరు
 = ప్రాపం
 = ఉపవానం
 = అపద
 = పాపం
 = తెలివిలేనివాడు
 = జరగదని
 = బాధ
 = పాద్మ
 = పుల్ల (పుడకలనివాడుక)
 = అధికం, సమృద్ధి
 = తాల్చిలోట్టు
 = చాటున దాగియుండి
 = త్రీ
 = యుద్ధం

18. పోరు
 19. ప్రజ్ఞాతి
 20. ప్రతీక
 21. ప్రథితం
 22. ప్రభవ
 23. ప్రస్తుతం
 24. ప్రాచీనం
 25. ప్రాణం
 26. ప్రారంభం

1. బుధురు
 2. బుడతడు

1. భద్రం
 2. భావన
 3. భావి
 4. భాస్కరుడు
 5. భీతి
 6. భాషణములు
 7. భేదం
 8. భ్రాతుజనం

1. మకాం
 2. మదం
 3. మదుత్తయం

4. మనువు
 5. మనువు
 6. మట్టగుడినె
 7. మమకారం
 8. మహానీయులు
 9. మిన్నక

10. ముల్చుకోవడం
 11. ముస్తీరు
 12. ముల్లె

13. మెలకువ
 14. మేటి
 15. మేను
 16. మైతి
 17. మొయాయిచు
 18. మొహమాటం
 19. మోటీ
 20. మోనం

1. యాచకులు

1. రణము
 2. రమ్ముము
 3. రాజద్రోహం
 4. రాట్టుం
 5. రాశి
 6. రూకలు
 7. రూపు మాయు

= యుద్ధం
 = ప్రతిభ గలవాడు
 = గుర్తు
 = ప్రభ్యాతి నొందినది
 = రాజు
 = జప్పుడు
 = పూర్వకాలం, వురాతనం
 = జీవం
 = మొదలు

1. బండితుతు
 2. బాలుడు

1. భద్రం, శేషం
 2. భలపు/ఆలోచన
 3. భావి
 4. భాస్కరు
 5. భీతి
 6. భాషణములు
 7. భేదా
 8. భ్రాతుజనం

1. నివాసం
 2. గర్వం
 3. విధాగర్వం, ధనగర్వం, కులగర్వం
 4. రక్షణ
 5. జీవించుట
 6. ఒకరకమైన చేప
 7. మమకారం
 8. గొప్ప వారు
 9. ఊరక/అప్రయత్నం

10. తాతడం
 11. సముద్రం
 12. ధనం/మూట
 13. మేలుకొనుట/జాగ్రత్తి

య

= భిక్షకులు

1. యుద్ధం
 2. అందమైన
 3. రాజాపరాధం
 4. నూలువడికే యంత్రం
 5. పోగు
 6. ధనం
 7. నశించు, అంతరించు

పర్యాయ పదాలు

1. లేను	= సులభం	1. అఫుము	: పొపం, దురితం
	ప	2. అధికం	: ఎక్కువ, మెండు
1. వదనం	= ముఖం	3. అనలం	: ఆగ్ని, వెహ్నిం
2. వద్దనం	= వృద్ధి	4. అష్టి	: సముద్రం, జలధి
3. వలయాకారం	= గుండ్రంగా	5. అశ్వము	: గుర్రం, తురగం
4. వాత్సల్యం	= ప్రేమ	6. ఇంతి	: ట్రై, వనిత
5. ప్రాతి	= సమాహం	7. ఉదకము	: నీరు, జలం
6. విక్యిలించు	= అమ్ము	8. ఉర్మి	: భూమి, వసుధ
7. విచ్ఛిన్సుం	= తుసాతునకలు	9. కన్న	: నేత్రం, నయనం
8. విధూతము	= కంపించబడినది	10. కపి	: కోతి, మర్కుటం
9. విరసం	= రసము లేనిది	11. కుమారుడు	: తనయుడు, పుత్రుడు
10. వివేకి	= తెలివైనవాడు	12. కూరిమి	: స్నేహం, చెలిమి
11. విహారిస్తున్న	= తిరుగుతున్న	13. కాశీ	: వారణాసి, అవిముక్తం
12. వీడ్జీలు	= వెళ్ళడానికి ఇచ్చే అనుమతి	14. దెందము	: హృదయం, ఎదు
13. వెఱు	= భయపడు	15. తండ్రి	: జనకుడు, పిత
14. వైరం	= శత్రుత్వం	16. తరుణము	: సమయం / కాలం
	శ	17. దనుజలు	: అసురులు, రాక్షసులు
1. శిశుంపా వృక్షం	= జీరుగడు చెట్టు	18. దుఃఖము	: ఘోదం, లాధ
2. శుంభత్	= ప్రకాశించే	19. నంది	: వృషభం, ఎద్దు
3. శుద్ధము	= పవిత్రం	20. నారి	: ట్రై, పొలతి
4. శూరులు	= శౌర్యం కలవారు	21. పరులు	: ఒరులు, ఇతరులు
5. శ్రేయస్సు	= శుభం	22. ప్రాయిరుడు	: అజ్ఞాడు, నీచుడు
	స	23. ప్రతీక	: గుర్తు, చిప్పుం
1. సంకామికవ్యాఘ్రులు	= అంటువ్యాఘ్రులు	24. ప్రారంభం	: అంకురార్పణ, మొదలు
2. సంఘూతం	= సమాహం/గట్టి దెబ్బ	25. ప్రాచీనము	: ప్రాక్తనం, సనాతనం
3. సంచితం	= కూడబెట్టినది	26. భాస్పదుడు	: సూర్యుడు, భానుడు
4. సంప్రదాయం	= గతంనండి పాటిస్తూ వచ్చిన నీడిప్పు ఆచారం	27. ప్రాణం	: ఉనురు, జీవం
5. సంబరం	= సంతోషం	28. మకాం	: బన, నివాసం
6. సంస్కృతి	= ఆచారవ్యవహరాలు, నాగరికత	29. మదం	: గర్వం, పొగరు
7. సంఘంగా	= స్నేహంగా	30. మాత	: తల్లి, జనని
8. సత్కుని	= మంత్రికి	31. మేను	: శరీరం, దేహం
9. సత్కుష్మునది	= నిజమైనది	32. మైత్రి	: స్నేహం, నెయ్యం
10. సన్ముతి	= శాగడ్డ	33. రణం	: యుద్ధం, పోరు
11. సాజ్ఞాత్మకించు	= ఎదులకువచ్చు	34. రథము	: తేరు, స్యుందనం
12. సాదిక	= సారద్యం	35. రాజు	: ప్రభువు, భూపతి
13. సిరి	= సంపద	36. వృక్షం	: చెట్టు, తరువు
14. సుంత	= కొంచెం	37. సకలం	: సర్వం, సమస్తం
15. సునాయసం	= తేలిక	38. స్వర్ణం	: దివి, నాకం
16. సువర్షము	= బంగారం		
17. సొంపు	= అందం		
18. స్వార్పి	= స్వారణం, ప్రకాశం		
19. స్వులించు	= తలచుకొను		
20. స్వాంతం	= హృదయం		
21. స్వారకం	= స్విపు		
	హ		
1. హరియించు	= చంపు		
2. హితము	= మేలు		
3. హితుడు	= మేలుకోరేవాడు		
4. హెచ్చు	= ఎక్కువ		

ప్రకృతి - వికృతి

1. అంబ - అమ్ము	11. గర్భం - కడువు
2. ఆకాశం - ఆకసం	12. ఆగ్నిగం - చాగం
3. ఆశ్వర్యం - ఆచ్చేరువు	13. దిశ - దెన
4. ఆహారం - ఓగిరం	14. దీపం - దివ్యే
5. ఉత్తరీయం - ఉత్తరిగం	15. దోషం - దోసం
6. కథ - కత	16. ధర్మము - ధమ్మం
7. కవి - కయి	17. వుణ్యము - వున్నెం
8. కాలం - కారు	18. వుర్కుము - పొత్తం
9. కార్యం - కజ్జం	19. భక్తి - బత్తి
10. కుమారుడు - కొమరుడు	20. సంతోషం - సంతసం